

Grey Scale #13

DANES-PICTA.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA
OBRONY
NARODOWEJ

AON 5858/2008

SIŁY ZADANIOWE
W DZIAŁANIACH TAKTYCZNYCH

WARSZAWA

63853
2008

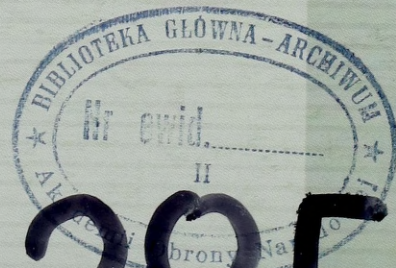

AKADEMIA
OBRONY
NARODOWEJ

AON 5858/2008

SIŁY ZADANIOWE
W DZIAŁANIACH TAKTYCZNYCH

WARSZAWA

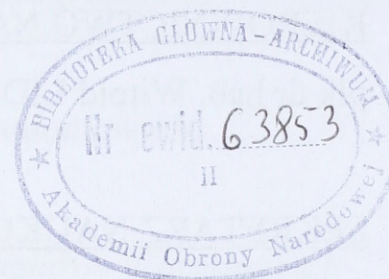
63853
2008

A K A D E M I A O B R O N Y N A R O D O W E J

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH

KATEDRA SZTUKI OPERACYJNEJ I TAKTYKI

AON 5858/08

SILY ZADANIOWE W DZIAŁANIACH TAKTYCZNYCH

Materiały z seminarium naukowego pod redakcją

Marka KUBIŃSKIEGO

WARSZAWA 2008

RECENZENT

plk dr hab. Tomasz MAJEWSKI

KIEROWNICTWO NAUKOWE

plk dr hab. Witold LIDWA

SEKRETARZ NAUKOWY

ppłk dr Marek KUBIŃSKI

SEKRETARIAT ORGANIZACYJNY

mjr dypl. Dariusz MAJCHRZAK

Materiały z seminarium zostały opublikowane w wersji przekazanej przez autorów i zawierają ich indywidualne poglądy.

© Copyright by Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2008

Druk i oprawa: Akademia Obrony Narodowej – Wydział Wydawniczy, zam. nr 32/2008

SPIS TREŚCI

<i>Wstęp</i>	5
<i>ppłk dr Marek Kubiński</i> <i>Sily zadaniowe w działaniach taktycznych – referat programowy</i>	6
<i>plk nawig. dr Eugeniusz Cieślak</i> <i>Lotnicze wsparcie działań taktycznych zgrupowań zadaniowych</i>	16
<i>gen. dyw. dr Bogusław Pacek</i> <i>Komponent Żandarmerii Wojskowej jako moduł zadaniowy w działaniach</i> <i>wojsk operacyjnych na przykładzie udziału w wybranych misjach pokojowych</i> <i>i stabilizacyjnych</i>	24
<i>ppłk dr inż. Marek Kulczycki, kpt. mgr Marcin Bielewicz</i> <i>Zasady i sposoby tworzenia sił zadaniowych według poglądów i doświadczeń</i> <i>Wojsk Lądowych USA</i>	44
<i>ppłk dr Andrzej Polak</i> <i>Operacyjne zgrupowania zadaniowe</i>	53
<i>ppłk dr Grzegorz Sobolewski</i> <i>Teren zabudowany a sily zadaniowe</i>	79
<i>ppłk dr Jan Posobiec</i> <i>Teoretyczne podstawy tworzenia zgrupowań w działaniach taktycznych</i>	95
<i>kpt. mgr Andrzej Pągowski</i> <i>Tworzenie sił zadaniowych a przygotowanie dowództw i sztabów</i>	112
<i>plk mgr Tomasz Andrasik</i> <i>Podstawowe zasady ochrony dóbr kultury w czasie konfliktów</i>	117
<i>GŁOSY W DYSKUSJI</i>	126
<i>plk dr hab. Witold Lidwa</i> <i>Podsumowanie seminarium</i>	128

[Faint, illegible text covering the majority of the page]

Wstęp

W dniu 16. listopada 2006 r. w Katedrze Sztuki Operacyjnej i Taktyki Wydziału Wojsk Lądowych Akademii Obrony Narodowej odbyło się seminarium naukowe nt. *Siły zadaniowe w działaniach taktycznych*. Celem seminarium była wymiana poglądów na temat potrzeb i możliwości tworzenia i użycia sił zadaniowych w działaniach taktycznych.

Redakcję naukową oraz przewodnictwo seminarium sprawował Kierownik Katedry Sztuki Operacyjnej i Taktyki płk dr hab. Witold LIDWA. Referat programowy nt. *Siły zadaniowe w działaniach taktycznych*, wygłosił ppłk dr Marek KUBIŃSKI, który pełnił jednocześnie obowiązki sekretarza naukowego. Nad stroną organizacyjną seminarium czuwał mjr mgr Dariusz Majchrzak.

Seminarium miało charakter ogólnopolski i brali w nim udział przedstawiciele Wydziału Wojsk Lądowych AON, Szefostwa Działań Specjalnych, uczelni oraz jednostek wojskowych, w tym przedstawiciele Żandarmerii Wojskowej i jednostek specjalnych.

Podczas seminarium przedstawiono, w postaci wystąpień uczestników, szerokie spektrum problematyki związanej z tematem. Następnie, w toku dyskusji, wskazano na potrzebę dalszego teoretycznego i praktycznego pogłębienia omawianych treści.

W opinii Kierownika Katedry Sztuki Operacyjnej i Taktyki płk. dr. hab. Witolda LIDWY zakładany cel seminarium został osiągnięty.

ppłk dr Marek Kubiński

Siły zadaniowe w działaniach taktycznych - referat programowy

Dynamicznie zmieniające się uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne niosą liczne **wyzwania**, w tym głównie **nowe zagrożenia**.

Ich asymetryczność i nieprzewidywalność tworzy **nową przestrzeń działań taktycznych**. Jednym z wielu czynników kształtujących ową przestrzeń jest znaczne rozszerzenie pakietu zadań realizowanych przez nasze wojska lądowe.

Wynikają one z udziału naszych komponentów w misjach pokojowych – głównie na Bałkanach, działaniach stabilizacyjnych w Iraku, czy też antyterrorystycznych w Afganistanie.

Przeznaczenie, a głównie zadania przewidywane do wykonania przez wojska, wpływają na ich struktury organizacyjne, gdyż jednym z wielu wymagań, jakie powinna spełniać każda struktura jest zapewnienie realizacji zakładanych celów i zadań oraz przygotowanie organizacji do zmiennego otoczenia¹.

Oznacza to, że struktura organizacyjna powinna być dostosowana do przewidywanego charakteru prowadzonych działań oraz umożliwiać osiąganie zakładanych celów.

Powyższe założenia stały się impulsem do szeregu analiz i ocen prowadzonych w różnych gremiach. Ich wyniki doprowadziły między innymi do powstania w ramach NATO koncepcji CJTF (ang. Combined Joint Task Force). Pod tym pojęciem rozumie się przedsięwzięcie służące stworzeniu elastycznych struktur pozwalających na szybkie zorganizowanie i użycie sił w zależności od zadań i wymagań sytuacji².

Wskazana koncepcja tworzenia „sił zadaniowych”, choć dotyczy operacji, to jednak, ma swoje logiczne przełożenie na działania taktyczne, gdzie na bazie rdzennych struktur jednostek wojskowych tworzone są, w zależności od sytuacji i zadań – **siły zadaniowe**. Jest to tym bardziej istotne, że analiza przebiegu wielu konfliktów zbrojnych na świecie wskazuje na to, że ciężar walki nadal pozostaje na szczeblu taktycznym.

¹Por. J. Szczupaczyński, *Anatomia zarządzania organizacją*, Warszawa 1998, s. 47.

²Por. J. Zieliński (red.), *Podstawowe założenia operacji połączonych*, AON, Warszawa 2000, s. 8.

Przedstawione ogólne założenia mogą wydawać się sprzeczne z dotychczasowym sposobem pojmowania problemu, gdyż na szczeblach taktycznych występują stałe struktury organizacyjne, którym przydzielano określone zadania. Jednak, jak wskazują wnioski z wielu przykładów historycznych, siły zadaniowe były tworzone w różnych okresach historii i w różnych sytuacjach taktycznych, jednak różnie je nazywano.

Mając na uwadze powyższe przesłanki, Zakład Taktyki Wojsk Lądowych zorganizował seminarium, którego celem była wymiana poglądów na temat potrzeb i możliwości tworzenia i użycia sił zadaniowych w działaniach taktycznych.

Przy takim podejściu, dyskusję seminaryjną utrzymano w nurcie rozważań nad kwestiami zawartymi w pytaniu:

jak zdefiniować i opisać sytuację, w której w zależności od zagrożeń, zadań i warunków ich wykonywania, tworzy się siły zadaniowe wojsk i jakie jest ich miejsce w systemie pojęć taktycznych?

Rozwiązanie wskazanego problemu możliwe było poprzez znalezienie odpowiedzi na następujące pytania szczegółowe:

1. *Jak współcześnie definiować siły zadaniowe?*
2. *Do jakich zjawisk odnosi się pojęcie „siły zadaniowe”, czy tylko do działań poza granicami kraju?*
3. *Jakie determinanty warunkują dobór sił do zadań w działaniach taktycznych?*
4. *Jakie powinny być zasady tworzenia i użycia sił zadaniowych?*

Powyższe problemy wymagały racjonalnego połączenia naszego dorobku taktycznego z wymaganiami wynikającymi ze zobowiązań sojuszniczych.

Przed rozpoczęciem wymiany poglądów w nakreślonym obszarze, uznano za celowe odniesienie do niektórych kwestii terminologicznych.

W dotychczasowej nomenklaturze taktycznej funkcjonują różne terminy: **zgrupowania taktyczne, zgrupowania broni połączonych, czy też taktyczne grupy bojowe**. Z kolei doświadczenia z Iraku wzbogacają terminologię o sformułowania: **brygadowa grupa bojowa, samodzielna grupa powietrzno-szturmowa**. Zaangażowanie Polski w budowę europejskiego systemu bezpieczeństwa spowodowało włączenie naszych dowództw i jednostek wojskowych w proces tworzenia **Grup Bojowych Unii Europejskiej (GB UE)**.

Nie sposób w tym miejscu nie wspomnieć o terminach od wielu lat funkcjonujących w naszej świadomości taktycznej, jak: **oddział wydzielony, oddział rajdowy, oddział obejścia**, oraz **taktyczny desant powietrzny** czy **grupa desantowo – szturmowa**, nazywanych dodatkowymi elementami ugrupowania bojowego. Wprawdzie ostatnia gama terminów dotyczy nieco innej skali działań, jednak w naszej ocenie może kwalifikować się do określenia ich mianem **sił zadaniowych**, czy też **zgrupowań zadaniowych**.

W słowniku współczesnego języka polskiego znajdujemy następującą definicję: *zgrupowanie w znaczeniu ogólnym to gromadzenie, zebranie się określonych osób, zorganizowane w celu przygotowania się do czegoś, najczęściej wspólnie później wykonywanego*³.

*Zaś zgrupowanie taktyczne jest to zbiór połączonych sił wojsk lądowych, którego zasadniczym trzonem jest batalion (zmechanizowany, czołgów). W jego skład mogą wchodzić pododdziały rodzajów wojsk. Skład zgrupowania taktycznego zależy od zadania i możliwości szczebla nadrzędnego. Celem tworzenia i działania zgrupowania taktycznego jest samodzielne wykonywanie zadań bojowych, często we współdziałaniu z wydzielonymi siłami rzutu powietrznego*⁴.

Leksykon wiedzy wojskowej łączy kategorię **zgrupowania** (zgrupowania wojsk) ze szczeblem związku taktycznego i oddziału, wskazując również na występowanie w ich ramach różnych rodzajów wojsk, a także sił zbrojnych⁵. W publikacji tej nie występuje jednak definicja zgrupowania taktycznego.

Termin **grupa bojowa** we wskazanym wydawnictwie zdefiniowana jest jako⁶: *zespół żołnierzy (partyzantów) lub pododdziałów (oddziałów), a nawet związków występujący pod wspólnym dowództwem przeznaczony do wykonania określonego zadania bojowego*.

Nie mniej klarowny sposób definiowania sytuacji, w której dobierane są siły do zadań występuje w nomenklaturze sojuszniczej i poszczególnych państw – członków Sojuszu.

³ Słownik współczesnego języka polskiego, Warszawa 1996, s. 436.

⁴ Podstawowe kategorie sztuki wojennej, AON, Warszawa 1996, s. 127.

⁵ Leksykon wiedzy wojskowej, Warszawa 1979, s. 523.

⁶ Tamże, s. 134.

W Słowniku terminów i definicji NATO (angielsko – polski) AAP – 6 (U), używa się pojęcia *task force* / siły (zgrupowanie, grupa) do wykonania określonych zadań. Z kolei w doktrynie, Działania komponentu lądowego ATP-3.2⁷, mówi się o działaniach broni połączonych (ang. *combined arms*), uzasadniając je stwierdzeniem, że w działaniach wojennych używa się rodzajów wojsk według przyjętej koncepcji taktycznej. Zaś w dalszej części tego dokumentu jest napisane o: tworzeniu zgrupowań zadaniowych (ang. *task organization*), wyjaśniając, że w zależności od treści otrzymanego zadania tworzy się odpowiednią strukturę organizacyjną zgrupowania bojowego.

W doktrynie wojsk lądowych Francji i regulaminach francuskich mówi się o: **fr. GTIA – Groupement tactique interarmes, ang. The Combined arms taskforce**, co możemy przetłumaczyć jako: **zgrupowanie zadaniowe (taktyczne) broni połączonych**.

Trudno jest jednoznacznie uporządkować zaistniałą mnogość terminologiczną, gdyż są to zarówno terminy ukształtowane historycznie w polskiej myśli taktycznej, jak też w poglądach innych państw lub też są efektem prac podejmowanych w ramach Sojuszu.

W ocenie organizatorów seminarium nie ma też powodów do określania nowym terminem czegoś, co już istnieje od wielu lat. Stąd też można przyjąć, że termin: **siły zadaniowe** dotyczy wszystkich tych zjawisk, gdzie dla potrzeb określonego zadania dobiera się odpowiednie siły i można przyjąć, że jest terminem nadrzędnym w stosunku do pozostałych, gdyż jest pojęciem znaczeniowo najszerszym, a ponadto:

- ✚ jasno precyzuje cel tworzenia takiego właśnie komponentu;
- ✚ nie ogranicza szerokości jego działania, celu jego działań, czy też rodzaju działań (bojowe lub pokojowe).

Jest to o tyle istotne, że używanie terminu: „**bojowa**” czy „**bojowy**” może budzić pewne kontrowersje np. w kontekście działań wsparcia pokoju, czy też działań stabilizacyjnych.

⁷ ATP-3.2 (wersja C tłumaczenia), NATO-Jawne.

Abstrahując od rozbieżności terminologicznej, należy zauważyć, że idea tworzenia sił zadaniowych oparta jest na założeniu, iż muszą one być zdolne do prowadzenia autonomicznych działań w przydzielonych rejonach odpowiedzialności.

Dotyczy to zwłaszcza jednostek wydzielanych do działań wspierających pokój, gdzie istnieje konieczność tworzenia zgrupowań funkcjonalnych bazujących na samodzielnych batalionach, a niekiedy nawet kompaniach. Przy czym zgrupowania te mogą być każdorazowo modyfikowane w zależności od rozwoju sytuacji w rejonie działań i wynikających z niej potrzeb.

Mając na uwadze wskazane wcześniej podejście systemowe traktujące komponent wojsk lądowych jako **organizację**, w dalszej części wystąpienia skupono się na dwóch jej elementach: tj. na zmianach w strukturze organizacyjnej i co jest z tym związane – w wyposażeniu.

Wnioski z działań polskich jednostek w siłach IFOR (*Implementation Forces - Siły Wykonawcze*), SFOR (*Stabilization Forces for Bosnia*) i KFOR (*Kosovo Forces*) dostarczają wielu argumentów wskazujące jednocześnie na potrzebę, ale i kierunki zmian w organizacji sił zadaniowych.

Ze strony Polski do udziału w **IFOR** wyznaczony został jeden z batalionów ze składu 6BDSz, na bazie którego stworzono zgrupowanie taktyczne, które wraz z batalionami duńskim, fińskim, szwedzkim i norweskim weszło w skład Brygady Nordycko – Polskiej (*NPB*).

Utworzone zgrupowanie taktyczne było wynikiem dostosowania struktury organizacyjnej i wyposażenia batalionu pod kątem przewidywanych zadań.

1. *Udział polskiego kontyngentu w siłach IFOR zapoczątkował nowy jakościowo etap w naszej działalności na forum NATO, bo oto po raz pierwszy do wykonywania zadań poza granicami kraju wyznaczono organiczną jednostkę wojskową, a był nią samodzielny batalion.*
2. *Sytuacja w przewidywanym rejonie działań wymagała utworzenia na jego bazie autonomicznego zgrupowania taktycznego.*
3. *Specyfika działania w siłach IFOR, tj. przydzielenie samodzielnych rejonów odpowiedzialności poszczególnym pododdziałom batalionu spowodowała uzasadnioną konieczność usamodzielnienia poszczególnych kompanii i nadania im charakteru kompanijnych zgrupowań taktycznych.*

4. *Zgrupowania te były jednak o różnym składzie i wyposażeniu (jedna kompania wyposażona w BWP-1, a dwie kompanie wyposażone w BRDM).*

Po zakończeniu mandatu IFOR jego zadania przejął **SFOR**.

W miarę postępów w procesie pokojowym charakter militarny misji zmieniał się na rzecz przejmowania zadań przez siły policyjne i organizacje cywilne, a w konsekwencji SFOR zredukował swój potencjał pozostawiając jedynie mobilne odwoły.

Dla polskiego batalionu, przejście ze struktur IFOR na struktury SFOR wiązało się między innymi z redukcją stanów osobowych o około 1/3 i kolejną reorganizacją struktury batalionu. Polegała ona między innymi na tym, że:

1. *W nowych warunkach zmieniono strukturę organizacyjną batalionu poprzez wycofanie jednej kompanii szturmowej oraz kompanii wsparcia, co było naturalną konsekwencją postępującego procesu pokojowego.*
2. *Ujednolicono też strukturę i wyposażenie kompanii, które wyposażono zarówno w bojowe wozy piechoty jak i wozy BRDM (łącznie w batalionie było 10 BWP 17 BRDM i 3 BRDM R-5).*

Działalność polskiego batalionu w siłach SFOR wskazuje, iż:

Po pierwsze, koniecznym jest, aby zgrupowanie tworzone na szczeblu batalionu było na tyle elastyczne, aby mogło zmieniać swój kształt w zależności od potrzeb.

Po drugie, istnieje realna możliwość budowania samodzielnych zgrupowań taktycznych na bazie kompanii.

Po trzecie, istnieje konieczność wprowadzenia do struktury sztabu batalionu, zespołu kierowania uderzeniami lotnictwa.

Wiele ciekawych spostrzeżeń poczynić można analizując udział polskiego batalionu w siłach **KFOR**. Szczególnie w zakresie możliwości tworzenia na jego bazie wielonarodowych zgrupowań taktycznych.

Działanie polskiego batalionu w KFOR pokazuje, iż zarówno batalion, jak i kompania, mogą być szczeblem organizacyjnym, na którym są tworzone zgrupowania wielonarodowe, gdyż w skład polskiego kontyngentu w Siłach NATO w Kosowie weszły:

- kompania ukraińska;
- 30 żołnierzy litewskich z Kowieńskiego Batalionu Jęgrów;

- trzy sekcje z kontyngentu amerykańskiego: łącznikowa, analizy i kontroli oraz łączności.

Kolejne doświadczenia wynikają z przygotowania i działań polskich batalionów w ramach Dywizji Wielonarodowej w siłach stabilizacyjnych w Iraku.

Na bazie jednej z naszych brygad utworzono trzon komponentu wojskowego – 1 BCT (*Brigade Combat Troops*). W skład 1 BCT włączono między innymi batalion zmechanizowany. Jednak pokojowa struktura batalionu (batalion funkcjonował w siłach szybkiego rozwinięcia) różniła się od tej, jaka była wymagana w działaniach w Iraku. Dlatego też na czas działań w Iraku sztab batalionu wzmocniono komórkami Żandarmerii Wojskowej i Taktycznym Zespołem Działań Psychologicznych.

Ponadto, kompanię dowodzenia wzmocniono plutonem saperów oraz drużyną ochrony i regulacji ruchu. Batalion uzupełniono komponentem bałtyckim, który stanowiła łotewska kompania zmotoryzowana i litewski pluton zmotoryzowany⁸.

W trakcie tworzenia Dywizji Międzynarodowej (*Multi National Division Central South – MND CS*) (MND CS), od samego początku zasadniczym celem wszelkich wysiłków było włączenie do składu MND CS jak największej liczby międzynarodowych pododdziałów zdolnych do samodzielnego działania, a nie ograniczenie się wyłącznie do polskiej DZ.

Wskazane przykłady dowodzą elastyczności składu i wyposażenia batalionowego zgrupowania taktycznego, które było każdorazowo modyfikowane w zależności od potrzeb wynikających z rozwoju sytuacji w rejonie działań.

W ostatnim czasie Polska zadeklarowała rozszerzenie naszego militarnego zaangażowania w Afganistanie i wysłanie kolejnego kontyngentu, tym razem w sile „batalionu manewrowego”, którego trzon stanowiły batalion zmotoryzowany na KTO Rosomak oraz komponent z 18 bdsz.

Dostosowanie wyposażenia kontyngentu do przewidywanej możliwości uczestniczenia w walkach, wymusiło między innymi dodatkowe opancerzenie dla ponad 20 kołowych transporterów opancerzonych „Rosomak” i kilkudziesięciu samochodów HUMMVE oraz zwiększenie ilości transporterów do ewakuacji rannych.

⁸ Z. Szczybyło, *Przygotowania batalionu do wyjazdu do Iraku*, PWL – wydanie specjalne, sierpień 2003, s. 34.

W 2004 r. Polska wyraziła polityczną wolę uczestniczenia w tworzeniu jednej z Grup Bojowych Unii Europejskiej w charakterze państwa ramowego⁹. Koncepcja Grup Bojowych jest obecnie priorytetowym przedsięwzięciem w ramach Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony, w tym ogólnej poprawy zdolności operacyjnych przyszłych sił Unii Europejskiej.

Grupy Unii Europejskiej mają być jednostkami bojowymi o znaczącym potencjale militarnym (od 1500 do 2500 żołnierzy). Ich kluczowym przeznaczeniem ma być szybka odpowiedź poprzedzona demonstracją sił i gotowością użycia w dowolnym miejscu.

Przyjęta struktura Grupy Bojowej Unii Europejskiej jest wynikiem doświadczeń zdobytych przez nasze Wojska Lądowe zarówno w misji w Iraku, jak i w wielu innych misjach poza granicami kraju.

Polska Grupa ma być zdolna do działań w dowolnym regionie świata w ciągu maksymalnie 15 dni od zapadnięcia decyzji politycznych.

Planowane jest włączenie do struktury Grupy Bojowej następujących elementów / pododdziałów:

- zespołu PSYOPSu;
- elementów CIMIC (o specyficie dopasowanej do rejonu operacji);
- elementów ŻW o uprawnieniach policyjnych;
- wyspecjalizowanych modułów medycznych;
- sekcji HUMINT (rozpoznania osobowego).

Dowództwo Wojsk Lądowych zadeklarowało pododdział bojowy (w sile batalionu) z organicznymi pododdziałami wsparcia i zabezpieczenia w celu sprawdzenia realnych możliwości nowo formowanych pododdziałów 53 wozowych wyposażonych w KTO „Rosomak”. Struktura organizacyjna GB będzie jasno i klarownie oddzielać element bojowy (pod polskim dowodzeniem), od pozostałych elementów wsparcia i zabezpieczenia, które będą wydzielane przez kontrybutorów na

⁹ W styczniu 2003 r. – Komitet Wojskowy UE zaakceptował - Koncepcję Szybkiej Odpowiedzi Militarnej, natomiast „Koncepcja Grup Bojowych” została przyjęta w kwietniu 2004 r. W konsekwencji ministrowie obrony UE w maju 2004 przyjęli europejski Cel Operacyjny 2010 – EHG – który zakładał utworzenie europejskich sił szybkiego reagowania wielkości korpusu (50 – 60 tys. żołnierzy), zdolnych do użycia (rozwinęcia) w ciągu 60 dni i utrzymania w strefie działań przez co najmniej rok.

etapie formowania ostatecznego składu GB przed operacją, jak i w trakcie wykonywania misji przez polski bzmot w rejonie operacji.

W 2005 r. Organizacja Narodów Zjednoczonych zwróciła się do Unii Europejskiej z prośbą o wsparcie trwającej od połowy 2003 r. operacji MONUC w Demokratycznej Republice Kongo (DRK) (na czas wyborów prezydenckich i parlamentarnych). Polska do operacji w Kongo wydzieliła personel Żandarmerii Wojskowej i Wojsk Lądowych, który tworzył Polski Kontyngent Wojskowy (PKW) o liczebności 130 żołnierzy.

Do głównych zadań PKW należy: ochrona Dowództwa Sił UE w Kinszasie, ochrona lotniska N'Dolo w Kinszasie, zapewnienie bezpieczeństwa i ochrony personelowi międzynarodowemu ONZ i UE, współpraca z misją policyjną EUPOL w Kinszasie.

Pododdziały ŻW wchodzące w skład PKW realizowały szkolenia specjalistyczne przygotowujące do realizacji zadań związanych z ochroną i obroną obiektów, doskonaliły znajomość zasad, procedur i technik w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa fizycznego personelowi UE i ONZ (patrowanie, eskortowanie, konwojowanie, uwalnianie zakładników itp.).

Jak wskazują zaprezentowane przykłady, zmiany strukturalne pododdziałów i ich wyposażenia wynikają z hipotetycznych zagrożeń, ze specyfiki zadań oraz warunków ich wykonania. Coraz częściej do składu sił zadaniowych, tworzonych na bazie pododdziałów wojsk lądowych, włączane są komponenty: sił specjalnych, żandarmerii wojskowej, a w działaniach na terenie kraju – policji. W ciągu ostatnich dziesięcioleci działania specjalne, jak też siły specjalne stały się znaczącym komponentem sił interwencyjnych, stąd też powinny stać się przedmiotem dyskusji eksperckiej i badań naukowych.

W wyniku postępującej urbanizacji środowiska stale wzrasta liczba miast i miasteczek. To sprawi, iż środowisko miejskie będzie zarówno na współczesnym, jak i perspektywicznym polu walki odgrywać coraz większą rolę oraz stanie się podstawowym środowiskiem działań wojsk lądowych. Prawidłowe określenie wpływu terenu zurbanizowanego na działania jest fundamentem poprawnych koncepcji działań wojsk lądowych. Analiza ostatnich konfliktów wskazuje, iż działania w środowisku

miejskim zarówno w fazie konfliktu jak też w fazie pokonfliktowej staje się codziennością.

Ważnym jest jednak, aby wnioski wynikające z zaprezentowanych przykładów, były należycie spożytkowane w projektowaniu organizacji perspektywicznych sił zadaniowych, a zadania wykonywane w czasie szkolenia na poligonach i placach ćwiczeń nie były inne niż te wykonywane w rejonie mandatowym.

Otwartą kwestią pozostają ustalenia terminologiczne. Niezależnie od przyjmowanych nazw, cel tworzenia sił zadaniowych jest wspólny dla zaprezentowanych państw, tzn. dobór sił do zadań. Celowość tworzenia sił zadaniowych i ich skuteczność w działaniu wymaga jednak wnikliwej oceny aktualnych zagrożeń i prognozowania przyszłych. Stanowi to bazę do planowania i organizacji tych sił. Stworzone w ten sposób komponenty należy szkolić i przygotowywać już w czasie pokoju, zaś podstawą efektywności przygotowania jest opracowanie doktryn, regulaminów oraz zasad użycia.

plk nawig. dr Eugeniusz Cieślak

Lotnicze wsparcie działań taktycznych zgrupowań zadaniowych

Oceny zagrożeń zawarte w strategiach bezpieczeństwa państw i sojuszy polityczno-militarnych pozwalają przypuszczać, że w najbliższych kilkunastu latach połączone siły zadaniowe będą wykorzystywane głównie w działaniach reagowania kryzysowego i będą miały za zadanie zapobieganie eskalacji kryzysów bądź ograniczanie ich następstw. W skład sił zadaniowych wchodzić będą zazwyczaj komponenty funkcjonalne (powietrzny, lądowy, morski i działań specjalnych) lub rodzajów sił zbrojnych (sił powietrznych, wojsk lądowych i marynarki wojennej). Każdy z tych komponentów sił zadaniowych może posiadać organiczne siły lotnictwa, które w pewnym zakresie są w stanie realizować zadania na korzyść macierzystego komponentu. W celu ograniczenia zakresu dociekań naukowych, w rozważaniach na temat lotniczego wsparcia taktycznego sił zadaniowych rozpatrywane będą wyłącznie problemy dotyczące użycia lotnictwa komponentu powietrznego sił połączonych (lub lotnictwa komponentu sił powietrznych) w celu wsparcia działań taktycznych zgrupowań zadaniowych ze składu pozostałych komponentów połączonych sił zadaniowych. Szczególną uwagę poświęcono problematyce lotniczego wsparcia taktycznych zgrupowań zadaniowych ze składu sił lądowych oraz sił specjalnych, natomiast problematyka lotniczego wsparcia morskich zgrupowań zadaniowych została potraktowana w niniejszym referacie w sposób marginalny.

Za najbardziej prawdopodobne środowisko operacyjne, w jakim w perspektywie najbliższych lat będzie mieć miejsce lotnicze wsparcie działań taktycznych zgrupowań zadaniowych sił lądowych i specjalnych należy uznać działania reagowania kryzysowego, które będą przybierać formę operacji pokojowych, antyterrorystycznych bądź stabilizacyjnych, tak jak ma to miejsce obecnie w Afganistanie i Iraku. Poszukując docelowych rozwiązań w zakresie lotniczego wsparcia działań taktycznych zgrupowań zadaniowych należy skoncentrować uwagę właśnie na środowisku operacji stabilizacyjnych. Mimo że doświadczenia wynoszone z użycia lotnictwa do wsparcia działań lądowych i specjalnych taktycznych zgrupowań zadaniowych w obecnie prowadzonych w Iraku i Afganistanie operacji

stabilizacyjnych są stosunkowo bogate, nie ma jeszcze w pełni rozwiniętych i wewnętrznie spójnych założeń doktrynalnych i procedur operacyjnych normujących taktykę lotnictwa w takich operacjach. Różne państwa, a nawet poszczególne rodzaje sił zbrojnych tego samego państwa, stosują odmienną terminologię i przyjmują różne definicje operacji stabilizacyjnych¹⁰. Teoria rozwija się równoległe z praktyką operacji, a niejednokrotnie postulowane w doktrynie rozwiązania opierają się na doświadczeniach zdobytych w trakcie konkretnej operacji i nie zawsze mogą odnosić się do całego zakresu działań stabilizacyjnych. Rzecz ma się podobnie, jeśli chodzi o problematykę użycia lotnictwa sił powietrznych do wsparcia działań taktycznych zgrupowań zadaniowych sił lądowych i specjalnych w operacjach stabilizacyjnych. W rozwiązaniach doktrynalnych Sojuszu Północnoatlantyckiego tę problematykę włączono do doktryny powietrzno-kosmicznej dopiero kilka lat temu, przy czym ujęto ją w szerszym kontekście operacji reagowania kryzysowego. Tak jak w założeniach doktrynalnych dotyczących działań lotnictwa sił powietrznych w warunkach typowego konfliktu zbrojnego, w dokumencie *AJP-3.3A Joint Air and Space Doctrine*¹¹ zdefiniowano cztery grupy zadań sił powietrznych, jakie mogą być realizowane w operacjach reagowania kryzysowego tworząc warunki dla użycia taktycznych zgrupowań zadaniowych bądź bezpośrednio wspierając ich działania. Do zadań tych zaliczono: obserwację i rozpoznanie powietrzne, utrzymanie kontroli wykorzystania przestrzeni powietrznej, transport powietrzny oraz działania o charakterze uderzeniowym.

Typologia zadań sił powietrznych przyjęta w NATO na potrzeby reagowania kryzysowego nieco różni się od stricte wojennych założeń doktrynalnych operacyjnego użycia sił powietrznych. Różnice polegają między innymi na zwiększeniu rangi rozpoznania, a także na ograniczeniu zakresu przewidywanych do realizacji w operacjach reagowania kryzysowego powietrznych działań wspierających do transportu powietrzego i rozpoznania.

¹⁰ Na przykład w USA siły lądowe do niedawna stosowały termin „stability and support operations” (SASO), natomiast w siłach powietrznych używano określenia „military operations other than war” (MOOTW). W NATO powszechnie stosowany jest termin „non-article V crisis response operations” (NA5CRO), a dopiero w kompleksowych wytycznych politycznych z listopada 2006 roku pojawił się samodzielny termin „stabilisation operations”.

¹¹ *AJP-3.3A Joint Air and Space Doctrine*, NSA Brussels 2006, pkt 705.

Użycie lotnictwa sił powietrznych do zadań obserwacji i rozpoznania powietrznego podczas operacji reagowania kryzysowego postrzegane jest w doktrynie powietrzno-kosmicznej NATO jako środek zapewniający wiarygodność użycia sił wojskowych, pozwalający w razie eskalacji kryzysu na selektywne użycie siły. Obserwacja i rozpoznanie powietrzne mają umożliwić dowódcom zgrupowań zadaniowych szczebla operacyjnego i taktycznego monitorowanie sytuacji kryzysowej, pozwalając na zapobieganie eskalacji kryzysu, a także dostarczać interweniującym siłom międzynarodowym i stronom konfliktu informacji służących budowie wzajemnego zaufania oraz rozwiązaniu kryzysu na drodze dyplomatycznych negocjacji. Skuteczna obserwacja i rozpoznanie powietrzne mają umożliwić interweniującym siłom właściwą ocenę zagrożenia i przyczynić się do zmniejszenia ich strat. W *AJP-3.3A* wskazuje się również na możliwość realizacji przez siły powietrzne zadań obserwacji i rozpoznania jako elementu zadań odstraszenia łączącego monitorowanie sytuacji z selektywnym użyciem siły w celu wymuszenia deeskalacji sytuacji kryzysowej.

Przyjęte w doktrynie założenia nie w pełni odpowiadają warunkom, w jakich prowadzone są operacje stabilizacyjne, gdyż koncentrują uwagę na zapobieganiu eskalacji sytuacji kryzysowych, a nie na wspieraniu wysiłków dla przywrócenia samodzielnego funkcjonowania państw. W konsekwencji taki sposób użycia lotnictwa będzie pośrednio tworzył warunki dla użycia taktycznych zgrupowań zadaniowych sił lądowych i specjalnych, natomiast będzie niewystarczający dla bezpośredniego wsparcia rozpoznawczego dla działań takich zgrupowań. Jak wynika z przebiegu operacji stabilizacyjnych, problemem podczas rozpoznania powietrznego i obserwacji prowadzonej w ramach lotniczego wsparcia działań taktycznych zgrupowań zadaniowych mogą stać się: środowisko prowadzenia rozpoznania i obserwacji oraz obiekty rozpoznania. Większość operacji stabilizacyjnych prowadzona jest w warunkach nieliniarnego pola walki, w środowisku, w którym zamieszkuje ludność cywilna niezaangażowana bezpośrednio w działania zbrojne. Przeciwnikiem zgrupowań taktycznych sił zadaniowych ze składu sił międzynarodowych zazwyczaj są nieposiadające wyraźnych cech rozpoznawczych siły nieregularne, takie jak grupy partyzanckie czy zorganizowane grupy przestępcze. Stąd należy przewidywać, że mogą wystąpić w trakcie użycia lotnictwa rozpoznawczego w ramach lotniczego

wsparcia działań taktycznych zgrupowań zadaniowych duże trudności z identyfikacją zgrupowań przeciwnika wykorzystujących skupiska ludności cywilnej do maskowania swych działań. Grupy partyzanckie powszechnie stosują taktykę prowadzenia ataków z zasadzek i maksymalnie krótkiego pozostawania w bezpośredniej bliskości taktycznych zgrupowań zadaniowych sił międzynarodowych. Tym samym czas między wykryciem takiego przeciwnika, a jego zwalczaniem jest ograniczony. Ze względu na charakter rozpoznawanych obiektów, podstawowym sposobem rozpoznania powietrznego jest rozpoznanie obrazowe za pomocą środków optoelektronicznych połączone z przekazem obrazu w czasie niemal rzeczywistym do odbiorców informacji na szczeblach taktycznych.

Tak jak w założeniach doktrynalnych dotyczących operacji prowadzonych w warunkach konfliktu, we wspomnianej doktrynie podkreśla się znaczenie utrzymywania w pożądanym stopniu kontroli sytuacji w przestrzeni powietrznej w operacjach reagowania kryzysowego. Szczegółowe zadania z tym związane mogą w warunkach operacji reagowania kryzysowego obejmować¹²:

- osłonę sił i obiektów państw prowadzących operację, sił lokalnych i neutralnych;
- monitorowanie sytuacji w przestrzeni powietrznej nad obszarem prowadzenia operacji w celu określenia charakteru wykorzystania tej przestrzeni i w razie potrzeby podejmowanie działań uniemożliwiających jej bezprawne wykorzystanie;
- wymuszanie przestrzegania zakazu całkowitego lub częściowego wykorzystywania przestrzeni powietrznej za pomocą wszelkich dostępnych środków, w tym przez zmuszenie do lądowania bądź zestrzelenie statków powietrznych nieprzestrzegających zakazu;
- utrzymywanie gotowości do ataku na lotniczy komponent sił nieprzestrzegających obowiązujących porozumień pokojowych.

Podobnie jak ustalenia doktrynalne dotyczące rozpoznania powietrznego, wspomniane zapisy nie mogą być w pełni odniesione do realizacji zadań lotniczego wsparcia działań zgrupowań zadaniowych w trakcie prowadzenia operacji

¹² Tamże, pkt 702.

stabilizacyjnych. Operacje prowadzone w Afganistanie i Iraku wskazują na specyficzne właściwości działań podejmowanych w celu zapewnienia utrzymania kontroli nad wykorzystaniem przestrzeni powietrznej przez siły prowadzące operacje stabilizacyjne. W zasadzie już w momencie rozpoczęcia takiej operacji siły stabilizacyjne mają przewagę w powietrzu, ale nie mają przeciwnika, który mógłby podjąć z nimi walkę. Podstawowym zagrożeniem są natomiast przenośne zestawy przeciwlotnicze, które przeciwnik wykorzystuje do ograniczenia swobody wykorzystania przestrzeni powietrznej przez taktyczne zgrupowania zadaniowe sił stabilizacyjnych oraz do zadawania strat, które mogłyby wpłynąć na międzynarodową opinię publiczną lub społeczeństwa interweniujących państw. Na atak przenośnych zestawów przeciwlotniczych szczególnie narażone są śmigłowce transportowe lotnictwa wojsk lądowych oraz samoloty transportowe sił powietrznych wykorzystywane do transportu personelu lub sprzętu taktycznych zgrupowań zadaniowych. Aby zapewnić statkom powietrznym swobodę wykorzystania przestrzeni powietrznej w rejonie prowadzonej operacji, niezbędne jest stosowanie odpowiednio zmodyfikowanej taktyki działań oraz pokładowych środków walki elektronicznej w celu ograniczania skuteczności przenośnych przeciwlotniczych zestawów raketowych.

Fundamentalną część operacji reagowania kryzysowego stanowi transport powietrzny. Jest on postrzegany jako środek budowania zaufania. W operacjach reagowania kryzysowego lotnictwo transportowe ze składu sił powietrznych może odgrywać ważną rolę, zapewniając mobilność decydentów, reprezentantów stron konfliktu, mediatorów, obserwatorów, pracowników agencji rządowych i międzynarodowych oraz organizacji pozarządowych. Działania sił powietrznych w ramach transportu powietrznego w operacjach reagowania kryzysowego mogą obejmować¹³:

- planowe (regularne) przewozy powietrzne zaopatrzenia, pomocy humanitarnej i personelu zaangażowanego w operację;
- wsparcie logistyczne prowadzonej operacji;

¹³ Tamże, pkt 705.3.

- zabezpieczenie działań desantowych przez przerzut sił w rejon wykonywanych zadań;
- powietrzną ewakuację medyczną;
- zabezpieczenie transportu do ewakuacji osób niewalczących.

Doświadczenia wyniesione z Iraku i Afganistanu wskazują, iż lotnictwo transportowe odgrywa główną rolę w zapewnianiu ciągłości działań sił prowadzących operacje stabilizacyjne. Zadania lotnictwa transportowego w takich operacjach obejmują zapewnienie rotacji personelu wojskowego kolejnych zmian kontyngentów wojskowych, przewozy w ramach „mostu powietrznego” oraz utrzymywanie sił w ciągłej gotowości do realizacji zadań ewakuacji medycznej. Podczas tych operacji niebezpieczna dla samolotów transportowych jest przestrzeń powietrzna nie tylko w rejonach lotnisk w trakcie startów i lądowań, ale także na ziemi w czasie rozładunku i załadunku¹⁴. Z analizy działań w Iraku i Afganistanie wynika, że dostępna w rejonie operacji infrastruktura lotniskowa może być ograniczona. Niezbędne zatem będzie rozmieszczenie na lotniskach wyspecjalizowanych grup obsługi naziemnej (modułów załadunku i rozładunku statków powietrznych).

Mimo że w dotychczasowych operacjach nie były realizowane na szeroką skalę zadania o charakterze uderzeniowym dla lotniczego wsparcia taktycznych zgrupowań zadaniowych sił lądowych czy specjalnych, to w przyszłych operacjach – tak wskazuje praktyka – należy uwzględnić możliwość wykonywania takich zadań. W obowiązującej doktrynie przyjęto, że w operacjach reagowania kryzysowego będą wykonywane zadania o charakterze uderzeniowym. Założono też, że w pewnym zakresie mogą być one wykonywane również podczas użycia sił powietrznych w operacjach stabilizacyjnych. Należy jednak zwrócić uwagę na istotne różnice. Działania ogniowe mają być łączone – co się szczególnie podkreśla – z oddziaływaniem informacyjnym i presją dyplomatyczną. W doktrynie wyraźnie określono, że uderzenia lotnicze będą wykonywane tylko jako reakcja na łamanie porozumień przez strony zaangażowane w konflikt bądź w przypadku zaatakowania sił lądowych państw uczestniczących w operacji reagowania kryzysowego. Oznacza to, że użycie lotnictwa sił powietrznych do realizacji zadań uderzeniowych w ramach

¹⁴ M. Cetin, *NATO lessons in force protection*, w: JAPCC Journal 06/04, dostępne z: http://www.japcc.de/fileadmin/user_upload/journal/japcc_journal_06_edition_4_1.pdf.

lotniczego wsparcia działań taktycznych zgrupowań zadaniowych będzie miało charakter reakcyjny – w odpowiedzi na działanie przeciwnika. Zapisy doktrynalne obligują poszczególne państwa wydzielające siły do operacji do przestrzegania przyjętych w konkretnej sytuacji ograniczeń prawnych. Normą staje się również sprawowanie nadzoru politycznego przez władze poszczególnych państw nad wykonywaniem zadań bojowych przez narodowe kontyngenty wojskowe wydzielone do zgrupowania operacyjnego sił powietrznych na okres prowadzenia operacji.

W przyjętej przez NATO doktrynie wskazuje się, że w trakcie operacji o charakterze reagowania kryzysowego decyzje o realizacji zadań uderzeniowych przez lotnictwo w ramach lotniczego wsparcia działań taktycznych zgrupowań zadaniowych podejmowane będą po szczegółowej analizie uwarunkowań dotyczących pożądanego efektu rażenia w wymiarze fizycznych zniszczeń, a zwłaszcza ryzyka powstania zniszczeń niezamierzonych (collateral damage). Uwzględniane powinny być również opinie społeczności międzynarodowej, własnego społeczeństwa, członków koalicji, państw neutralnych czy obserwatorów międzynarodowych organizacji bezpieczeństwa. Implikacją sojuszniczej zasady legitymizacji użycia sił wojskowych w operacjach reagowania kryzysowego jest stosowanie zasady proporcjonalności użycia siły przez lotnictwo. Trzeba mieć świadomość, że w przypadku zwalczania przez lotnictwo obiektów uderzeń w trakcie lotniczego wsparcia działań taktycznych zgrupowań zadaniowych za podstawowy uznaje się wymóg ich jednoznacznego zidentyfikowania oraz wskazania (oznaczenia), a także, jeśli wymaga tego sytuacja, politycznego zaakceptowania przez członków koalicji bądź sojuszu konieczności wykonania uderzeń lotniczych.

Jak pokazują obecnie prowadzone operacje stabilizacyjne, użycie lotnictwa sił powietrznych do realizacji zadań uderzeniowych, w tym do bezpośredniego wsparcia lotniczego działań taktycznych zgrupowań zadaniowych ze składu sił lądowych czy specjalnych determinowane jest wieloma uwarunkowaniami. Tylko niektóre z nich zostały ujęte w doktrynie Sojuszu. Swoboda realizacji zadań uderzeniowych przez lotnictwo w trakcie lotniczego wsparcia działań taktycznych zgrupowań zadaniowych w ramach ich użycia w środowisku operacji stabilizacyjnych jest ograniczona ze względu na obecność ludności cywilnej oraz własnych sił w bezpośredniej bliskości zwalczanych obiektów. Niemal w każdym przypadku wiąże się to z ryzykiem

powstania strat niezamierzonych i ograniczeniem zakresu wykorzystania lotniczych środków rażenia przez załogi statków powietrznych. Należy brać pod uwagę, że zwalczane obiekty będą położone zbyt blisko wspieranych wojsk taktycznych zgrupowań zadaniowych lub ludności i obiektów cywilnych, aby można było wykonać uderzenia w ramach bezpośredniego wsparcia lotniczego z użyciem optymalnych w danej sytuacji środków rażenia. Dotyczyć to będzie zwłaszcza zadań bezpośredniego wsparcia lotniczego wykonywanych w rejonach zurbanizowanych i w warunkach ograniczonej widoczności. Spektrum akceptowalnych obiektów uderzeń, jakie mogą być zwalczane, obejmuje w zasadzie jedynie uzbrojonych, jednoznacznie zidentyfikowanych przeciwników sił stabilizacyjnych. Ponieważ takie zgrupowania taktyczne, jak patrole czy konwoje będą działały niemal autonomicznie, w pewnym oddaleniu od siebie, nie można wykluczyć, że w niektórych przypadkach nie będzie możliwe naprowadzanie załóg lotniczych przez wyszkolonych oficerów naprowadzania lotnictwa. Trzeba też uwzględnić czas, jaki upływa od zapotrzebowania wsparcia lotniczego przez atakowane siły, i czas, jaki potrzebuje przeciwnik, by rozproszyć się po wykonaniu zadania. Użycie lotnictwa komponentu powietrznego sił połączonych czy sił powietrznych powinno być postrzegane zarówno przez pryzmat tworzenia przez nie warunków do działania komponentu lądowego, rozmieszczonego bezpośrednio w rejonie operacji, jak też przez pryzmat bezpośredniego wsparcia lotniczego taktycznych zgrupowań zadaniowych wchodzących w jego skład.

Zakres zaangażowania wojskowej społeczności międzynarodowej w operacje o charakterze stabilizacyjnym wskazuje, że kontynuowane będą prace nad precyzowaniem założeń doktrynalnych i doskonaleniem praktycznych rozwiązań dotyczących użycia sił wojskowych (w tym sił powietrznych¹⁵) w tego rodzaju operacjach. Niewątpliwie, problematyka lotniczego wsparcia działań taktycznych zgrupowań zadaniowych, będzie jednym z kluczowych obszarów podejmowanych w tym zakresie.

¹⁵ Użycie sił powietrznych w operacjach pokojowych i stabilizacyjnych ma być tematem tegorocznej konferencji organizowanej przez NATO-wski ośrodek Joint Air Power Competence Centre, szczegóły: www.japcc.de/japcc_conference2007.html

gen. dyw. dr Bogusław PACEK

Komponent Żandarmerii Wojskowej jako moduł zadaniowy w działaniach wojsk operacyjnych na przykładzie udziału w wybranych misjach pokojowych i stabilizacyjnych

Żandarmeria Wojskowa (ŻW) jest wyodrębnioną i wyspecjalizowaną formacją SZ RP, której podległość, zakres kompetencyjny, wykonywane zadania oraz zasady funkcjonowania reguluje ustawa z dnia 24 sierpnia 2001r. „O Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych”. Od czasu swojego powstania w 1990 roku uległa szeregu zmianom spowodowanych przeobrażeniami w środowisku bezpieczeństwa oraz transformacją Sił Zbrojnych RP.

W ramach ochrony Sił Zbrojnych, Żandarmeria Wojskowa jest przeznaczona do:

- ustalania realnych zagrożeń i ujawniania przesłanek mogących doprowadzić do zaistnienia przewinienia, poważniejszego wykroczenia bądź przestępstwa;
- przeciwdziałania naruszeniom dyscypliny wojskowej i porządku publicznego przez żołnierzy poza rejonami zakwaterowania oraz skutecznego reagowania na fakty tych naruszeń;
- wspólnego prowadzenia z dowódcami jednostek wojskowych pracy profilaktycznej wśród stanów osobowych jednostek wojskowych w celu eliminowania zagrożeń, możliwości powstawania przestępstw oraz minimalizowania ich skutków;
- wykrywania przestępstw w siłach zbrojnych i ścigania ich sprawców.

Zadania te, Żandarmeria Wojskowa wykonuje w celu:

- zapewnienia przestrzegania dyscypliny wojskowej;
- ochrony życia i zdrowia żołnierzy oraz mienia wojskowego przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra;
- ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego;
- ochrony tajemnicy państwowej i służbowej;
- zapobiegania popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz innym zjawiskom kryminogennym;
- wykrywania przestępstw i wykroczeń oraz ścigania ich sprawców;
- zapewnienia przestrzegania przepisów porządkowych i administracyjnych.

Wraz z wstąpieniem Polski do NATO zmieniły się warunki bezpieczeństwa państwa, które w znaczący sposób przyczyniają się do rozszerzenia strefy bezpieczeństwa i stabilizacji. Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej (SZ RP) w tym i ŻW stanęły w obliczu zupełnie nowych wymagań. Zmieniły się sposoby jej działania i priorytety przewidywanych do realizacji zadań. Niezbędnym stało się więc dostosowanie do nowych realiów jej organizacji, składu bojowego oraz zasad funkcjonowania systemów wewnętrznych (dowodzenia, szkolenia, działania) w tym zadań wykonywanych na rzecz rodzajów wojsk prowadzących działania operacyjne¹⁶.

Warunkiem powodzenia w walce może być tylko ujęcie wszystkich elementów składowych struktury prowadzącej działania w jeden spójny system i w maksymalnym stopniu wykorzystanie efektu synergii działań. Sądzić zatem należy, że we współczesnej walce na bazie organicznych pododdziałów i oddziałów tworzone będą zgrupowania zadaniowe o różnorodnym składzie dostosowanym do wykonania konkretnego zadania.

Analizując dostępną literaturę tematu, dokumenty normatywne obowiązujące w NATO, oraz polski dorobek narodowy, spotykamy szereg pojęć takich jak: bronie połączone, walka broni połączonych, zgrupowanie taktyczne, siły zadaniowe, grupa bojowa, zespół bojowy.

Obowiązujący w Wojsku Polskim „Regulamin działań Wojsk Lądowych” określa, iż brygada, która składa się z batalionów i kompanii różnych rodzajów wojsk i służb jest jednostką prowadzącą walkę broni połączonych. Dowódca brygady z kolei

¹⁶ Stąd zrodziła się koncepcja utworzenia jednostek ŻW o charakterze manewrowym Oddziały Specjalne Żandarmerii Wojskowej (OS ŻW) do ich głównych zadań należy:

- zapewnienie wsparcia policyjnego dla jednostek SZ RP biorących udział w misjach i operacjach poza granicami kraju jak również prowadzenie samodzielnych działań operacyjnych;
- realizowanie zadań wsparcia oddziałów o pododdziałów SZ RP i sił MSWiA dotyczących działań przeciw terroryzmowi, ochrony obiektów ważnych dla bezpieczeństwa Państwa oraz zapobieganie klęskom żywiołowym i likwidacji ich skutków w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych;
- udział w prewencyjnym i dochodzeniowo-śledczym zabezpieczeniu działań wydzielonych sił Oslony Strategicznej Państwa oraz współudziału w zapewnieniu warunków do przyjęcia Sojuszniczych Sił Wzmocnienia w sytuacjach zewnętrznego zagrożenia państwa;
- zapewnienie w ramach HNS wsparcia policyjnego wojsk sojuszniczych na terytorium RP.

Jednostki te zwiększyły możliwości udzielenia wsparcia policyjnego przez ŻW jednostkom operacyjnym SZ RP w wykonywaniu przez nie zadań w trakcie prowadzonej operacji.

Typowe zadania wykonywane przez Policję Wojskową NATO są opisane w sojuszniczej publikacji „*Allied Procedural Publication -12 „NATO Military Police Doctrine and Procedures”* (APP-12) wydanej 28 października 2002r i wprowadzonej STANAG-iem 2226. (Przypis autora).

kieruje działaniami batalionów lub zgrupowań taktycznych tworzonych na bazie batalionu¹⁷.

Słownik terminów i definicji NATO AAP-6(U) definiuje w następujący sposób pojęcie zgrupowanie zadaniowe: *Task force / sily (zgrupowanie, grupa) zadaniowe* do wykonania określonych zadań:

1. Tymczasowe zgrupowanie jednostek pod jednym dowództwem w celu przeprowadzenia określonego działania lub wykonania zadania bojowego.

2. Półstała organizacja jednostek pod jednym dowództwem, formowana w celu ciągłego wykonywania określonych zadań¹⁸.

Celowym w tym miejscu wydaje się przedstawienie pojęcia - wzmocnienie, *Wzmocnienie* – pododdziały, oddziały i związki taktyczne wydzielone zwykle ze składu innych jednostek organizacyjnych i przydzielone (podporządkowane) na okres wykonania zadania innemu dowódcy, który wykorzystuje je zgodnie z własną decyzją, stawiając im konkretne zadania¹⁹.

Po tym krótkim wstępie odnosząc się do tematu wystąpienia, wspomnę, że ŻW od chwili swego powstania wykonuje zadania na korzyść wojsk operacyjnych komponentami (modułami), sekcjami – wzmacniając swoim działaniem dowódców w trakcie realizacji zadań. W dalszej części referatu zobrazuję te działania na przykładzie misji pokojowych i stabilizacyjnych, które moim zdaniem najlepiej przybliżą dzisiejsze działania jednostek ŻW. Struktury tych komponentów były i są organizowane z uwagi na potrzebę realizacji określonych zadań oraz na wielkość sił operacyjnych, jakim mają udzielać wsparcia policyjnego²⁰. Obecna struktura ŻW umożliwia wydzielanie dowolnego komponentu ŻW w zależności od potrzeb a w jego organizacji udział biorą zarówno Oddziały Terytorialne ŻW²¹

¹⁷ Regulamin Działań Wojsk Lądowych, s. 27.

¹⁸ AAP-6(U) *Słownik terminów i definicji NATO*, Warszawa 1998, s. 318.

¹⁹ *Leksykon wiedzy wojskowej*, Warszawa, MON 1979, s. 505.

²⁰ Wsparcie policyjne (ang. Police Support for Armed Forces) - prewencyjna, dochodzeniowo-śledcza, operacyjno-rozpoznawcza i profilaktyczna działalność Żandarmerii Wojskowej, zabezpieczająca funkcjonowanie i działanie Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, mająca na celu kontrolę przestrzegania prawa, utrzymanie dyscypliny oraz porządku wojskowego a w szczególnych przypadkach określonych odrębnymi przepisami – porządku publicznego.

²¹ Terytorialny Oddział Żandarmerii Wojskowej (ang. Military Gendarmerie Branch) – terenowa jednostka organizacyjna Żandarmerii Wojskowej, podległa Komendzie Głównej ŻW posiadająca odrębny etat, posługująca się pieczęcią urzędową z wizerunkiem orła i nazwą jednostki.

jak i OS ŻW²². Stopień ich zaangażowania uzależniony jest od przewidywanych zadań a tym samym od roli i miejsca komponentu ŻW w operacji.

Praktyka organizowania komponentów ŻW w polskich siłach zbrojnych na potrzeby operacji pokojowych i działań stabilizacyjnych wskazując na dwa sposoby postępowania. Pierwszy z nich polega na tworzeniu określonego wariantu struktury organizacyjnej od podstaw (np. UNDOF, UNIFIL, SFOR, Misja Stabilizacyjna w Republice Iraku²³). Utworzone w ten sposób zgrupowanie jest odpowiednio przygotowywane i szkolone pod kątem przyszłego działania²⁴. Podejście takie stosowane było w tworzeniu większości kontyngentów przygotowywanych do operacji pokojowych przez ŻW, wynikało to niewątpliwie z braku jednostek ŻW które mogły realizować te zadania w ramach etatowych struktur.

W misjach tych Żołnierze Żandarmerii Wojskowej wchodzili w skład Polskich Kontyngentów Wojskowych (PKW), tworząc samodzielne sekcje oraz wyznaczani byli do struktur wielonarodowych, zajmując stanowiska w strukturach Międzynarodowej Policji Wojskowej.

Realizując postanowienia ustawy oraz mandatu misji główny wysiłek ŻW w ramach obecnej działalności PKW skupiony jest na działaniach profilaktycznych, wspierających dowódców, zmierzających do ograniczenia przestępczości ukrytej i zorganizowanej, ze szczególnym uwzględnieniem:

- zaboru broni, amunicji i innych środków walki,
- kradzieży mienia wojskowego,
- przestępstw narkotykowych,
- ujawniania i zwalczania zjawisk kryminogennych oraz patologicznych, godzących w gotowość bojową i dyscyplinę wojskową,
- ściganie sprawców przestępstw i wykroczeń.

²² Oddział Specjalny Żandarmerii Wojskowej (ang. Military Gendarmerie Specialized Unit) – specjalistyczna jednostka Żandarmerii Wojskowej. Wykonuje wsparcie policyjne dla jednostek Sił Zbrojnych RP, może realizować zadania w składzie wielonarodowych pododdziałów Policji Wojskowej, biorących udział w misjach stabilizacyjnych, pokojowych, operacjach ratowniczych i humanitarnych. OS ŻW jest przewidziany także do użycia w operacjach reagowania kryzysowego, w tym zapobiegania aktom terrorystycznym i likwidacji ich skutków. OS ŻW są szkolone i wyposażone na wzór oddziałów prewencji i antyterrorystycznych Policji, co umożliwia im zarówno współdziałanie z tymi formacjami jak i działanie samodzielne.

²³ Misji tej z uwagi na jej znaczenie dla rozwoju ŻW i jej odmienny charakter od dotychczasowych misji poświęcona zostanie więcej uwagi w dalszej części wystąpienia.

²⁴ P. Paździorek, *Działanie zgrupowań taktycznych w operacjach wymuszania pokoju*, Warszawa AON 2003, s. 197.

Można podzielić go na dwa podstawowe cele, wspomaganie dowódców w dziedzinie przestrzegania dyscypliny wojskowej i przeciwdziałaniu przestępczości oraz udział w tworzeniu szeroko rozumianych warunków do realizacji zadań bojowych.

Cele powyższe realizowane są poprzez dwa zasadnicze piony funkcjonalne ŻW: prewencji i dochodzeniowo - śledczy.

Zadania realizowane w zakresie działalności prewencyjnej w trakcie udziału w misji zależą od szczebla organizacyjnego jednostki ŻW, a w szczególności od możliwości, ograniczonych ukończeniem w sprzęt i stany osobowe. Każda jednostka organizacyjna jednak realizuje takie zadania jak:

- organizowanie działalności profilaktycznej;
- realizację czynności patrolowych;
- kontrola ruchu drogowego;
- konwojowanie.

Zasadniczym celem działalności profilaktycznej jest zapobieganie popełnianiu przestępstw, wykroczeń i przewinień dyscyplinarnych, umacnianie porządku i dyscypliny wojskowej oraz zapobieganie zjawiskom patologicznym.

Służba patrolowa obejmuje swoim zasięgiem rejon odpowiedzialności kontyngentu, liczbę i skład patroli dostosowuje się do konkretnych zadań, które powinny być określone w drodze uzgodnień, z dowódcami jednostek kontyngentu. Wynikają one ze specyfiki i właściwości rejonu misji oraz realnych potrzeb. Żołnierze ŻW pełniący służbę patrolową wykonują dwa podstawowe zadania. Pierwszym z nich jest reagowanie na każde naruszenie przez żołnierzy dyscypliny wojskowej i porządku publicznego oraz podejmowanie stosownych interwencji. Drugim jest prowadzenie rozpoznania w rejonach prowadzenia misji, w celu uzyskiwania informacji będących w zainteresowaniu ŻW.

W ramach realizacji zadań prewencyjnych²⁵ ŻW wykonuje kontrolę ruchu drogowego. Zadania te wynikają z kompetencji nałożonych przez obowiązujące w zakresie ruchu drogowego przepisy prawne²⁶. Obejmują między innymi

²⁵Działalność prewencyjna działania prowadzone poprzez rozpoznanie, kontrolowanie, utrzymywanie bezpieczeństwa i porządku w określonym rejonie.

²⁶ Ustawa z dnia 20.06. 1997r. Prawo o ruchu drogowym i Rozporządzenie MON z 14.05. 1998., w sprawie kontroli Ruchu Drogowego i kierowania tym ruchem przez Wojskowe Organy Porządkowe.

monitorowanie bezpieczeństwa i porządku na drogach, kierowanie ruchem i kontrolę. Kontrola ruchu drogowego wykonywana jest w sposób uwzględniający prewencyjne oddziaływanie na uczestników ruchu. Żandarmeria posiada uprawnienia w stosunku do kierujących pojazdami sił zbrojnych oraz żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową kierujących innymi pojazdami.

Ważną grupę zadań ŻW, stanowi realizacja zleceń konwojowania²⁷. Konwoje organizowane są w przypadku zaistnienia konieczności doprowadzenia ujętego żołnierza, podejrzanego o popełnienie przestępstwa, tymczasowo aresztowanego, skazanego. Konwojowaniu podlegają również w uzasadnionych przypadkach przedmioty, dokumenty i inne rzeczy.

Jak wskazuje definicja czynności te wynikają z potrzeby chwili i będą miały pośredni wpływ na planowanie. Każda jednostka musi na etapie planowania zabezpieczenia ochraniających jednostek uwzględnić fakt, iż pojawienie się zadań związanych z konwojowaniem osób i rzeczy może ograniczyć wykonywanie pozostałych zaplanowanych zadań prewencyjnych.

Zabezpieczenie przegrupowań PKW Żandarmeria Wojskowa realizuje poprzez organizację pilotowania kolumn i pojazdów wojskowych. Pilotowanie w ramach przemieszczania jednostek do rejonów i organizowanych przez te jednostki transportów, ŻW będzie zapewniać przy współdziałaniu z Policją Wojskową państw kontyngentu wojskowego. Czynności te organizowane są zgodnie z przepisami o ruchu drogowym odnoszącymi się do kolumn wojskowych SZ RP²⁸.

Zabezpieczenie w rejonach pobytu PKW osób uprawnionych, zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, jest realizowane na zasadach określonych Rozporządzeniem Ministra Obrony Narodowej²⁹. ŻW realizuje czynności ochronne w formie ochrony bezpośredniej, ochrony w miejscach czasowego pobytu, a także w ramach pilotowania kolumn pojazdów. Planowanie zabezpieczeń ochronnych w uzasadnionych przypadkach realizowane jest we współdziałaniu z innymi podmiotami.

²⁷Konwojowanie to czynności grupy żołnierzy wyznaczonych doraźnie do ochrony transportu, mienia państwowego, pilnowania aresztantów, jeńców, mające na celu doprowadzenie osób lub dostarczenie przedmiotów do miejsca określonego w zadaniu, *Leksykon wiedzy wojskowej*, Warszawa 1979.

²⁸Rozporządzenie MON i MSWiA, MS z 28.11. 2002r. w sprawie warunków poruszania się po drogach pojazdów i przewozu osób pojazdami SZRP, Policji, SG i SW.

²⁹Rozporządzenie MON z 28.12. 2001r. w sprawie osób w stosunku do których ŻW wykonuje czynności ochronne.

Czynności dochodzeniowo śledcze³⁰ w okresie działalności realizowane są zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami określonymi w kodeksie postępowania karnego. Jednostka ŻW po otrzymaniu zawiadomienia o zdarzeniu mogącym nosić znamiona przestępstwa lub wykroczenia, albo wykrycia takiego zdarzenia, podejmuje czynności procesowe niezbędne do jego wyjaśnienia, są one prowadzone w trybie postępowania sprawdzającego lub postępowania przygotowawczego.

Czynności operacyjno-rozpoznawcze³¹ – mają na celu ujawnianie zjawisk lub zdarzeń wskazujących na zagrożenie dla dyscypliny wojskowej, tajemnicy państwowej i służbowej oraz mienia wojskowego. Czynności z tego zakresu wykonują wyłącznie żołnierze zawodowi posiadający odpowiednie przygotowanie i predyspozycje. W ramach działalności operacyjno - rozpoznawczej, ŻW prowadzi poszukiwania sprawców przestępstw i wykroczeń oraz zaginionych żołnierzy. Poszukiwania dotyczą również utraconej przez jednostki wojskowe broni, amunicji, materiałów wybuchowych i innego mienia wojskowego oraz materiałów zawierających informacje niejawne. Organizuje się je w każdym przypadku za żołnierzami, którzy samowolnie opuścili jednostkę lub wyznaczone miejsce przebywania.

Dodatkowym zadaniem, wykonywanym przez żołnierzy Żandarmerii Wojskowej w siłach UNDOF, jest prowadzenie kontroli granicznej, na wojskowym przejściu granicznym pomiędzy Syrią a Izraelem. Z przejścia tego korzystają tylko i wyłącznie konwoje wojskowe. Posterunek ten znajduje się w pasie tzw. „ziemi niczyjej”. Kontrole tam prowadzone, muszą być skrupulatne, gdyż pomimo zakazu żołnierze często próbują przemyścić przedmioty pochodzenia izraelskiego na stronę syryjską i odwrotnie - jest to poważne wykroczenie, gdyż służby graniczne obu państw, tego rodzaju zdarzenia traktują z całą surowością.

³⁰Czynności dochodzeniowo-śledcze - obejmują prowadzenie postępowań przygotowawczych w trybie dochodzenia lub śledztwa, które zmierzają do ujawnienia przestępstwa i jego sprawcy, w szczególności ujawnienia i zabezpieczenia dowodów przestępstwa oraz przygotowania dla organu orzekającego materiałów umożliwiających rozstrzygnięcie sprawy; Z. Kegel, *Polski proces karny*, t.2 PWN Warszawa 1998., s. 9.

³¹Czynności operacyjno-rozpoznawcze - polegają na zdobywaniu szerokiego zakresu informacji o zdarzeniach, ich selekcji, przetwarzaniu, dokumentowaniu, rejestrowaniu i analizowaniu oraz realizowaniu takich czynności, które związane są z realnie grożącym lub dokonany przestępstwem. Czynności te mogą mieć również na celu ujawnianie zjawisk lub zdarzeń wskazujących na zagrożenie dla dyscypliny wojskowej, tajemnicy państwowej i służbowej; M. Kulicki, *Kryminalistyka*, Toruń 1994., s. 64.

Zupełnie inny charakter strukturę organizacyjną, możliwy zakres przeprowadzania operacji wojskowych ma komponent ŻW w SZ RP wydzielony do składu koalicji międzynarodowej, MND CS w Republice Iraku.

Do zasadniczych zadań stojących przed tym pododdziałem należy:

- pomoc w ustanowieniu nowych władz;
- wojskowe wsparcie administracji cywilnej;
- pomoc w odbudowie infrastruktury;
- wspieranie akcji humanitarnych i ochrony konwojów;
- ochrona ważnych obiektów użyteczności publicznej, zabytków i miejsc kultu religijnego;
- zabezpieczanie miejsc zdarzeń drogowych;
- prowadzenie czynności dochodzeniowo – śledczych;
- prowadzenie dziennie-nocnych akcji patrolowania.

Specyfika tych zadań określała dwa zasadnicze kierunki działania - zwalczanie organizacji terrorystycznych, grup przestępczych, zwolenników byłego reżimu oraz handlu wszechobecną w Iraku bronią i narkotykami oraz wspieranie powstającej lokalnej administracji oraz zapewnienie poczucia bezpieczeństwa miejscowej ludności.

Do typowych zadań wykonywanych przez polski pododdział ŻW należą działania ochronno-obronne i prewencyjne.

W skład Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Iraku weszło 43 żołnierzy Żandarmerii Wojskowej. 15 z nich przydzielonych zostało do trzech polskich batalionów: tworząc w nich samodzielne pięcioosobowe sekcje. 25 żandarmów przydzielono do Międzynarodowej Kompanii Policji, 4 wydelegowano do pracy w biurze Dowódcy Policji Wojskowej.

Całość składu kompanii podzielona była na czteroosobowe sekcje oraz chorążego dochodzeniowo-śledczego.

Do podstawowych obowiązków sekcji kompanii należało przede wszystkim:

- patrolowanie bazy;
- prowadzenie kontroli drogowej;
- ochrona konwojów;

- zabezpieczanie miejsc wypadków drogowych z udziałem pojazdów MND CS³².

Prowadzone przez kompanię patrole, miały na celu kontrolowanie przestrzegania przez wszystkie nacje dyscypliny i porządku na terenie bazy³³.

W przypadku ujawnienie jakichkolwiek uchybień sporządzono meldunek, który kierowano do dowódcy dywizji. Jednym z rutynowych zadań było wystawianie patroli w rejonie ruin starożytnego Babilonu, zadaniem patroli była ochrona tego miejsca, przed rozgrabieniem³⁴.

Prowadzona na terenie bazy kontrola ruchu drogowego, ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa żołnierzom poruszającym się pieszo po terenie bazy, gdyż dochodzi do łamania przepisów drogowych przez kierowców pojazdów wojskowych. Drogi na terenie bazy są dobrej jakości, jednak bardzo wąskie, a dopuszczalna prędkość pojazdów mechanicznych wynosiła 20 km/h. Drogi w nocy nie były oświetlone, a w związku z brakiem chodników żołnierze poruszali się jezdnią. W warunkach takich, przy nie przestrzeganiu określonych przepisów, łatwo mogło dojść do tragedii. Polscy Żandarmi zajmowali się również eskortą konwojów z paliwem.

Dodatkowo kompania ŻW (MP) zajmowała się ochroną amerykańskich saperów podczas akcji zabezpieczania i neutralizowania min i niewybuchów.

Podczas pobytu I zmiany PKW w Iraku często miały miejsce oficjalne wizyty szefów państw, ministrów, parlamentarzystów. Ochroną tych osób, wspólnie z Biurem Ochrony Rządu, zajmowała się Żandarmeria Wojskowa. Żołnierze tej formacji, eskortowali kolumny pojazdów, zabezpieczali i blokowali drogi przejazdu kolumny oraz stanowili bezpośrednią ochronę VIP-ów³⁵. Typową dla Żandarmów działalnością zajmuje się chorąży dochodzeniowo-śledczy, w kompanii MP zajmuje się on prowadzeniem spraw karnych według standardów międzynarodowych, wówczas, gdy:

- nie wiadomo, kto popełnił czyn zabroniony;
- w popełnieniu czynu zabronionego uczestniczyli żołnierze z więcej niż jednego państwa;
- postępowanie dotyczyło własności więcej niż jednego państwa;

³² Na podstawie materiałów otrzymanych z KG ŻW – styczeń 2005.

³³ Organizowane były patrole piesze oraz zmotoryzowane.

³⁴ Zdarzały się wypadki dewastowania, żołnierze wycinali fragmenty murów, pozostawiali nieczystości.

³⁵ Do jednej z trudniejszych operacji tego typu, należała ochrona Prezydenta RP w grudniu 2003.

- postępowanie dotyczyło udziału ludności cywilnej lub własności cywilnej jednego państwa.

Do jego obowiązków należy również procesowe zabezpieczenie miejsca zdarzenia np. wypadku drogowego³⁶.

Dodatkowo działały batalionowe sekcje Żandarmerii Wojskowej, składające się z 5 żandarmów. Wyjątkiem w czasie I zmiany była sekcja ŻW przy 1 Brygadowej Grupie Bojowej (BGB), gdzie w skład sekcji wchodziło także dwóch żandarmów litewskich. Uwarunkowane to było tym, iż w skład 1 BGB wchodziła kompania litewska i łotewska. Sekcje batalionowe podlegały bezpośrednio dowódcy batalionu. Do zadań sekcji, wynikających z polskich przepisów prawnych, należało przede wszystkim:

- zapewnianie przestrzegania dyscypliny wojskowej w podległych batalionach;
- ochranianie porządku publicznego i dyscypliny wojskowej na terenach baz wojskowych;
- wykrywanie przestępstw i wykroczeń, popełnionych przez żołnierzy;
- ujawnianie i ściganie ich sprawców oraz ujawnianie i zabezpieczanie dowodów tych przestępstw i wykroczeń;
- zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz innym zjawiskom patologicznym, a w szczególności: alkoholizmowi i narkomanii wśród żołnierzy;
- współdziałanie z polskimi oraz zagranicznymi organami i służbami właściwymi w sprawach bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz policjami wojskowymi;
- wykonywanie poleceń Prokuratora Międzynarodowej Dywizji.

Przedstawione zadania realizowane były przez:

- kontrolowanie przestrzegania dyscypliny, poprzez wystawienie patroli wewnątrz bazy;
- interweniowanie w przypadkach naruszeń dyscypliny;
- zabezpieczanie śladów i dowodów popełnianych przestępstw i wykroczeń;
- przymusowe doprowadzanie osób, w zakresie i na zasadach przewidzianych w przepisach o postępowaniu karnym;

³⁶ Było to zadanie niebezpieczne, szczególnie w przypadkach śmiertelnych wypadków drogowych, gdzie ofiarą była osoba miejscowa. Na miejscu takiego zdarzenia zbierał się tłum zdeterminowanych ludzi i trudno było przewidzieć ich reakcję.

- kontrolowanie ochrony mienia wojskowego, a w szczególności przechowywania uzbrojenia i środków bojowych, a także prowadzenie profilaktyki wśród żołnierzy dotyczącej przede wszystkim: odpowiedzialności karnej za spożywanie alkoholu w rejonie misji, zażywania narkotyków, kradzieży.

Dodatkowo każda z sekcji wykonywała zadania zlecone przez przełożonych. Zadania te były bardzo różne, uwarunkowane zadaniami batalionu w skład, którego wchodziła dana sekcja. Żandarmi wchodzący w skład I Brygadowej Grupy Bojowej, wykonywali dziennie-nocne punkty kontrolne, w trakcie, których poszukiwano broni, ludzi poszukiwanych przez siły koalicji, a także narkotyków. Posterunki wystawiane były wspólnie z policją iracką. Działania takie miały na celu szkolenie służb, w zakresie prowadzenia kontroli pojazdów, przeszukiwania osób i pojazdów, zabezpieczania odnalezionych przedmiotów, czy też techniki zatrzymania.

Sekcja ŻW przy I BGB, nadzorowała tymczasowy areszt. Osadzani tam byli Irakijczycy podejrzewani o działalność terrorystyczną. Do zadań Żandarmów należało prowadzenie dokumentacji aresztu, przechowywanie depozytu, a także konwojowanie więźniów do więzienia amerykańskiego Abu Gharib w Bagdadzie. Początkowo transport więźniów odbywał się przy pomocy śmigłowców, jednakże w związku z dużym zagrożeniem ataku ma tego rodzaju środek transportu, więźniów konwojowano pojazdami.

Innym dodatkowym zadaniem Żandarmerii Wojskowej w ramach PKW, jest przeglądanie bagaży całości kontyngentu wracającego do kraju³⁷. Czynność ta jest realizowana w Kuwejcie, bezpośrednio przed odlotem poszczególnych pododdziałów, a celem jej jest wyeliminowanie prób przemytu na terytorium Polski środków pola walki oraz przedmiotów będących dobrem kultury Iraku, a także przedmiotów pochodzących z przestępstwa³⁸.

Drugi sposób tworzenia komponentów ŻW do działania polega na modyfikacji istniejących struktur organizacyjnych pododdziałów, zgodnie z wymaganiami³⁹

³⁷ Działanie to wynika z porozumienia zawartego pomiędzy Żandarmerią Wojskową a Urzędem Celnym – Polscy żołnierze po przylocie do kraju nie są kontrolowani na lotnisku. (Przypis autora).

³⁸ Zob. M. Łazarski, *Misje pokojowe Wojska Polskiego na przykładzie udziału ŻW w operacji Irackiej*, Gdańsk, 2004., s. 40.

³⁹ P. Paździorek, *Działanie zgrupowań taktycznych... ..*, wyd. cyt. s. 179.

(tworzeniu na bazie istniejących struktur modułów zadaniowych przewidzianych do realizacji określonych zadań⁴⁰).

W lipcu 2006 r., niespełna cztery miesiące po podjęciu decyzji przez Ministra Obrony Narodowej, pełną gotowość operacyjną osiągnął PKW w operacji Unii Europejskiej w Demokratycznej Republice Kongo (PKW Kongo). O ile ŻW w PKW EUFOR w Bośni i Hercegowinie jest komponentem kontyngentu, to PKW Kongo jest przykładem samodzielnego działania pododdziałów ŻW⁴¹. Siły Zbrojne RP wydzieliły do operacji UE personel ŻW i wojsk lądowych jako Narodowy Element Wsparcia (NSE), który utworzył kontyngent o liczebności około 130 żołnierzy i pracowników wojska. Do głównych zadań PKW Kongo należy:

- ochrona Dowództwa Sił UE w Kinszasie;
- ochrona lotnisk w Kinszasie;
- zapewnienie bezpieczeństwa i ochrony personelowi międzynarodowemu ONZ i UE;
- współpraca z misją policyjną EUPOL w Kinszasie.

PKW Kongo sformowany został na bazie OSŻW w Gliwicach i w Warszawie. Narodowy Element Wsparcia wydzielany jest z Wojsk Lądowych. W strukturze PKW przewidziano trzy pododdziały, w tym jeden pluton działań specjalnych z OSŻW Warszawa oraz dwa plutony manewrowe z OSŻW w Gliwicach.

Liczebność pododdziałów planowanych do bezpośredniego użycia w realizacji przewidywanych dla PKW zadań wynosi 85 żandarmów (w kontyngencie służy 97 żandarmów). Kontyngent wyposażony jest w uzbrojenie lekkie, specjalistyczny sprzęt policyjny oraz pojazdy interwencyjne osobowo-terenowe Land Rover i lekko opancerzone DZIK II, a także w sprzęt gwarantujący efektywną realizację zadań w rejonie misji (zarówno w dzień jak i w nocy), oraz właściwy poziom bezpieczeństwa stanu osobowego.

Wspólną cechą praktycznie wszystkich komponentów ŻW biorących udział w misjach zagranicznych stanowi to, że ich struktura organizacyjna, skład bojowy oraz wyposażenie jest dobierane w zależności od zadań, do jakich jest przeznaczony

⁴⁰ W ten sposób utworzono komponenty ŻW, które biorą udział w misjach EUFOR w oraz PKW Kongo. Pierwsze zgrupowanie powstało na bazie OS w Gliwicach drugie na bazie OS w Mińsku Mazowieckim.

⁴¹ Pododdział ten został stworzony do wykonania określonego zadania, zbudowano go na bazie jednorodnej kompani manewrowej wzmocnionej elementami logistycznymi, z uwagi na to, że ŻW obecnie nie dysponuje pododdziałami logistycznymi.

Spowodowane to jest dużą ilością zadań, do jakich siły Policji Wojskowej mogą być użyte oraz ilością sprzętu specjalistycznego służącego do realizacji tego typu zadań.

Jak widać z przedstawionych wybranych przykładów⁴², doświadczenia minionych konfliktów zbrojnych oraz wnioski w dziedzinie użycia jednostek (Policji Wojskowych) ŻW są w zasadzie podobne. Panująca obecnie tendencja do podnoszenia jakości sił zbrojnych – pełnego profesjonalizmu, zmusza do racjonalnego używania posiadanych sił i środków. Fakt ten jest o tyle interesujący, iż nie odbywa się to już tylko w układzie narodowym, lecz również na płaszczyźnie międzynarodowej i sojuszniczej.

Tworzenie sił zadaniowych wydaje się szczególnie ważnym problemem w dobie poszukiwań możliwości skutecznego prowadzenia działań przez mniejsze liczebnie siły. W przypadku ŻW tworzenie sił zadaniowych może polegać na organizowaniu ich struktury od podstaw, aktualnie jednak z reguły polega na modyfikowaniu struktur już istniejących. Przekształcenia pododdziałów są z reguły wynikiem potrzeb dostosowania ich struktur do wymogów warunkowanych wykonaniem zadania, wpływem przyszłego środowiska działania i przewidywań oraz potrzeb przyszłego działania (determinuje to wielkość komponentu ŻW). Uwarunkowania tworzenia komponentów ŻW (sił zadaniowych) wynikają z roli i miejsca ŻW w danej misji lub operacji, które to określają zadania stojące przed wojskami operacyjnymi (siłami zbrojnymi) w tym i przed ŻW – będzie ona realizowała zadania wsparcia policyjnego wojsk w ramach prowadzonej operacji.

Podjęty temat jest bardzo szeroki, ze względu na ograniczenia objętościowe zaprezentowano najważniejsze i najistotniejsze treści związane z tworzeniem komponentów ŻW na potrzeby wojsk operacyjnych celowo pominięto w nim zagadnienia dotyczące zasad organizacji i udzielania wsparcia policyjnego dla wojsk operacyjnych prowadzących operację obronną lub zaczepną – mam jednak nadzieję że problem ten będzie można zaprezentować na kolejnym spotkaniu.

Na podkreślenie jednak zasługuje kwestia podnoszona przez panów prof. dr. hab. W. Karczmarka oraz płk. dr. hab. W. Lidwę, że tworzenie taktycznych

⁴² Wystąpienie zostało zdominowane w przeważającej części o wnioski i doświadczenia z misji stabilizacyjnej w Republice Iraku z uwagi na czas jej trwania oraz odmienny od dotychczasowych misji charakter, natomiast wnioski i doświadczeni z misji w Demokratycznej Republice Konga aktualnie są w fazie opracowywania.

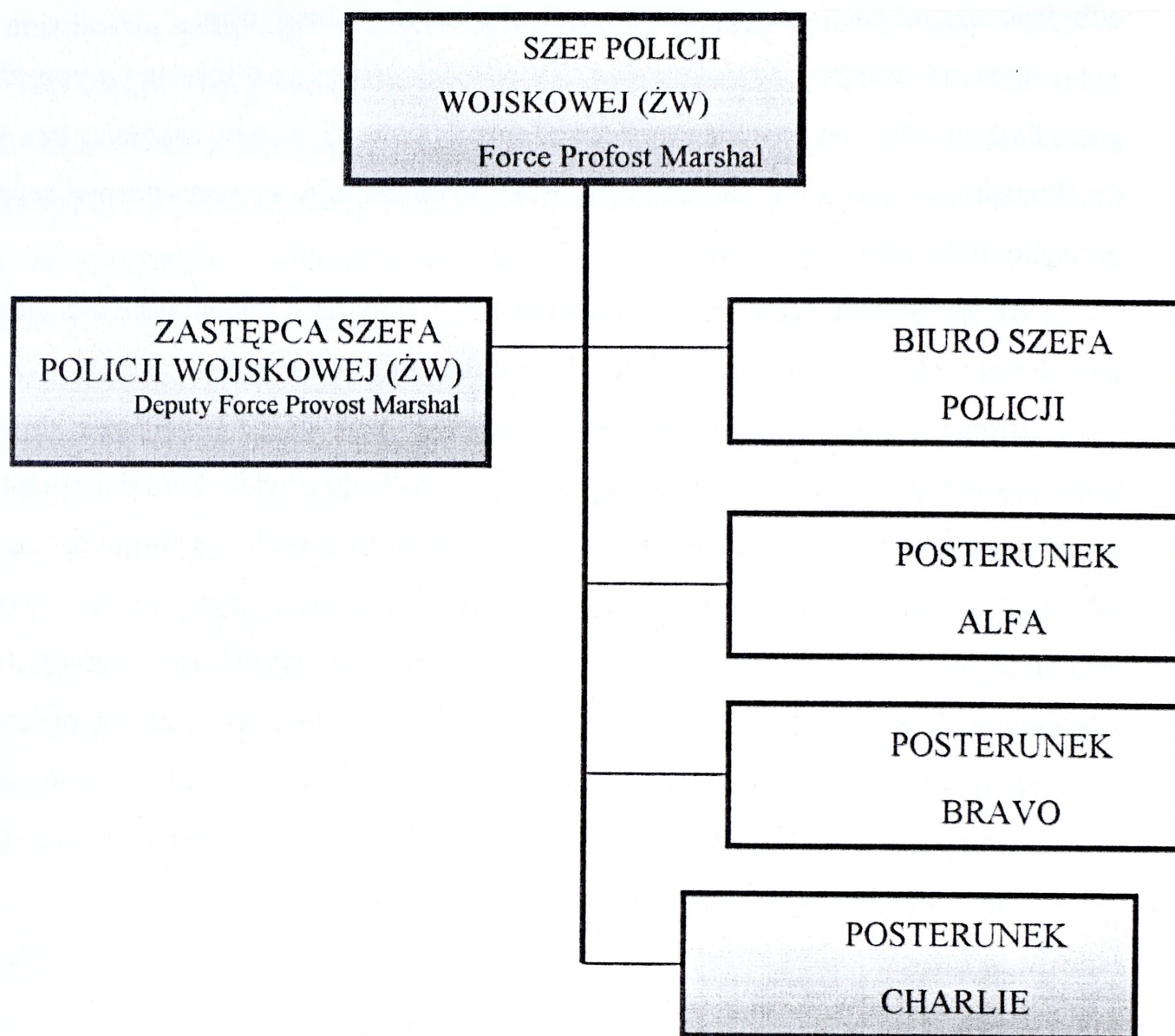
zgrupowań bojowych nie jest przejawem nowej mody i kolejną nowinką, i nie może odbywać się „*ad hoc*” bez jakichkolwiek kalkulacji i przewidywań.

Obecne struktury organizacyjne ŻW oraz ich etatowe uzbrojenie i wyposażenie, pozwalają w pełni na zaspokojenie narodowych potrzeb w tym zakresie, bez utraty możliwości oddziaływania na rzecz pozostałych elementów systemu bezpieczeństwa i porządku publicznego państwa.

Należy jednak zaznaczyć, że z uwagi na dynamicznie zmieniające się otoczenie poruszanej tematyki nie można jej uznać za zamkniętą i wyczerpaną.

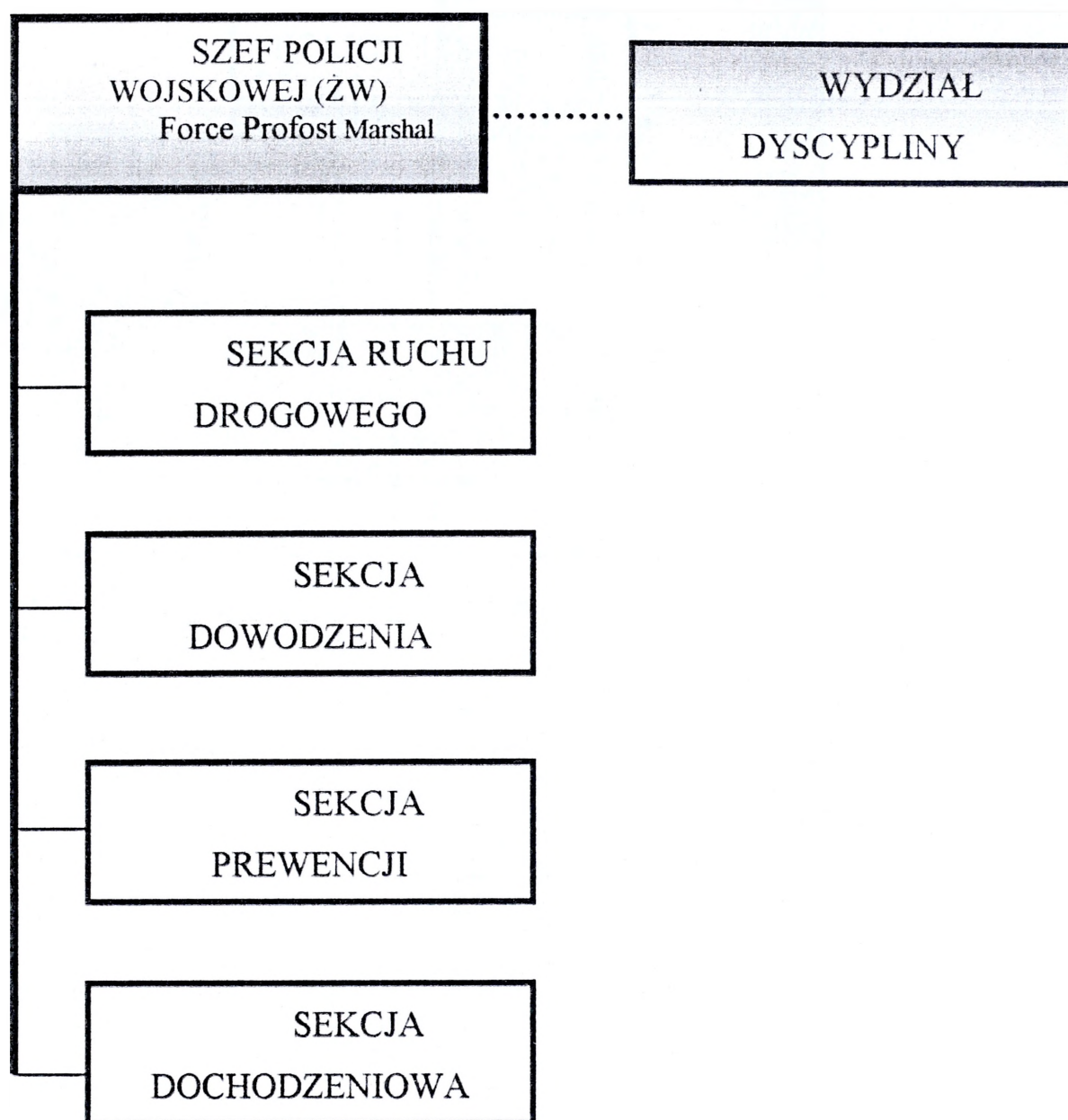
Biorąc pod uwagę zmieniający się charakter przyszłych konfliktów zbrojnych w świecie wnioskować należy, że przyszłe operacje będą o wiele bardziej złożone niż dotychczasowe. Prowadzone będą w warunkach kulturowych i religijnych zupełnie odmiennych od europejskich oraz w rejonach charakteryzujących się wieloma zagrożeniami i niestabilnością⁴³. Przewidywać należy wzrost roli i miejsca ŻW w trakcie realizacji zadań, które z typowo policyjnych będą musiały zostać poszerzone o zadania wojskowo-porządkowe w obszarze prowadzonej operacji. Tym samym zakładać należy, że rola ŻW będzie tym większa im większe będą zagrożenia na obszarach objętych sytuacją kryzysową.

⁴³Por. Informacja o zagrożeniach dla Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Iraku oraz aktualnej sytuacji polityczno-militarnej na Bliskim Wschodzie, Departament Prezydialny Kancelarii Prezesa Rady Ministrów 26.11.2003r.

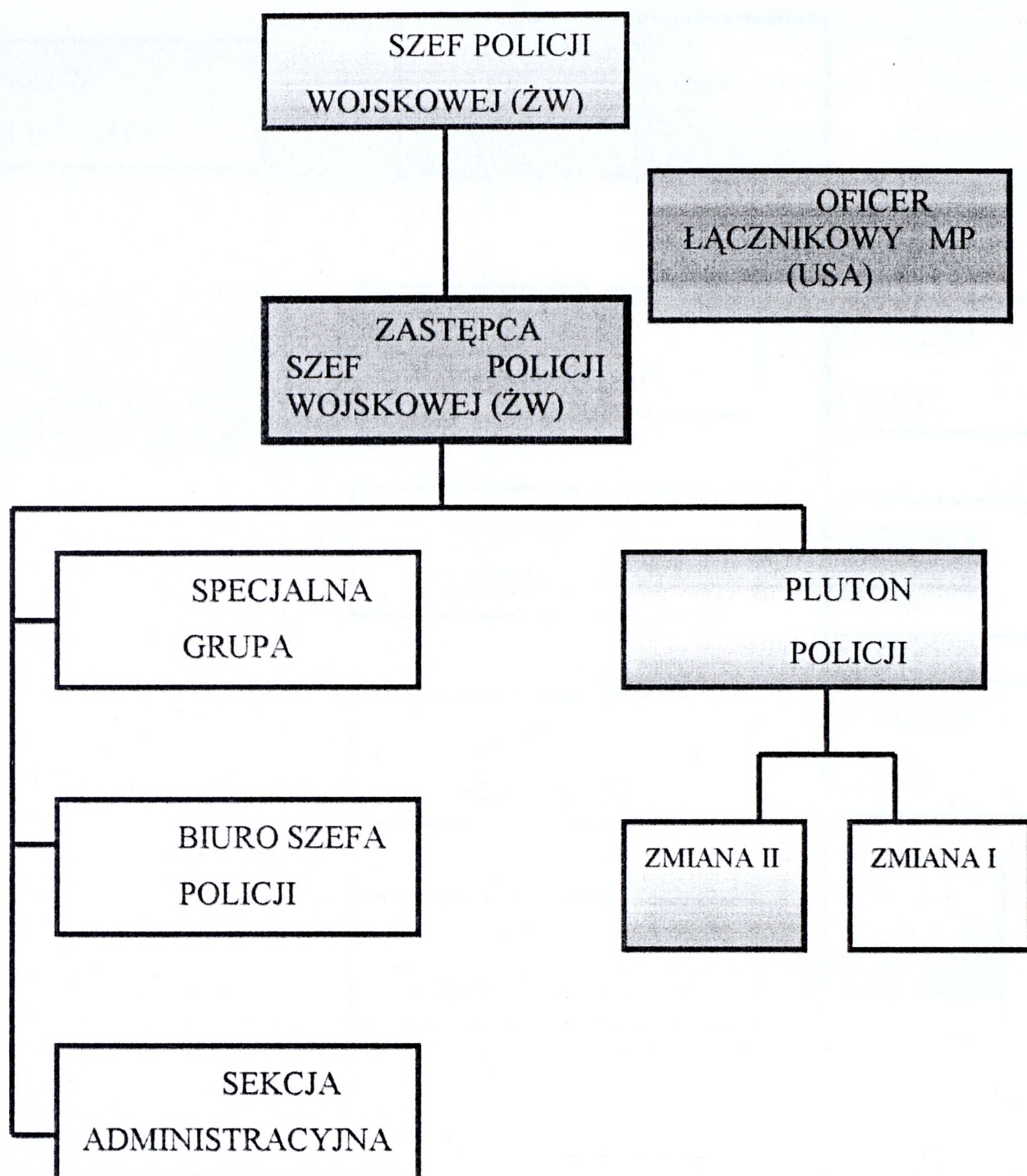
Rys. 1. Struktura plutonu ŻW (MP) Wielonarodowych Sił Pokojowych w Syrii i Izraelu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów z KGŻW– styczeń 2005.

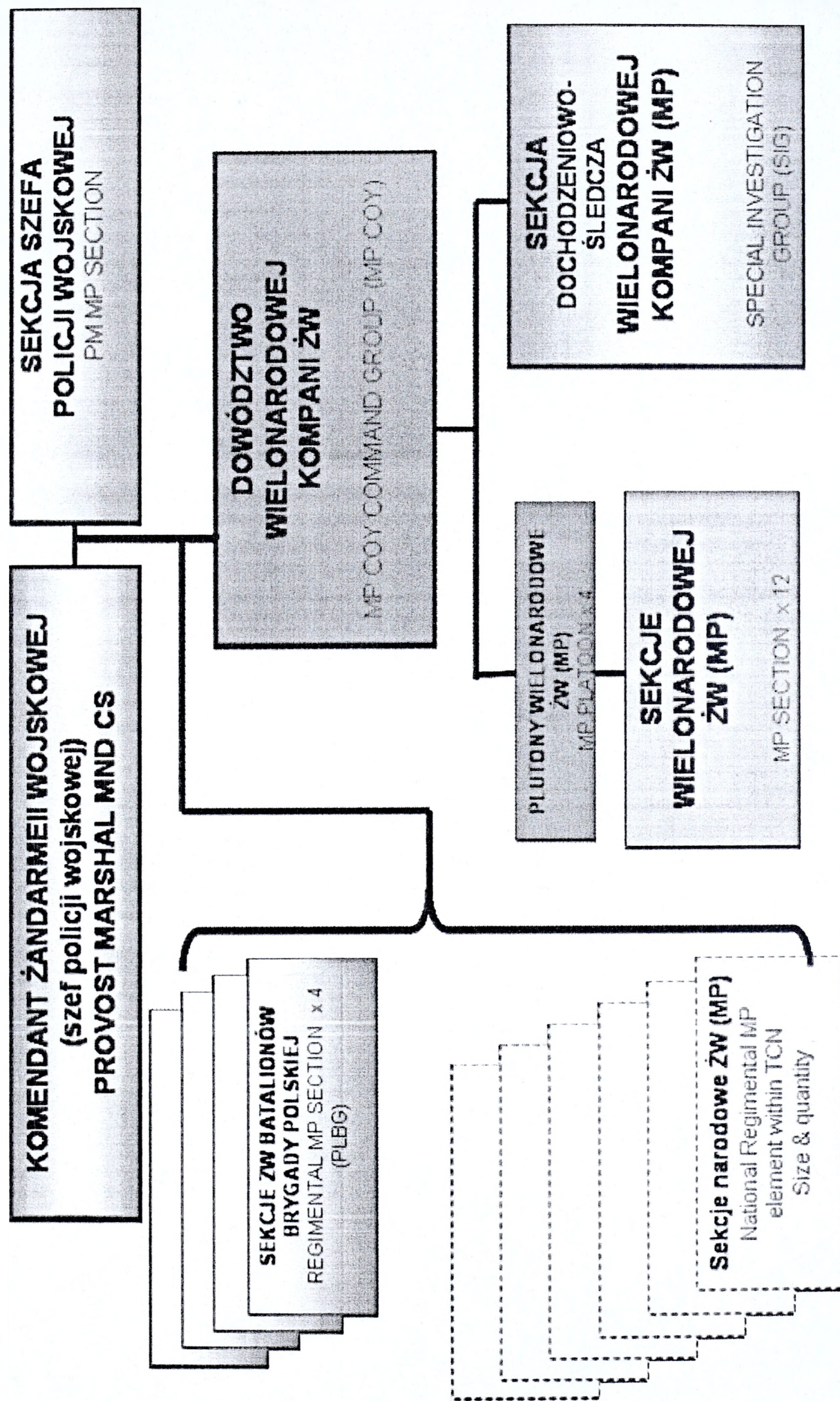
Rys. 2. Struktura kompanii ŻW (MP) Wielonarodowych Sił Pokojowych w Libanie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów z KGŻW– styczeń 2005.

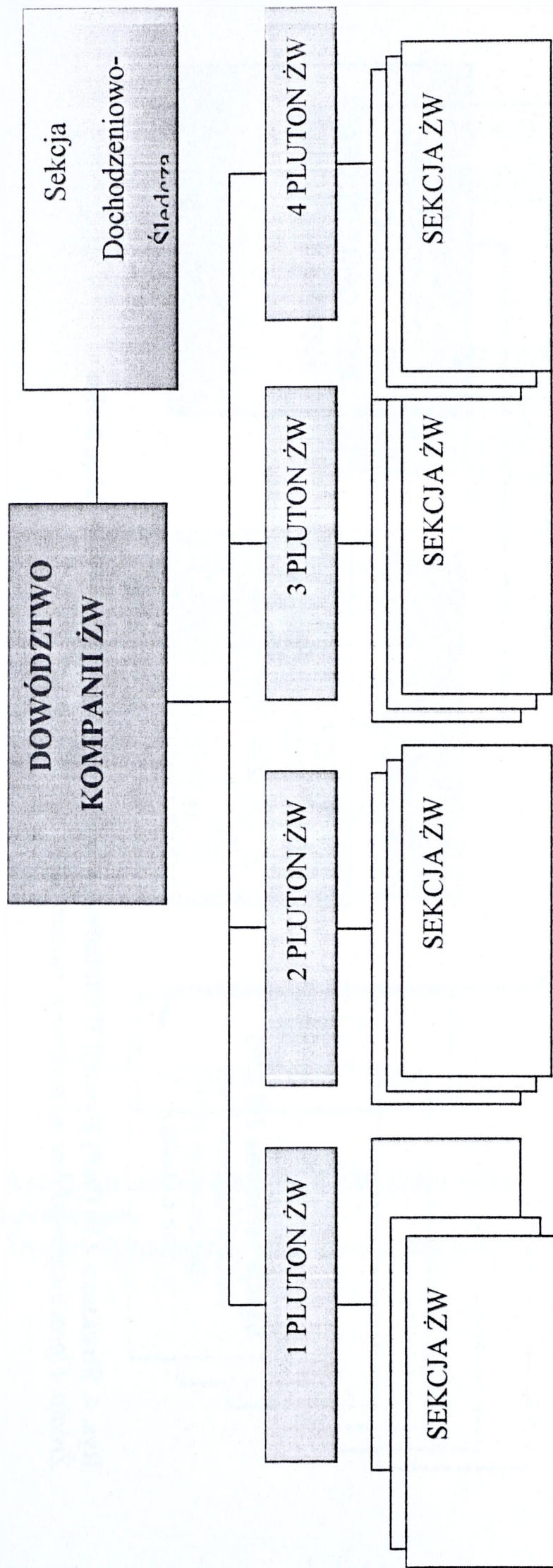

Rys. 3. Struktura Kompanii ŻW (MP) Wielonarodowych Sił Pokojowych w Bośni i Hercegowinie

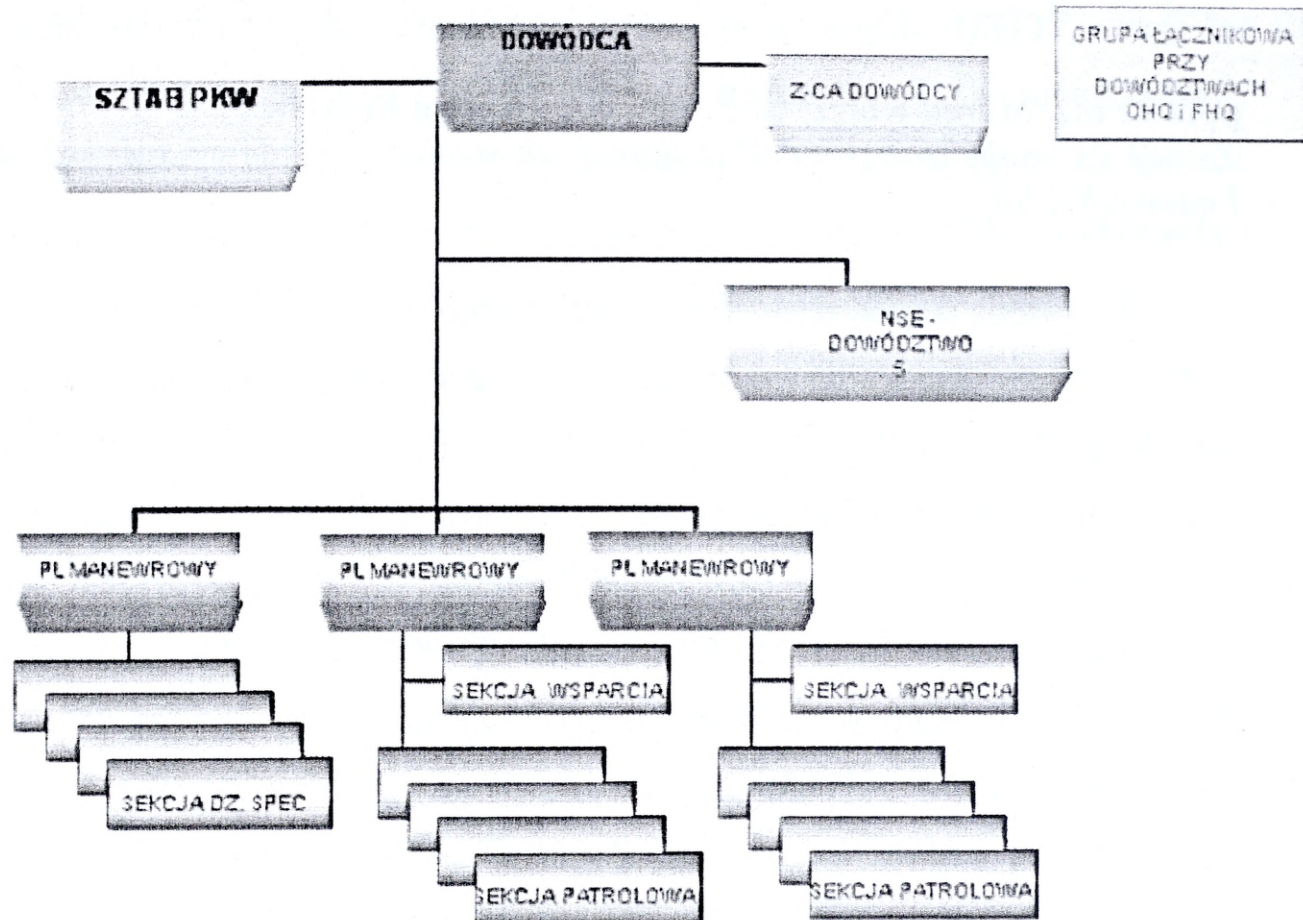
Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów z KGŻW – styczeń 2005.

Rys. 4. Struktura ŻW (MP) Dywizji Wielonarodowej Sił Stabilizacyjnych w Republice Iraku
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów z KGŻW – styczeń 2005.

Rys. 5. Struktura Kompanii ŻW (MP) w Misji Stabilizacyjnej w Iraku
Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów z KGŻW – styczeń 2005.

Rys. 6. Struktura PKW Kongo

Źródło: Opracowanie własne *na podstawie materiałów z KGŻW.*

pplk dr inż. Marek Kulczycki⁴⁴, kpt. mgr Marcin Bielewicz⁴⁵
Zasady i sposoby tworzenia sił zadaniowych według poglądów i doświadczeń Wojsk Lądowych USA

W świetle współczesnych konfliktów zbrojnych pojawia się obraz pola walki, na którym jakoby miałyby operować wyłącznie siły zadaniowe (Task Force⁴⁶). Obraz ten nie do końca jest prawdziwy, ale rzeczywiście, nowe koncepcje prowadzenia działań bojowych wskazują na szerokie zastosowanie idei sił zadaniowych.

Aby móc rozpocząć rozważania na temat celowości tworzenia i użycia sił zadaniowych na współczesnym polu walki, celowe byłoby wyjaśnienie pojęć dotyczących sił zadaniowych, a także zasad i sposobów ich tworzenia.

Ideą autorów artykułu jest przedstawienie poglądów Wojsk Lądowych USA (U.S. Army⁴⁷) w świetle koncepcji sił zadaniowych jako głównego komponentu sił walczących. Autorzy przybliżą zagadnienia związane z zasadami budowania sił zadaniowych, które obowiązują w Wojskach Lądowych USA w świetle jednego z możliwych kierunków rozwoju zarówno sił zbrojnych, jak i sposobów prowadzenia działań bojowych na szczeblu kompanii, batalionu i brygady.

Analizując konflikty zbrojne, przede wszystkim te najnowsze w Afganistanie i w Iraku, w których uczestniczyli i uczestniczą Amerykanie, zauważyć można fakt szerokiego użycia sił zadaniowych na różnych szczeblach dowodzenia⁴⁸. Na szczeblach operacyjnych i strategicznych, gdzie wiodącą rolę pełnią siły amerykańskie, bardzo często występują wielonarodowe siły zadaniowe broni

⁴⁴ pplk dr Marek KULCZYCKI, Szef Katedry Działań Bojowych Instytutu Dowodzenia w Wyższej Szkole Oficerskiej Wojsk Lądowych im. Tadeusza Kościuszki we Wrocławiu.

⁴⁵ kpt. mgr Marcin BIELEWICZ, wykładowca Katedry Działań Bojowych Instytutu Dowodzenia w Wyższej Szkole Oficerskiej Wojsk Lądowych im. Tadeusza Kościuszki we Wrocławiu.

⁴⁶ TF – [ang.] Task Force – Siły zadaniowe. *Joint Publication JP-02: Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms*. GPO, Waszyngton, 2006, s. 530.

⁴⁷ U.S. Army – [ang.] United States Army – Wojska Lądowe Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej.

⁴⁸ Russel F. Weigley, *The American Way of War. A History of United States Military Strategy and Policy*. Macmillan Publishing Co. Inc., Nowy Jork, 1973, s. 307.

połączonych (CJTF)⁴⁹, siły zadaniowe broni połączonych (JTF)⁵⁰, czy też wielonarodowe siły zadaniowe (CTF)⁵¹. Należy nadmienić, iż w amerykańskiej doktrynie wojskowej tworzenie sił zadaniowych nie odnosi się tylko do działań wielonarodowych lub do działań z udziałem sił innych państw. Idea budowania i użycia ich jest obecna w amerykańskiej myśli wojskowej od dawna i odnosi się przede wszystkim do wojsk własnych, a w szczególności do szczebla taktycznego. Jednakże ze względu na dominującą rolę w Sojuszu Północnoatlantyckim oraz ilość sił i środków wydzielanych do wymienionych operacji, narzucają oni swoje rozwiązania systemowe oraz procedury, a w tym także nazewnictwo.

Rozpatrując problem sił zadaniowych, należy zwrócić uwagę, iż pojęcie *Task Force* nie odnosi się tylko do wojska, jest ono używane, na szeroką skalę, w życiu cywilnym. W języku angielskim *task force* to tymczasowy zespół, grupa pod jednym przywództwem sformowana z zadaniem osiągnięcia zamierzonego celu⁵². Możemy się z tym pojęciem spotkać w prywatnych firmach, konsorcjach, czy w cywilnych instytucjach państwowych.

Na szczeblu taktycznym, w Armii Stanów Zjednoczonych, spotykamy się z trzema typami sił zadaniowych, a mianowicie:

- *Company Team*⁵³;
- *Battalion Task Force (BTF)*⁵⁴;
- *Brigade Combat Team (BCT)*⁵⁵.

Powyższe siły bazują w mniejszym lub większym stopniu na strukturach organicznych pododdziałów. Tak się dzieje w przypadku *Company Team* i *Battalion Task Force*, gdzie odpowiednio grupy te są tworzone na bazie kompanii i batalionu

⁴⁹ CJTF – [ang.] Combined Joint Task Force – Wielonarodowe Siły Zadaniowe Broni Połączonych. *Joint Publication JP-02: Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms*. GPO, Waszyngton, 2006, s. A-23.

⁵⁰ JTF – [ang.] Joint Task Force – Siły Zadaniowe Broni Połączonych. *Joint Publication JP-02: Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms*. GPO, Waszyngton, 2006, s. A-73.

⁵¹ CTF – [ang.] Combined Task Force – Wielonarodowe Siły Zadaniowe. *Joint Publication JP-02: Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms*. GPO, Waszyngton, 2006, s. A-32.

⁵² *Merriam-Webster Collegiate Dictionary. Eleventh Edition*. Merriam-Webster Inc., Springfield, Ma., 2004, s. 1279.

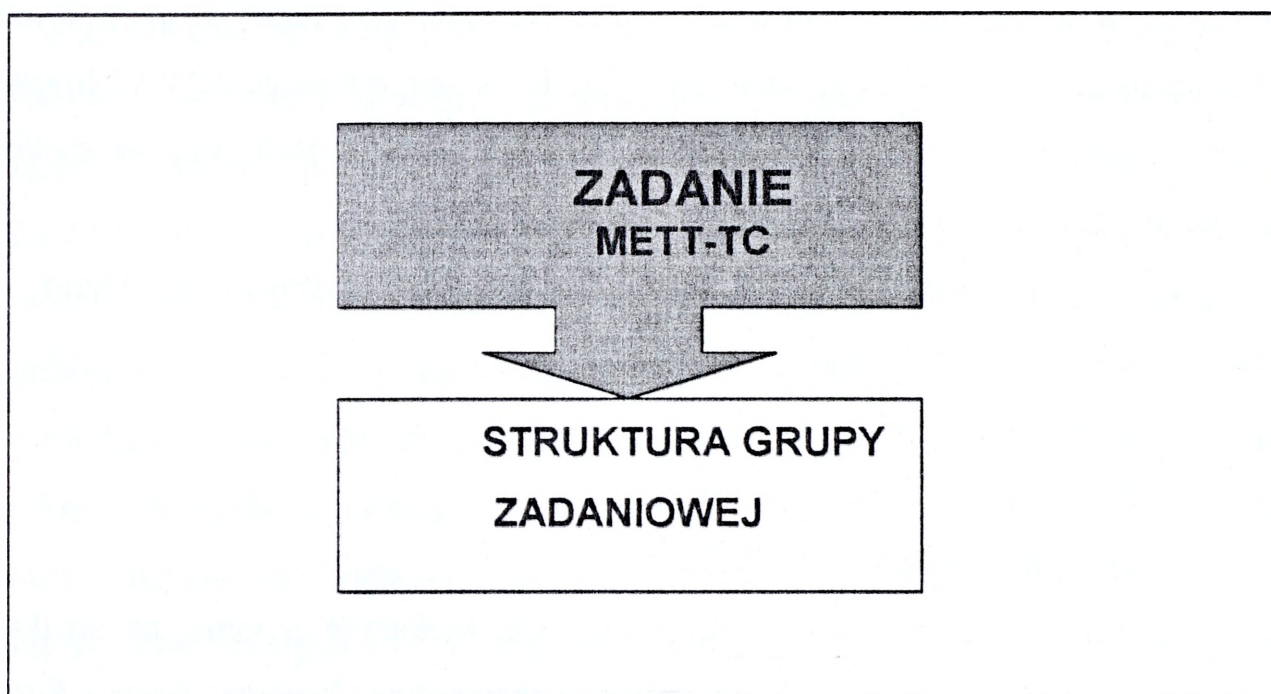
⁵³ *Company Team* [ang.] – Grupa kompanii.

⁵⁴ *Battalion Task Force* [ang.] – Batalionowa grupa zadaniowa.

⁵⁵ *Brigade Combat Team* [ang.] – Brygadowa grupa bojowa.

ogólnowojskowego. Natomiast *Brigade Combat Team* odzwierciedla nowe kierunki sposobów prowadzenia walki i reprezentuje tzw. koncepcję modułową.

Zasady tworzenia takich zgrupowań zadaniowych nie różnią się od tych stosowanych w innych armiach na całym świecie. A mianowicie, zadanie⁵⁶ determinuje strukturę (rys. 7). Sprowadza się to do tego, iż dowódca, który otrzymał zadanie, decyduje o strukturze danego zespołu zadaniowego, zwracając uwagę na odpowiednie do zadania siły i środki rażenia oraz elementy zabezpieczenia i wsparcia działań bojowych, pozwalające danym siłom zadaniowym osiągnąć wyznaczony cel. Obecnie może to być realizowane na różne sposoby, m.in. dodając niezbędne elementy do istniejącej już struktury (*Company Team* i *Battalion Task Force*) lub budując z dostępnych „modułów” wymaganą strukturę (*Brigade Combat Team*).

Rys. 7. Zasada tworzenia sił zadaniowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Field Manual FM 71-1 Tank and Mechanized Infantry Company Team. Headquarters, Department of the Army, Waszyngton, 1998, s. 1-2.*

W przyszłości, zgodnie z przyjętym programem transformacji Sił Zbrojnych Stanów Zjednoczonych – *Joint Vision 2020*, będzie to realizowane zgodnie z koncepcją *Objective Force*, która zakłada budowę sił zadaniowych w oparciu o dwa

⁵⁶ METT-TC – [ang.] *Mission, Enemy, Terrain and Weather, Troops and Support Available, Time, Civilian Considerations* – Zadanie, Przeciwnik, Teren i Warunki atmosferyczne, Siły własne i Wsparcie, Czas, Ludność Cywilna. *Joint Publication JP-02: Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms*. GPO, Waszyngton, 2006, s. A-83.

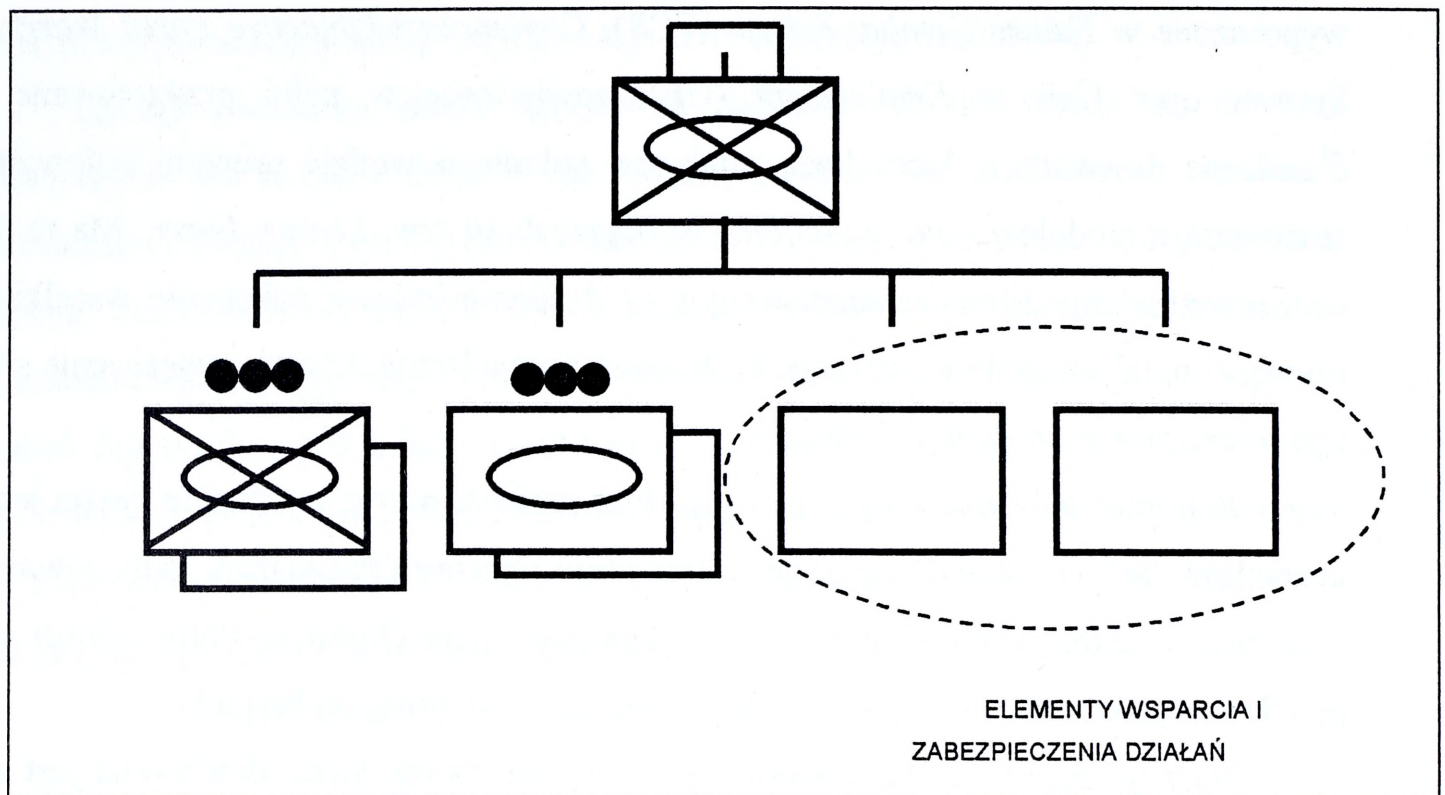
elementy: *Unit of Action* (UA), składające się z jednostek bojowych do brygady wyposażone w *Future Combat System* (FCS), *Comanche* i *Objective Force Warrior System*; oraz *Unit of Employment* (UE), zawierające w pełni przygotowane i obsadzone dowództwa, które będą miały za zadanie dowodzić grupami bojowymi złożonymi z modułów *Unit of Action* i istniejących sił tzw. *Legacy Force*. Ma to na celu umożliwienie siłom zaangażowanym w działania bojowe pokonanie wszelkich trudności możliwych do napotkania w obszarze prowadzenia działań, zwiększenie siły ognia oraz elastyczność w działaniu⁵⁷.

Pomimo zaawansowanych prac nad tym projektem oraz wdrożeniu części jego elementów, autorzy skupili się na przedstawieniu obecnych rozwiązań, które również będą miały zastosowanie w przyszłości, gdyż koncepcja *Objective Force* odnosi się przede wszystkim do wyższych szczebli dowodzenia, tj. powyżej brygady.

Na najniższym szczeblu występuje *Company Team*, która zbudowana jest na bazie kompanii zmechanizowanej lub czołgów (rys.8.). Jest ona zwykle częścią *Battalion Task Force*, a struktura jej jest uzależniona od decyzji i zadania przydzielonego przez dowódcę BTF. *Company Team* zawiera elementy jednostek walczących, wsparcia i zabezpieczenia działań bojowych, co sprawia, że może wykonywać każde zadanie w każdych warunkach⁵⁸.

⁵⁷ *The Army Transformation Roadmap*. Department of the Army, Waszyngton, 2002, s. 9.

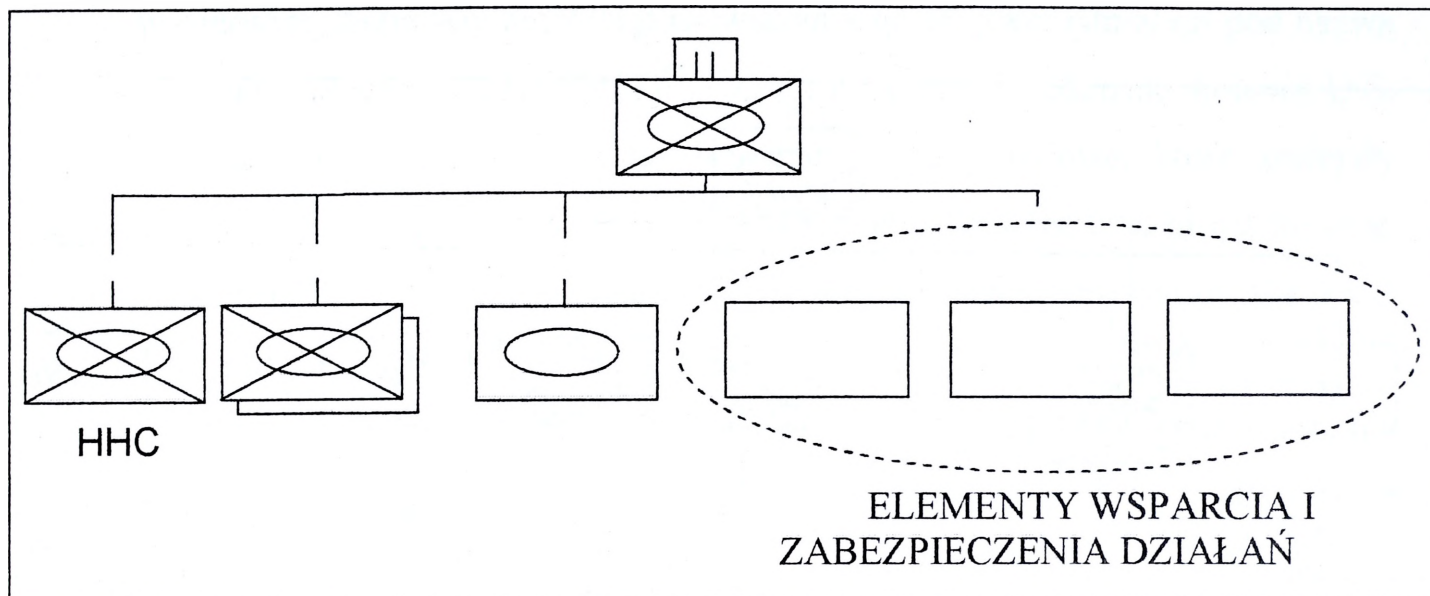
⁵⁸ *Field Manual FM 71-1 Tank and Mechanized Infantry Company Team*. Headquarters, Department of the Army, Waszyngton, 1998, s. 1-1.

Rys. 8. Struktura *Company Team* na bazie kompanii zmechanizowanej
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie. *Field Manual FM 71-1 Tank and Mechanized Infantry Company Team*. Headquarters, Department of the Army, Waszyngton, 1998, s. 1-2.

Na szczeblu batalionu występuje *Battalion Task Force*. Jest to tymczasowe zgrupowanie sił, zdeterminowane takimi czynnikami, jak postawionym zadaniem, wielkością odpowiadającą batalionowi ogólnowojskowemu, zawierające co najmniej sztab i kompanię dowodzenia organicznego batalionu, jedną organiczną kompanię i jedną przydzieloną kompanię wsparcia lub zabezpieczenia działań bojowych⁵⁹. W nomenklaturze amerykańskiej mianem *Battalion Task Force* nazywane są zgrupowania rodzajów broni, wielkości batalionu, wykonujące zadanie samodzielnie (rys. 9).

⁵⁹ *FM 101-5-1/MCRP 5-2A Operational Terms and Graphics*. Department of the Army, Waszyngton, 1997, s. 1-17.

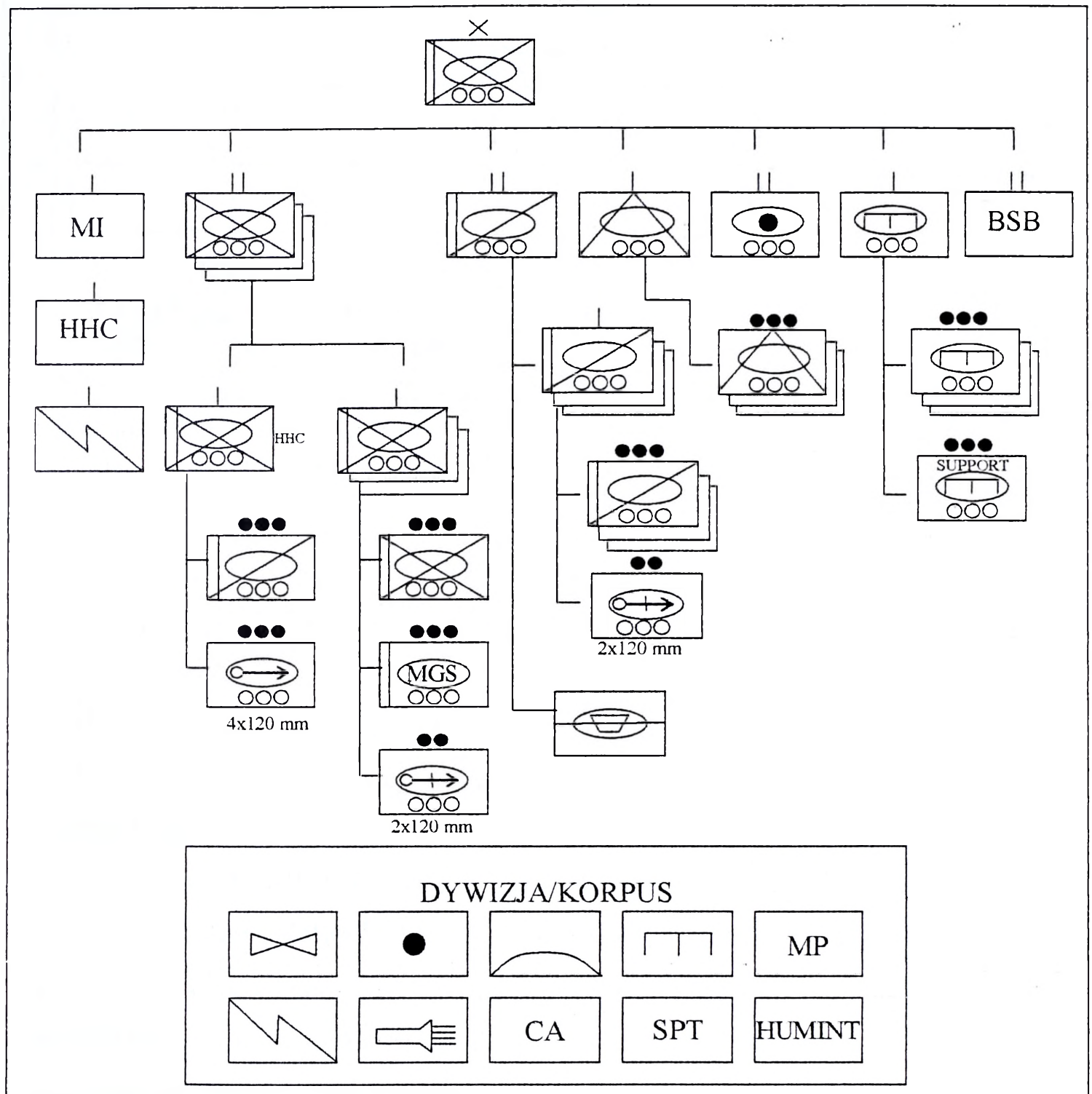

Rys. 9. Struktura *Mechanized Infantry Battalion Task Force*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie. *Field Manual FM 3-90.2 Tank and Mechanized Infantry Battalion Task Force*. Headquarters, Department of the Army, Waszyngton, 2003, s. 2-1.

Całkowicie odmienną koncepcję tworzenia sił zadaniowych reprezentuje *Brigade Combat Team (BCT)*, który jest oddziałem wielkością odpowiadającym brygadzie.

BCT reprezentuje ideę modułowej budowy sił (zgrupowań) zadaniowych. Jest to wynik kilkuletnich badań, które obejmowały nie tylko kształtowanie przyszłej struktury ale i również jej wyposażenia. Koncepcja ta polega na wymianie lub dodaniu modułów, do istniejącej struktury brygadowej grupy bojowej, również takich modułów które pozostają w dyspozycji dowódcy dywizji lub korpusu (rys. 10).

Rys.10. Struktura Stryker Brigade Combat Team.

Źródło: opracowanie własne na podstawie FM 3-21.31 *The Stryker Brigade Combat Team*. Headquarters Department of the Army, Waszyngton, 2003, s. 1-13.

W pierwszej fazie implementacji rozwiązań tego projektu istniał on pod nazwą *Interim Brigade Combat Team (IBCT)*⁶⁰. Obecnie niektóre jednostki bojowe U.S. Army już przyjęły do swoich struktur brygadowe grupy bojowe, które zastąpiły typowe brygady piechoty zmechanizowanej i pancerne. Pierwsza taka grupa bojowa, wyposażona w pojazdy Stryker, wzięła udział w operacji *Iraqi Freedom* w składzie 2 Dywizji Piechoty (2ID)⁶¹.

Zgodnie z planem transformacji Wojsk Lądowych Armii Stanów Zjednoczonych, do końca obecnej dekady, sześć *Stryker Brigade Combat Team (SBCT)* osiągnie gotowość bojową, z czego pięć do 2007 roku, a jedna w komponencie rezerwowym – do 2010 roku⁶².

Dodatkową nowością tego projektu jest wyposażenie wszystkich modułów SBCT w pojazdy typu *Stryker*. Zamysłem programu było opracowanie takiej koncepcji, aby można było uzyskać wielozadaniową i nowoczesną platformę dla pojazdów i systemów uzbrojenia w całej SBCT. I tak uzyskano platformę *Stryker* w dwóch podstawowych wariantach: *Mobile Gun System (MGS)*⁶³ oraz *Infantry Carrier Vehicle (ICV)*⁶⁴, którego wariant może występować w ośmiu odmianach:

- transportera rozpoznawczego;
- mózdzierza na transporterze;
- transportera dowódczego;
- transportera wsparcia ogniowego;
- transportera inżynieryjnego;
- transportera ewakuacji medycznej;
- transportera systemów przeciwpancernych;
- transportera rozpoznania skażeń⁶⁵.

W uzupełnieniu nowoczesnego uzbrojenia i wyposażenia *Stryker Brigade Combat Team* tworzącego bojowy system przyszłości (FCS)⁶⁶, wprowadzane są także

⁶⁰ IBCT – [ang.] Interim Brigade Combat Team – Tymczasowa Brygadowa Grupa Bojowa.

⁶¹ *United States Army Transformation Roadmap 2003*. Department of the Army, Waszyngton, 2003, s. 8-13.

⁶² *Ibidem* s. 8-13.

⁶³ MGS – [ang.] Mobile Gun System – System mobilnego uzbrojenia.

⁶⁴ ICV – [ang.] – Infantry Carrier Vehicle – Transporter kołowy.

⁶⁵ *United States Army Transformation Roadmap 2003*. Department of the Army, Waszyngton, 2003, s. 8-12.

⁶⁶ FCS – [ang.] Future Combat System – bojowy system przyszłości.

takie środki walki, jak zaawansowane elementy rozpoznania lotniczego, środki transportu lotniczego, bezzałogowe statki latające (UAV)⁶⁷ i śmigłowce Comanche⁶⁸.

Zabezpieczenie logistyczne dla całej brygadowej grupy bojowej (SBCT) jest zapewnione przez działalność brygadowego batalionu zabezpieczenia (BSB)⁶⁹. Jest to również nowa koncepcja, gdzie wyprowadzono elementy logistyczne i zabezpieczenia z pododdziałów walczących i przeniesiono je do BSB.

⁶⁷ UAV – [ang.] Unmanned Aerial Vehicle – bezzałogowy statek latający.

⁶⁸ *United States Army Transformation Roadmap 2003*. Department of the Army, Waszyngton, 2003, s. 8-6 – 8-26.

⁶⁹ BSB – [ang.] Brigade Support Battalion – brygadowy batalion zabezpieczenia.

ppłk dr Andrzej POLAK
Operacyjne zgrupowania zadaniowe

Aktualnie, w strukturze organizacyjnej wojsk lądowych Sił Zbrojnych RP występują pododdziały, oddziały oraz związki taktyczne. Pododdziały są najmniejszym ogniwem organizacyjnym. W ich skład powinny w zasadzie wchodzić jednorodne siły i środki. Zaliczamy do nich drużyny (załogi, działony), plutony, kompanie oraz bataliony (dywizjony). Grupę oddziałów tworzą pułki i brygady, natomiast do związków taktycznych zalicza się dywizje oraz samodzielne brygady. Taki podział może budzić pewne kontrowersje. Pisał o tym prof. W. Kaczmarek, twierdząc, że jest: „...*niespójny, a co najważniejsze, nie wynika z potrzeb prowadzenia współczesnej walki (operacji), lecz raczej z potrzeb administracyjnych*”⁷⁰. Dotyczy to głównie poziomu batalion - brygada (pułk) - dywizja. W wielu armiach świata bataliony są tak zorganizowane, że mają w swoim składzie siły i środki różnych rodzajów wojsk. Nie są zatem „organizmami” jednorodnymi. Obecnie część batalionów zalicza się do grupy pododdziałów (bataliony wchodzące w skład brygad czy pułków), natomiast inne (zwykle te, które spełniają w walce rolę zabezpieczającą) zalicza się do grupy oddziałów, co z punktu widzenia ich wartości bojowej jest mało przekonujące⁷¹.

Niestety, nie jest wyraźnie sprecyzowane czym współcześnie jest związek operacyjny. Zajmując się zagadnieniem operacyjnego zgrupowania zadaniowego, najpierw należy zastanowić się nad funkcjonującymi obok siebie pojęciami: związek operacyjny i zgrupowanie operacyjne. Od lat 70-tych nie pojawiła się nowa definicja, stąd **związek operacyjny** dalej traktujemy, jako: „...*wielostopniową jednostkę organizacyjną wojska, występującą we wszystkich rodzajach sił zbrojnych i przeznaczoną do prowadzenia operacji. Związek operacyjny nie ma stałego składu organizacyjnego. Ustalany jest każdorazowo, w zależności od charakteru*

⁷⁰ W. Kaczmarek., *Struktura organizacyjna związków operacyjnych adekwatna do przewidywanych zadań pk. „Korpus”*, AON, Warszawa 1999, s.32.

⁷¹ W. Kaczmarek W., Ścibiorek Z., *Przyszła wojna – jaka?*, Warszawa 1995, s.34.

wykonywanego zadania, możliwości przeciwnika i innych czynników”⁷². Do związków operacyjnych zaliczano: fronty (grupy armii), armie (kilka ZT oraz oddziałów i pododdziałów różnych rodzajów wojsk). W ówczesnej teorii zmienny skład, dobierany do otrzymanego zadania, był jednym z wyróżników pomiędzy sztuką operacyjną a taktyką. Związki taktyczne charakteryzować miała stała organizacja, co pozwalało, znając ich skład i możliwości, dobierać odpowiednio zadania. Niezbyt konsekwentnie definiowano **korpus**. Wprawdzie w *Leksykonie* określono go, jako wyższy związek taktyczny, ale w dalszej części podkreślano jego zmienną organizację⁷³. Zatem, zmienność ta, będąca konsekwencją otrzymanego zadania, siłą rzeczy wykluczała go z grona jednostek taktycznych (stałego składu). Tym bardziej, że zakładano możliwość prowadzenia przez korpus operacji na samodzielnym kierunku. Brak konsekwencji znajdziemy w kolejnych definicjach, gdzie korpus zmechanizowany określano mianem najwyższego ZT, zaś korpusy: pancerny i powietrzno-desantowy, jako związki operacyjno-taktyczne. Oprócz wyżej wymienionych wyróżniano również korpusy armijne. To mogło być wyróżnikiem. Korpus taki, o stałym składzie (bez oddziałów wsparcia i zabezpieczenia), będący częścią armii, mógł być traktowany jako ZT. Zadaniem dowódcy korpusu była jedynie koordynacja działań 2-3 ZT wchodzących w jego skład, w ramach operacji armii. Tyle, że i w tej definicji uwzględniano jego zmienny skład i możliwość prowadzenia działań na samodzielnym kierunku. Można zatem przyjąć, że o tym czy korpus był związkiem operacyjnym czy też najwyższym ZT decydowały: zadanie, skład organizacyjny (nie tyle wielkość sił, ile zdolność do prowadzenia samodzielnych działań) i miejsce w ugrupowaniu. Jakiś czas później gen. S. Koziej pisał: „...w warunkach polskich korpusy są związkami operacyjnymi”⁷⁴. Były więc korpusy związkami taktycznymi, operacyjno-taktycznymi i wreszcie operacyjnymi. W latach 90-tych coraz częściej występowały, jako samodzielne związki operacyjne⁷⁵.

Przez kilkadziesiąt powojennych lat powszechnie organizowanym związkiem operacyjnym wojsk lądowych w Polsce była **armia**. W jej składzie mogła prowadzić

⁷² Leksykon Wiedzy Wojskowej, Warszawa 1979, s.527.

⁷³ Ibidem, s.179.

⁷⁴ S. Koziej, Teoria sztuki wojennej, Warszawa 1993, s.66.

⁷⁵ Zob. K. Nożko, Właściwości operacji obronnej korpusu, Warszawa 1996.

działania zmienna liczba ZT oraz innych oddziałów (wsparcia i zabezpieczenia)⁷⁶. Prowadziła działania samodzielnie, albo występowała w składzie frontu (grupy armii). Skład armii był zmienny i zależał od takich czynników, jak: cel operacji, treść i zakres planowanych zadań, stan i możliwości wojsk przeciwnika czy właściwości kierunku operacyjnego⁷⁷. W latach 90-tych coraz częściej w strukturze armii organizowano korpusy, aby wreszcie korpusy, jako samodzielne ZO zastąpiły armie⁷⁸, chociaż nie wykluczano jeszcze organizowania takiej struktury w czasie wojny⁷⁹.

Drugim z wymienionych pojęć jest **zgrupowanie operacyjne**, rozumiane jako skupione w określonym obszarze ZT i oddziały rodzajów wojsk (nawet sił zbrojnych), z zamiarem wykonania określonego zadania⁸⁰. W operacji zaczepnej mogły to być siły skupione do wykonania uderzenia (natarcia). Nazywano je wówczas zgrupowaniem uderzeniowym. Obok zgrupowania uderzeniowego dosyć często organizowano zgrupowania osłonowe czy oskrzydłujące. W operacji obronnej organizowano zgrupowania: osłonowe, obronne (główne i pomocnicze), przeciwuderzeniowe, rodzajów wojsk, przeciwdesantowe czy zgrupowanie sił wsparcia logistycznego. W każdym rodzaju operacji istotną rolę spełniało zgrupowanie odwodowe. Oczywiście, że nie każde z nich musiało być zgrupowaniem operacyjnym. Zależało to przede wszystkim od wielkości zaangażowanych sił. Jeśli operacje prowadziła armia, niektóre ze zgrupowań mogły stanowić 2-3 dywizje (wsparte oddziałami różnych rodzajów wojsk), wówczas były to zgrupowania operacyjne. Kiedy wielkość zgrupowania sięgała wzmocnionej brygady czy nawet dywizji, było to siłą rzeczy zgrupowanie taktyczne.

Przyjęta niedawno strategia wojskowa oraz zobowiązania sojusznicze wskazują, że w przypadku konfliktu na dużą skalę (wojny) nie można liczyć jedynie na własne siły zbrojne, zaś samo planowanie operacji obronnych (operacji obronnej) powinno być częścią planowania (strategicznego) Sojuszu. W takiej sytuacji narodowe związki operacyjne powinny utrzymywać strategicznie (operacyjnie) ważne obszary kraju, do

⁷⁶ Leksykon..., op. cit., s.21.

⁷⁷ A. Czaplewski, organizacja i prowadzenie armijnej operacji zaczepnej, ASG, Warszawa 1971, s.9.

⁷⁸ Zob. K. Nożko, Obronno-zaczepne operacje w systemie obronnym RP, Warszawa 1994.

⁷⁹ S. Koziej, Teoria..., op. cit., s.66.

⁸⁰ Leksykon..., op. cit., s.523.

czasu przegrupowania sił Sojuszu lub stworzyć warunki do politycznego rozwiązania konfliktu (zgodnie z racją stanu). Wśród zadań, jakie mogą realizować ZO wymienia się: strategiczne rozwinięcie sił, przyjęcie sojuszniczych sił wzmocnienia, udział w **strategicznej operacji obronnej**, pozbawienie agresora możliwości kontynuowania operacji zaczepnej, wsparcie wysiłków politycznych, zmierzających do rozwiązania konfliktu⁸¹. Odpowiednio do umów i zobowiązań sojuszniczych, Siły Zbrojne RP (w ramach NATO, UE czy ONZ) powinny być zdolne do udziału w⁸²:

- jednej operacji zgodne z art.5 Traktatu Waszyngtońskiego, siłami 2-3 brygad (z elementami wsparcia i zabezpieczenia), wsparte ekwiwalentnymi siłami lotnictwa (2-3 eskadry lotnictwa taktycznego i śmigłowców bojowych) oraz morskimi;

- dwóch operacjach o *wysokim stopniu intensywności*, głównie na europejskim TDW, siłami wzmocnionej brygady, na bazie której można utworzyć 2-3 batalionowe zgrupowania zadaniowe (wraz z odpowiadającymi tym potrzebom komponentami sił powietrznych i morskich);

- kilku operacjach kryzysowych *niskiej intensywności*, siłami od plutonu do batalionowe grupy bojowej, wraz z komponentem powietrznym i morskim.

Siły Zbrojne powinny również zachować niezbędny potencjał wojsk przygotowanych do prowadzenia działań antyterrorystycznych oraz akcji humanitarnych i ratowniczych.

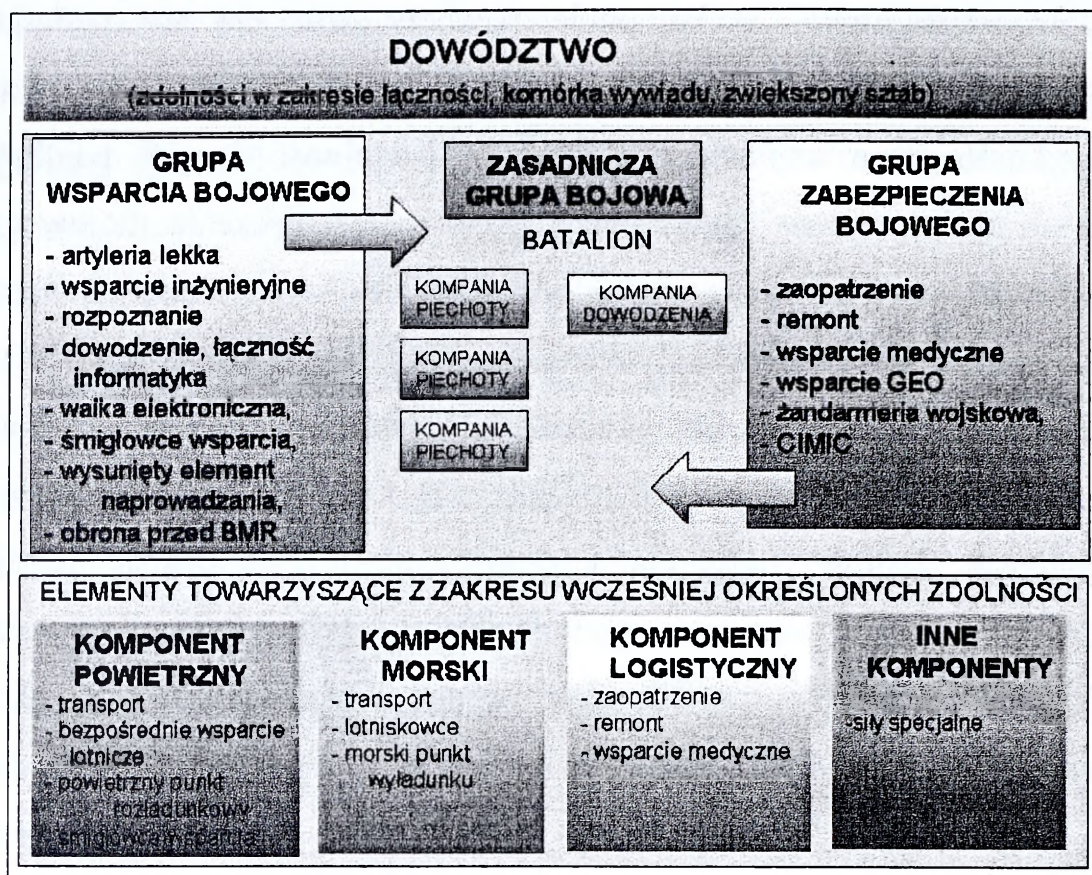
Zgodnie z przyjętymi zobowiązaniami sojuszniczymi oraz podpisanymi deklaracjami strona polska zobowiązała się wydzielić część sił do grup bojowych UE oraz sił odpowiedzi NATO. **Grupy bojowe UE** mają być jednostkami bojowymi o znaczącym potencjale militarnym. Ich głównym przeznaczeniem będzie nie tylko demonstrowanie siły, ale też (w razie potrzeby) jej faktyczne użycie. Oprócz modułów bojowych mogą dysponować również innymi, wspomagającymi wykonanie postawionych zadań. Struktura organizacyjna grup powinna być przejrzysta, łatwa w dowodzeniu, a przede wszystkim efektywna w działaniu. Każda z grup powinna posiadać organiczne lub przydzielone elementy pozwalające realizować szerokie

⁸¹ M. Prudzienica, K. Załęski, Kilka uwag i dylematów do wybranych kierunków rozwoju sił zbrojnych, MW 2005, nr6, s.100-101.

⁸² Ibidem, s.101.

spektrum zadań. Zasadniczą grupę bojową mają tworzyć: dowództwo batalionu, kompania dowodzenia, trzy (3) kompanie piechoty oraz etatowe pododdziały: wsparcia ogniowego, rozpoznania i logistyczne. Alternatywne wsparcie taktyczne powinna zapewniać grupa wsparcia bojowego, zaś zdolność do, jak najdłuższego prowadzenia działań powinna umożliwiać grupa zabezpieczenia bojowego. W strukturze grupy bojowej mogą się znaleźć również siły komponentu powietrznego (zapewniające transport strategiczny czy bezpośrednie wsparcie lotnicze) oraz komponentu morskiego (transport, inne zadania). Dodatkowo mogą być wzmocnione komponentem logistycznym i innym (sił specjalnych). Obok tradycyjnych elementów struktury (jednostki bojowe, wsparcia i zabezpieczenia) za celowe uznaje się włączenie w ich skład również pododdziałów (grup, zespołów): działań psychologicznych (PSYOPS), CIMIC, ŻW (o uprawnieniach policyjnych) oraz rozpoznania osobowego (HUMINT)⁸³.

⁸³ W. Stepek, Polskie doświadczenia operacyjne w aspekcie formowania grup bojowych Unii Europejskiej, MW 2006, nr6, s.20.

Schemat 1. Przykładowy skład grupy bojowej Unii Europejskiej
Źródło: *Material z wykładu w Akademii Obrony Narodowej.*

Koncepcja grup bojowych UE zakłada: posiadanie jednostek o wysokim stopniu gotowości zdolnych do prowadzenia dwóch samodzielnych operacji jednocześnie; utworzenie kilkunastu grup bojowych w sile 1500 żołnierzy każda. Grupa taka powinna w ciągu 15 dni osiągnąć gotowość do podjęcia działań w obszarze operacji. W listopadzie 2006r. przedstawiciele Polski zaproponowali w Brukseli zorganizowanie grupy bojowej (Polska, Niemcy, Słowacja, Litwa i Łotwa), której Polska będzie państwem ramowym (750 żołnierzy). Grupa powinna osiągnąć gotowość operacyjną do 2010 roku⁸⁴.

⁸⁴ Unijna grupa bojowa, *Polska Zbrojna* 2006, nr 47, s. 10.

	SIŁY ODPOWIEDZI NATO		GRUBY BOJOWE UE
obszar działania	dowolne miejsce		dowolne miejsce (poza obszarem UE)
rodzaj sił	połączone		połączone
struktura	brygada (elementy RSZ)	WL	batalion (elementy RSZ)
wielkość	25 000 żołnierzy		1 500 żołnierzy
gotowość	5-30 dni		5-10 dni
ciągłość działań	30 dni		30 dni
liczba operacji	jedna		dwie różne
zakres zadań	pełny zakres operacji reagowania		pełny zakres misji petersberskich
sposób tworzenia	kryzysowego NATO planowy (rotacja)		planowy (rotacja)

Tabela 1. Porównanie koncepcji SON i GB UE
Źródło: *Opracowanie własne.*

Zgodnie z deklaracją szczytu praskiego NATO (21.11.2002r.), zdecydowano się utworzyć **Siły Odpowiedzi NATO** (*NATO Responce Force* – NRF). Mają się składać z zaawansowanych technologicznie, wysoce mobilnych, zdolnych do elastycznego reagowania na zaistniałą sytuację, interoperacyjnych oddziałów WL, SP i MW, gotowych do szybkiego przegrupowania w dowolny region świata. Siły te powinny uzyskać pełną zdolność operacyjną w październiku 2006r⁸⁵. Zgodnie z wojskową koncepcją, mają to być wielonarodowe siły połączone, oparte na bazie modułowej brygady WL (25 000 żołnierzy), z komponentem powietrznym i morskim,

⁸⁵ Deklaracja szczytu praskiego (21 listopada 2002r.), §4a.

o wysokiej gotowości (gotowe do przerzutu w ciągu 5-30 dni). Ich wyposażenie i zaopatrzenie powinno umożliwiać prowadzenie autonomicznych działań przez co najmniej 30 dni⁸⁶. Każde z państw członkowskich deklaruje wydzielenie do NRF określonych oddziałów, pododdziałów (np.: batalion lekki lub ciężki z komponentami wsparcia i zabezpieczenia, kompania chemiczna, kompania saperów, klucz samolotów, okręt lub grupa okrętów, itp.).

Siły wydzielone do prowadzenia operacji reagowania kryzysowego czy pokojowych (w ramach NATO, UE czy ONZ) będą, z narodowego punktu widzenia, realizowały cele (zadania) strategiczne i operacyjne, stąd można je określać operacyjnymi. Ale, z drugiej strony wielkość tych sił skłania bardziej do pozostania przy terminie zgrupowania taktyczne. Tym bardziej, że będą to często pojedyncze kompanie czy bataliony (rzadziej – brygady). Na czas prowadzenia działań (operacji) będą podlegać organizowanemu zwykle doraźnie dowództwu operacyjnemu, jako tzw. wielonarodowe połączone siły zadaniowe (CJTF). Są to moduły wydzielane do NATO oraz kontyngenty narodowe państw sojuszniczych i partnerskich, organizowane doraźnie, dla realizacji zadań zmierzających do *osiągnięcia wspólnego efektu synergicznego (stanu końcowego – endstate) lub celu strategicznego sojuszu*⁸⁷. Siły te powinny posiadać komponenty narodowe (struktura wielonarodowa – *combined*) państw członków NATO, UE lub państw partnerskich, składające się z co najmniej dwóch rodzajów sił zbrojnych (struktura rodzajów sił zbrojnych – *joint*). Struktura, obsada i wyposażenie tych sił (*forces*) podporządkowana jest wykonywanym przez nie zadaniom (*tasks*)⁸⁸. Celem tworzenia CJTF jest: elastyczne i efektywne zapewnienie Sojuszowi wprowadzenia rozwijanych (w krótkim czasie) sił zadaniowych, z jasno sprecyzowanym systemem dowodzenia; prowadzenie operacji połączonych, wspólnie z państwami sojuszniczymi oraz partnerskimi, w sytuacjach

⁸⁶ MC-477. Wojskowa Koncepcja Sił Odpowiedzi NATO.

⁸⁷ M.A. Obrusiewicz, Wielonarodowe połączone siły zadaniowe CJTF, AON, Warszawa 2002, s.9.

⁸⁸ M. Wiatr, Zasady i procedury przygotowania oraz prowadzenia kampanii (operacji) wielonarodowych połączonych sił Sojuszu, AON, Warszawa 2000, s.8-9.

innych niż obrona kolektywna⁸⁹. Istota powołania CJTF sprowadza się do przygotowania takich sił, którymi można osiągać cel strategiczny Sojuszu⁹⁰.

W większości krajów NATO trwają dzisiaj intensywne prace nad przyszłym kształtem organizacyjnym wojsk lądowych. Nie ulega jednak wątpliwości, że to Amerykanie przede wszystkim wyznaczają główne kierunki budowy nowoczesnych sił zbrojnych. Koncepcja transformacji będąca jednym z podstawowych założeń *Joint Vision 2020*⁹¹, obejmuje między innymi propozycje zmian strukturalno-organizacyjnych. Ideą tych zmian jest tworzenie lżejszych i bardziej mobilnych (niż dotychczas) jednostek wojsk lądowych, mniejszych liczebnie, ale lepiej uzbrojonych i wyposażonych. Odzwierciedleniem tych prac jest realizowany od końca lat 90-tych program FCS (*Future Combat System*), zapowiadający przejście amerykańskich wojsk lądowych na system brygadowy. Przejście do nowych połączonych struktur zadaniowych, dobieranych do *charakteru* określonej operacji oznacza zerwanie z dotychczasowym rozwiązaniem, wydzielania ZT i oddziałów sił zbrojnych integrujących się dopiero podczas prowadzenia działań⁹². Konsekwencją tych zmian ma być tworzenie przyszłych sił połączonych i zarazem kres sztywnego podziału na całkowicie oddzielne jednostki rodzajów sił zbrojnych.

Intencją autorów FCS jest tworzenie *armii lżejszej*, modularnej, łatwiejszej do przerzutu. Brygady postanowiono zorganizować tak, aby dysponowały wszelkimi możliwymi środkami, ale jednocześnie tak, aby nie obciążać ich nadmiarem sprzętu, pochłaniającego znaczne ilości zaopatrzenia⁹³.

Każda z wymienionych brygad (wyposażona w systemy FCS) powinna się składać z: 3 batalionów manewrowych (batalion broni połączonych), batalionu rozpoznawczego, batalionu logistycznego, dywizjonu artylerii (dalekiego zasięgu)

⁸⁹ Allied Joint Doctrine AJP-01 (B), NATO HQ, Brussel 2000, pkt.0119.

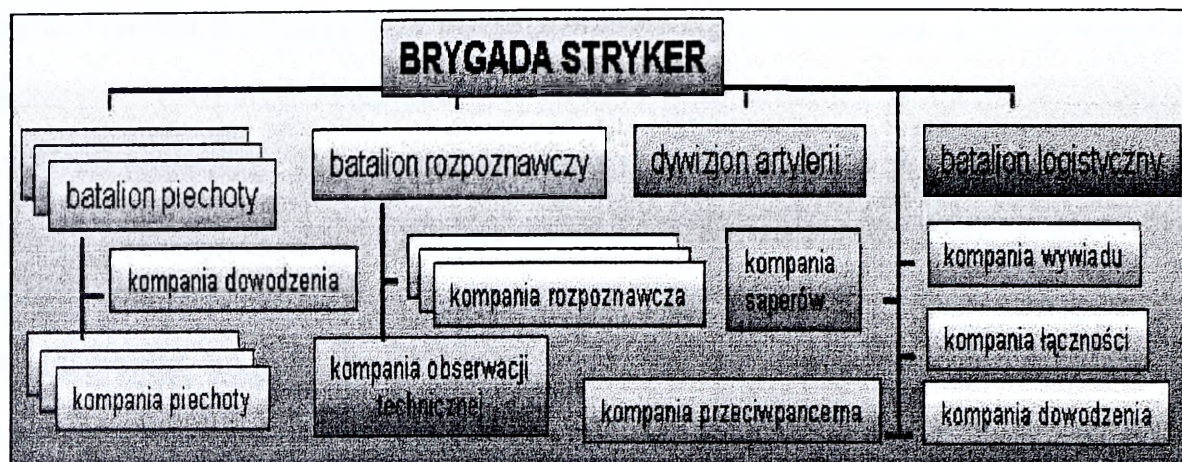
⁹⁰ M.A. Obrusiewicz, op. cit., s.11. Aby móc wydzielać takie, na co dzień nieistniejące siły, w trybie praktycznie natychmiastowym, należało przeprowadzić zmiany struktur Sojuszu oraz dostosować planowanie użycia CJTF do procesu planowania strategicznego NATO.

⁹¹ J. Joniak, Kierunki ewolucji wojsk lądowych w świetle amerykańskiej koncepcji „Joint Vision 2020” oraz doświadczeń z wojen i konfliktów zbrojnych początku XXI wieku, AON, Warszawa 2006, s.73-74. Koncepcja powstająca w 2000r. nie opisuje hipotetycznej przyszłości, zawiera natomiast wytyczne do przeprowadzenia zmian w zakresie zdolności bojowych, doktryn oraz uzbrojenia i sprzętu wojskowego.

⁹² M. Lisowski, W. Łuczak, S. Zaloga, Armia czasów wojny i transformacji, Raport WTO 2003, nr11, s.6.

⁹³ M. Fiszer, J. Gruszczyński, Organizacja i działanie brygady Stryker, Poligon 2006, nr3, s.2. Wszystkie kołowe transportery opancerzone występujące w brygadzie to pojazdy typu Stryker (o różnym przeznaczeniu). Ponadto brygada dysponuje ciężarówkami i pojazdami HMMWV.

oraz kompanii: dowodzenia, łączności, wywiadu, przeciwpancernej i saperów. W składzie brygady może się również znaleźć eskadra lotnictwa⁹⁴.

Schemat 2. Struktura organizacyjna brygady „Stryker”.

Źródło: M. Fiszer, J. Gruszczyński, op. cit., s.12.

Tak skonstruowana brygada może z powodzeniem uczestniczyć w działaniach wojennych (obronnych i zaczepnych). Doskonale nadaje się do wykorzystania w terenie zurbanizowanym. Będzie również bardzo wygodnym *instrumentem* w prowadzeniu operacji reagowania kryzysowego czy pokojowej. Umożliwia to zdolność do prowadzenia działań długotrwałych, trwających kilka miesięcy i dłużej. Brygada nie wymaga zbyt dużego zaopatrzenia, a pojazdy kołowe nie zużywają się tak szybko, jak gąsienicowe i są bardziej niezawodne⁹⁵.

W najbliższym czasie brygady te, jak do tej pory, będą wchodziły w skład dywizji. W dywizjach jednak wyraźnie ograniczony zostanie personel dowódczy, zajmujący się planowaniem i kierowaniem działaniami. W każdej dywizji może się znaleźć 4-5 brygad „Stryker”. Ideą zmian jest uzyskanie możliwości wymiany brygad, jako podstawowych modułów taktycznych (tzw. brygadowych grup bojowych) w ramach dywizji. Pozwoli to na szybkie i proste konstruowanie grup taktycznych, do

⁹⁴ J. Matuszak, Kluczowe słowo – moduł. Wojska Lądowe 2006, nr15, s.10. Artykuł opracowany na podstawie materiałów z konferencji „Polska wizja przyszłego pola walki. Udział polskiego przemysłu obronnego w zabezpieczeniu potrzeb sił zbrojnych RP”.

⁹⁵ M. Fiszer, J. Gruszczyński, op. cit., s.4-7.

prowadzenia określonych zadań. Dywizje zaś, przy większej unifikacji, będą bardziej uniwersalne⁹⁶.

Fundamentalnymi wyznacznikami potencjału nowych brygad pozostają⁹⁷: zdolność do prowadzenia działań rozstrzygających, poprzez użycie spieszony piechoty, wspartej przez organiczne środki prowadzenia ognia (bezpośredniego i pośredniego); wzrost wspólnego rozumienia (uświadomienia) sytuacyjnego⁹⁸; a przede wszystkim, wysoka mobilność na poziomie taktycznym, operacyjnym i strategicznym. Wysoka mobilność, oprócz zdolności do manewru bojowego (poruszania się w trudnym terenie), ma się przejawiać też zdolnością do przerzutu. Te nowoczesne modułowe brygady mają być zdolne do przerzutu w każdy rejon świata, w czasie 4-5 dni⁹⁹.

Podstawą ujednoczenia struktury brygady jest tzw. podstawowa platforma bojowa. Na jej bazie, oprócz typowego transportera piechoty, powstał szereg specjalistycznych pojazdów, jak: wozy dowodzenia, moździerze samobieżne, wozy rozpoznawcze, niszczyciele czołgów, wozy kierowania wsparciem ogniowym, wozy ewakuacji medycznej czy wozy saperskie¹⁰⁰. Wielu specjalistów krytykuje koncepcję tworzenia brygadowych grup bojowych typu „Stryker”. Transporter ten, uwzględniany jako przykład transformacji, nie był w ogóle użyty podczas operacji w Iraku, zaś w działaniach stabilizacyjnych (według wielu analityków) nie spełnia wszystkich oczekiwań¹⁰¹.

W Wielkiej Brytanii realizowany jest program FRES (*Future Rapid Effects Systems*)¹⁰², zmierzający do tworzenia systemów osiągania szybkich efektów, a tym

⁹⁶ M. Lisowski, W. Łuczak, S. Zaloga, op. cit., s.8. W składzie dywizji mogą się znaleźć (na przykład): brygada pancerna, 2 brygady piechoty, brygadowa grupa bojowa typu „Stryker” i inne.

⁹⁷ J. Joniak, Kierunki ewolucji..., op. cit., s.103.

⁹⁸ D. Gmurczyk, Transformacja sił zbrojnych USA, Raport WTO 2003, nr7, s.5. Wspólne rozumienie sytuacji oznacza utworzenie jednolitego systemu informacyjnego, opartego na teorii sieciocytrycznych działań wojennych.

⁹⁹ J. Matuszak, op. cit., s.11. Pewne ograniczenia masy platformy nośnej nowoczesnych pojazdów, przewidzianych do modułu średniego, nakładają możliwości transportu lotniczego. Z tego powodu jej masę ograniczono do 20t. (dla samolotów Herkules C-130) i 25t. (samolot C-17), uwzględniając, że C-17 będzie mógł przetrzymać jednorazowo 3 takie platformy.

¹⁰⁰ J. Joniak, Kierunki ewolucji..., op. cit., s.102.

¹⁰¹ Ibidem, s.156. Zdecydowano, że nie należy go używać w regionach zagrożonych działaniami terrorystów, stąd brygady te skierowano do działania na północy Iraku.

¹⁰² J. Matuszak, op. cit., s.10.

samym do unowocześnienia wyposażenia i sprzętu bojowego¹⁰³. Ich istotą jest budowa sił zdolnych do prowadzenia wszystkich rodzajów współczesnych operacji. Podobnie, jak w USA trwają prace nad platformą nośną na bazie, której będzie można zbudować pojazd dla wojsk lądowych, spełniający wymogi dużej mobilności i odporności na ogień, a jednocześnie będzie na tyle wszechstronny, aby łatwo dokonać przebudowy lub modernizacji już zainstalowanego sprzętu i uzbrojenia. Zdaniem płk. Weighilla¹⁰⁴ brytyjskie WL w chwili obecnej posiadają w swej strukturze siły ciężkie i lekkie. Tylko pierwszymi są w stanie prowadzić operacje na dużą skalę. Komponent lekki jest wprawdzie zdolny do prowadzenia rozpoznania, ale potrzebuje wzmocnienia siły ognia. Stąd, niezbędne jest stworzenie komponentu średniego, pozwalającego prowadzić działania w sposób bardziej elastyczny (tak w działaniach typowo wojennych, jak i pokojowych). Istotą tworzenia *nowych* struktur ma być osiągnięcie przez nie określonych zdolności:¹⁰⁵

- zręczne siły (*agile forces*) – zdolne do optymalnego przystosowania się do permanentnie zmieniającego się i niepewnego otoczenia. Zręczność sił miałyby się przejawiać w: elastyczności dostosowania się do otrzymanego zadania, wszechstronności i użyteczności, zdolności do natychmiastowej i skutecznej reakcji na każde nowe zagrożenie;

- działania ukierunkowane na skutki (*EBO – Effects Based Operations*) – koncepcja opierająca się na pożądanym stanie końcowym, dla określenia bardziej skutecznych sposobów jego osiągnięcia. Niezwykle istotne są tu: uzyskanie zaskoczenia, skuteczność działań informacyjnych, wykorzystywanie słabych stron przeciwnika;

- ukierunkowana logistyka (*DL – Directed Logistics*) – to zdolność do skutecznego kierowania wysiłkiem logistycznym, w określonym miejscu i czasie, z

¹⁰³ Oprócz koncepcji FRES, wymienia się: FLOC (*Future Land Operational Concept*), dotyczący przyszłych operacji wojsk lądowych; FAS (*Future Army Structures*), obejmujący projekt przyszłej struktury WL; FA (*Future Army*), to koncepcyjna wizja wojsk lądowych po 2020 roku (zob.: J. Joniak, Kierunki ewolucji..., op. cit., s.50).

¹⁰⁴ R.P.M. Weighill, FLOC – przejście Armii Brytyjskiej w XXI wiek, Raport WTO 2003, wydanie specjalne, s.22.

¹⁰⁵ J. Joniak, Kierunki ewolucji..., op. cit., s.52-53.

szerokim wykorzystaniem technologii informacyjnej i łączności. Bez ukierunkowanej logistyki trudno sobie wyobrazić uzyskanie powodzenia w działaniach;

- zdolność do działania w sieci (*NEC – Network Enabled Capability*) – jej podstawowym spoiwem jest informacja. Im bardziej precyzyjna i terminowa, tym dowódca może szybciej podejmować decyzję, a podległe siły mogą działać o wiele skuteczniej, przejmując inicjatywę.

Francuzi, mając świadomość, że trudno rywalizować z USA, postawili na interoperacyjność z ich siłami (i siłami innych państw). Nie oznacza to jednak, że nie czynią nic w kierunku poprawienia zdolności struktur organizacyjnych wojsk lądowych. Zakładają, że na przyszłym polu walki będą panowały głównie roboty bojowe (latające, jeżdżące i pływające), które powinny zniwelować dotychczasowe różnice pomiędzy rodzajami sił zbrojnych. Ich nowy projekt (*BOA – Bulle Operationelle Aeroterrestre*) zakłada wprowadzenie na wyposażenie wojsk lądowych pojazdów lżejszych niż czołgi, ale dysponujących podobnymi parametrami w zakresie ochrony i skuteczności rażenia. Zgodnie z założeniami francuskie SZ mają być przygotowane do prowadzenia wszystkich operacji, tak wojennych, jak i reagowania kryzysowego czy pokojowych. Stąd, wojska lądowe powinny być zdolne do wydzielenia na okres (maksymalnie) jednego roku¹⁰⁶:

- korpusu (3-4 dywizje, każda w składzie 2-3 brygad, w sumie ponad 50 000 żołnierzy) – na jeden TDW, w ramach koalicji;
- siły do 5 000 żołnierzy, na kilku TDW;
- około 30 000 na dwóch TDW.

Nowy rodzaj sił, postrzeganych jako średnie, powinien być *zdolny* do szybkiego (błyskawicznego) reagowania, przede wszystkim do sprawnego przerzutu drogą powietrzną¹⁰⁷. Siły te powinny łączyć w sobie zdolności sił ciężkich (w zakresie ochrony, zabezpieczenia bezpieczeństwa oraz skuteczności rażenia, z właściwościami sił lekkich (mobilnością taktyczną i operacyjną) oraz odpowiednim zabezpieczeniem logistycznym.

¹⁰⁶ B. de Courages, Skład i rola francuskich sił lądowych po roku 2008, Raport WTO 2003, s.8.

¹⁰⁷ *ibidem*, s.10.

Niemcy zamierzają dostosować już posiadany sprzęt i wyposażenie do wymagań przyszłego pola walki. Zdecydowano budować system informatyczny, wykorzystujący dotychczasowe środki, a jednocześnie pozwalający na dołączanie nowych modułów. Jego zaletą ma być możliwość współpracy z systemami innych armii, w ramach wspólnych operacji realizowanych przez siły odpowiedzi NATO. W myśl nowej koncepcji, podstawowym zadaniem sił zbrojnych Niemiec będzie: zapewnienie bezpieczeństwa i obrony własnego kraju oraz Sojuszu; wsparcie niemieckiej polityki zagranicznej, poprzez działania dla zapewnienia stabilizacji nie tylko obszaru europejskiego, ale i w wymiarze globalnym. Wśród priorytetowych zadań stojących przed Bundeswehrą wymienia się: obronę narodową, udział w przedsięwzięciach międzynarodowych (Siły Odpowiedzi NATO, zobowiązania wobec Unii Europejskiej i ONZ, działania stabilizacyjne oraz akcje ratowniczo-ewakuacyjne)¹⁰⁸. Aby sprostać tym wymaganiom, wojska lądowe powinien cechować zrównoważony charakter, od sił lekkich, poprzez średnie, do ciężkich¹⁰⁹. Szczególną uwagę zwraca się na organizację sił będących kompromisem pomiędzy siłami ciężkimi i lekkimi. Muszą posiadać większy potencjał niż wyspecjalizowane siły lekkie, ale z drugiej strony, muszą też być odporne na rażenie, posiadać większą zdolność przetrwania, a przede wszystkim zdolność do szybkiego przerzutu¹¹⁰. Koncepcja transformacji Bundeswehry obejmuje podział sił uwzględniający przewidywane zadania. Kryterium to wyróżnia 3 kategorie sił¹¹¹:

- siły uderzeniowe (*Angreifkräfte*) – zdolne do prowadzenia operacji wojennych (narodowych, jak i wynikających z zobowiązań sojuszniczych)¹¹²;
- siły stabilizacyjne (*Stabilisierungskräfte*) – przeznaczone do operacji reagowania kryzysowego i pokojowych (siły te powinny być zdolne do walki przeciw zorganizowanym organizacjom militarnym, a przede wszystkim, odpowiednio reagować na różnego rodzaju zagrożenia asymetryczne);

¹⁰⁸ P.K. Kiser, Transformacja Wojsk Lądowych Bundeswehry. Materiały z wykładu w Wydziale Wojsk Lądowych AON (kwiecień 2004).

¹⁰⁹ C. Galiński, M.Ł. Grabania, H. Knapczyk, Tendencje i kierunki transformacji Sił Zbrojnych państw zachodnich, [w:] Polska wizja przyszłego pola walki. Wymagania i potrzeby. Materiały z konferencji naukowej, Warszawa 2004.

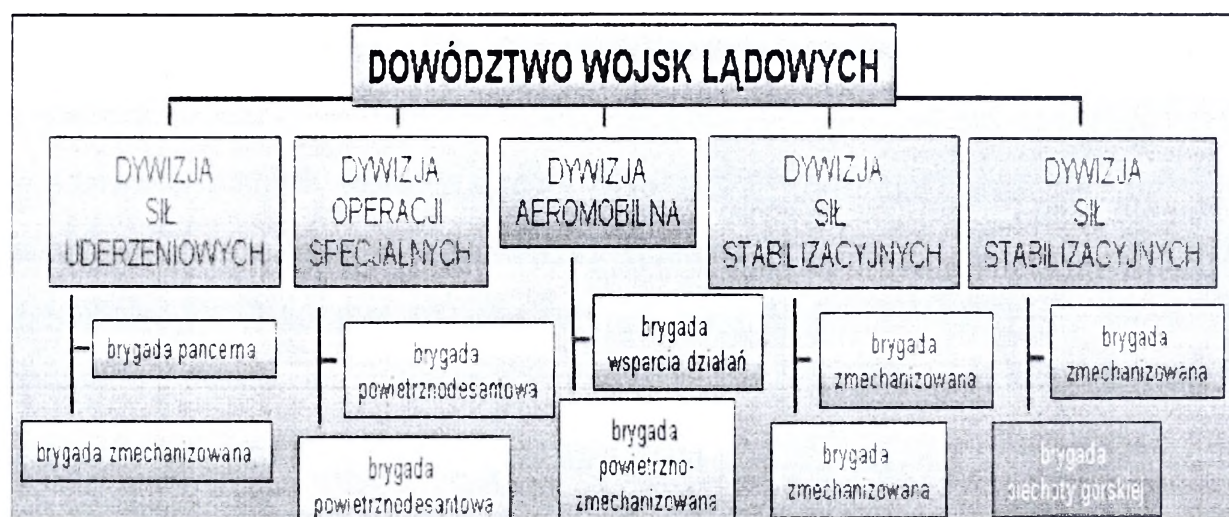
¹¹⁰ W. Brockmann, Kształt i rola Bundeswehry po roku 2008, Raport WTO (wydanie specjalne) 2003, s.18.

¹¹¹ B. Panek, Transformacja wojsk lądowych na przykładzie sił zbrojnych RFN, cz.1, PWL 2006, nr9, s.69-70.

¹¹² Ibidem, s.69. Siły te mogą być również użyte w operacjach wymuszania pokoju.

- siły wsparcia (*Unterstützungskräfte*) – zapewniające odpowiednie wsparcie i zabezpieczenie sił obydwu poprzednich kategorii.

W prognozowanej strukturze wojsk lądowych ich podstawę może stanowić 5 reorganizowanych dywizji: sił uderzeniowych, operacji specjalnych (DOS), powietrzno-manewrowa (DPM) i 2 dywizje sił stabilizacyjnych. Dywizja sił uderzeniowych, złożona z 2-3 brygad (pancernych i zmechanizowanych), przeznaczona będzie do działań w ramach operacji wojennej lub operacji wymuszania pokoju. Zdolność dywizji może ulec zmianie, po wydzieleniu do jej składu części sił z DOS i DPM. Dywizja taka nie będzie też posiadała organicznej logistyki. Wsparcie logistyczne będzie realizowane przez Bazę SZ Bundeswehry.

Schemat 3. Prognozowana struktura organizacyjna WL Bundeswehry

Źródło: B. Panek, *Transformacja wojsk lądowych...*, op. cit., cz.2, PWL 2006, nr10, s.69-72.

W skład **Dywizji Operacji Specjalnych** wejdą 2 brygady powietrznodesantowe. Zadaniem jednej z nich (z wydzielonymi oddziałami dywizji) będzie prowadzenie działań specjalnych, ratowniczych i ewakuacyjnych oraz walka z terroryzmem. Druga z brygad będzie częścią sił stabilizacyjnych. Posiadając zdolność do szybkiego przerzutu i rozwinięcia może być elementem inicjującym działania stabilizacyjne¹¹³. Podstawę struktury organizacyjnej **DPM** mają tworzyć: brygada

¹¹³ J. Joniak, *Kierunki ewolucji...*, op. cit., s.61.

powietrzno-zmechanizowana oraz brygada wsparcia działań. Brygada powietrzno-zmechanizowana ma być najbardziej uniwersalną formacją wojsk lądowych, posiadając w swym składzie śmigłowce bojowe i transportowe, jak i organiczne oraz przydzielone oddziały piechoty. Nie będzie stanowiła zamiennika dla wojsk pancernych i zmechanizowanych, a powinna przede wszystkim zwiększać możliwości całego komponentu lądowego Bundeswehry. Powinna być samowystarczalna pod względem logistycznym i całkowicie niezależna od naziemnych jednostek wsparcia. **Dywizja sił stabilizacyjnych** przeznaczona jest do realizacji najbardziej prawdopodobnych zadań związanych z prowadzeniem działań stabilizacyjnych (rozdzielenie stron konfliktu, ochrona ludności, stworzenie warunków do odbudowy struktur państwowych). W chwili obecnej posiadają w swej strukturze BZ i BPG. Uwzględniając możliwość eskalacji konfliktu założono, że dywizje te muszą być zdolne do prowadzenia działań wojennych. Stąd, w składzie każdej z brygad są 3 bataliony bojowe oraz batalion: logistyczny, rozpoznania, wsparcia dowodzenia, saperów. Ponadto, w zależności od sytuacji, przewiduje się wzmocnienie oddziałami artylerii, broni przeciwlotniczej i obrony przed bmr (z jednostek wsparcia działań WL)¹¹⁴.

Podobnie jak w innych krajach, tak i Polska potrzebuje zbudować nowoczesne siły zbrojne, posiadające pełną interoperacyjność w ramach struktur międzynarodowych, zdolne do szybkiego i sprawnego przetrzutu w każdą część świata. Zdaniem organizatorów konferencji: „*Polska wizja przyszłego pola walki. Udział polskiego przemysłu obronnego w zabezpieczeniu potrzeb sił zbrojnych RP*”¹¹⁵, opracowanie narodowego systemu przyszłego pola walki powinno doprowadzić do określenia kierunków transformacji sił zbrojnych RP oraz rozwoju uzbrojenia i sprzętu wojskowego, dla zapewnienia wzrostu skuteczności prowadzenia działań przez wojska lądowe w ciągu najbliższych 10-15 lat.

Z raportu dotyczącego stanu naszych SZ wynika, że organizacja wojsk operacyjnych powinna się opierać na strukturze modułowej. Ogólny moduł powinny tworzyć elementy bojowe wsparte przez element logistyczny i wsparcia. Światowe

¹¹⁴ B. Panek, Transformacja wojsk lądowych..., op. cit., cz.2, PWL 2006, nr10, s.69-72.

¹¹⁵ J. Matuszak, Kluczowe słowo – moduł..., op. cit., s.11.

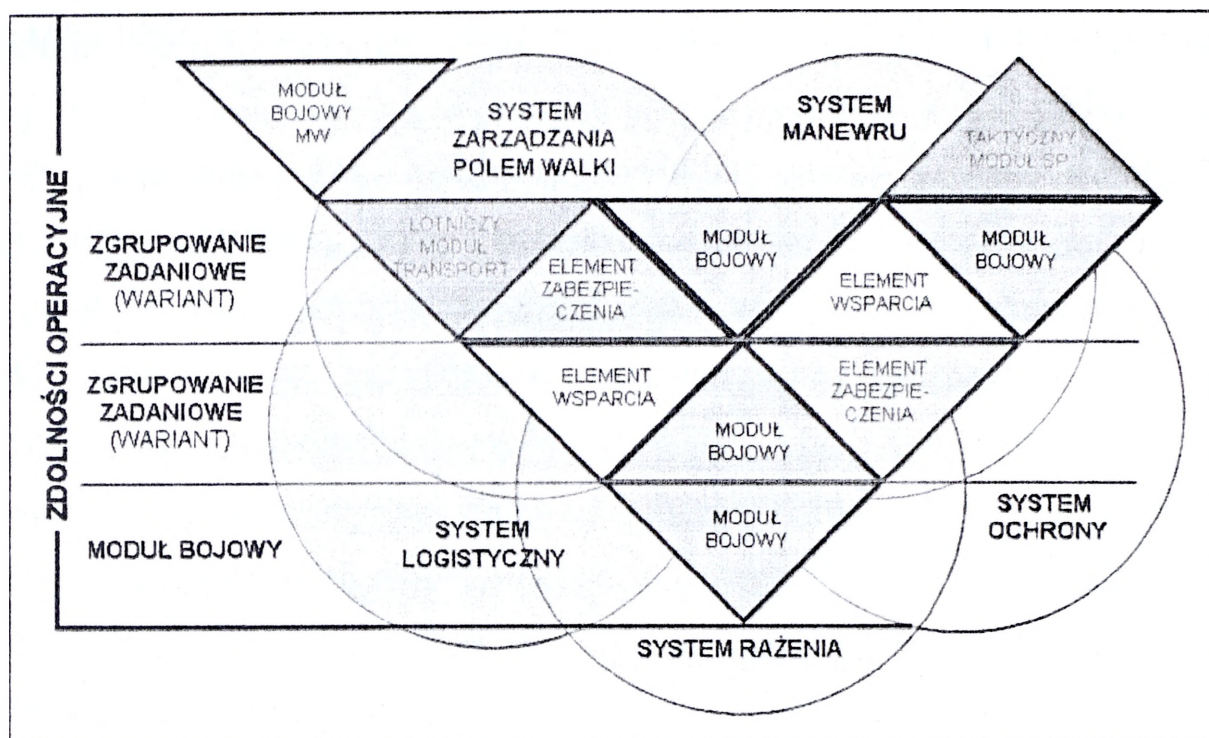
tendencje preferują moduły średnio-lekkie (o dużej operatywności), zdolne do prowadzenia działań w różnych warunkach terenowych i klimatycznych, przy jednoczesnej pełnej ich autonomiczności (co najmniej kilkadziesiąt godzin bez wsparcia logistycznego). Nie oznacza to, że autorzy rezygnują z modelu lekkiego lub typowo ciężkiego.

Moduł bojowy typu lekkiego powinien być elementem struktury organizacyjnej poziomu taktycznego, gdzie podstawową platformę bojową stanowi lekko opancerzony pojazd kołowy. Może być przeznaczony do działań pokojowych, reagowania kryzysowego i wojennych, jak również w przypadku zagrożeń niemilitarnych (usuwanie skutków klęsk żywiołowych i ekologicznych). Zasadniczymi elementami struktury organizacyjno-funkcjonalnej modułu mają być komponenty: bojowe, wsparcia, przeciwpancerny, dowodzenia, wsparcia inżynieryjnego, wsparcia chemicznego oraz zabezpieczenia. Komponent bojowy powinno tworzyć 150-180 dobrze wyszkolonych żołnierzy, zaś liczba doraźnie organizowanych elementów strukturalnych nie powinna przekraczać 6-8. Istotną kwestią jest odpowiednie wyposażenie komponentu w środki umożliwiające właściwe i wszechstronne rozpoznanie. Platforma bojowa¹¹⁶ powinna umożliwiać przerzut modułu drogą powietrzną średnim samolotem transportowym.

Moduł bojowy typu średniego ma być elementem struktury organizacyjnej poziomu taktycznego, w którym platformę bojową tworzyłyby KTO (w polskich realiach KTO „Rosomak”). Przeznaczony do udziału w konfliktach zbrojnych (działaniach wojennych), jak również w operacjach reagowania kryzysowego. Strukturę organizacyjno-funkcjonalną mają tworzyć komponenty: bojowe, wsparcia ogniowego i zabezpieczenia, w tym grupa koordynacji wsparcia lotniczego.

¹¹⁶ Ibidem. Platforma powinna być odporna na: ostrzał pociskami 7.62mm, na działanie min przeciwpiechotnych i ładunków wybuchowych do 8kg. Powinna też posiadać możliwość przewożenia 5-6 żołnierzy z pełnym ekwipunkiem. Te wymogi w naszych realiach spełnia opancerzona wersja HMMWV.

Wymagania stawiane modułowi: odpowiednie nasycenie środkami łączności i rozpoznania (uzbrojenie platformy w zależności od wariantu – w działka kal. 30-105mm)¹¹⁷.

Schemat 4. Idea wykorzystania modułów do tworzenia zgrupowań zadaniowych

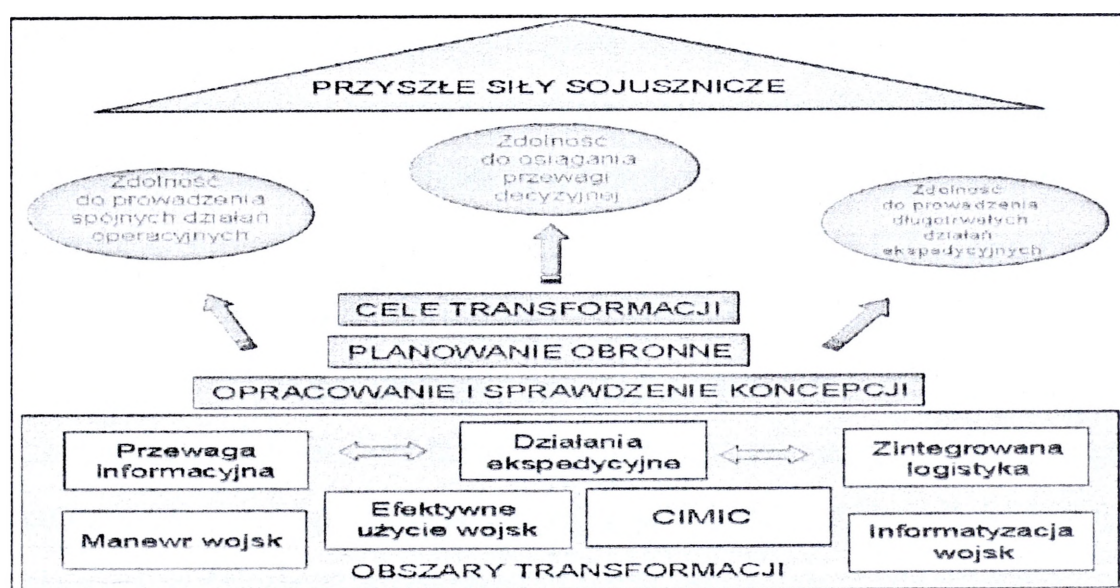
Źródło: J. Matuszak, Kluczowe słowo – moduł..., op. cit., s.11.

Nie należy jeszcze rezygnować z modułu typu ciężkiego, w którym zasadniczą platformą może być pojazd opancerzony o napędzie gąsienicowym. Oddziały pancerne charakteryzują się wysoką mobilnością i siłą uderzenia. Ze względu na uzbrojenie i wyposażenie, moduły ciężkie mogą być wykorzystane głównie do prowadzenia operacji wojennych (działania obronne, zaczepne i opóźniające). Niewielkie pododdziały mogą uczestniczyć w misjach pokojowych i stabilizacyjnych

¹¹⁷ Ibidem, s.11. Siła ognia tych systemów powinna zapewniać skuteczne zwalczanie siły żywej, środków opancerzonych i pancernych przeciwnika oraz środków napadu powietrznego. Platforma powinna być zdolna do przelotu drogą powietrzną (bez konieczności demontażu uzbrojenia i wyposażenia). Powinna posiadać duży zasięg i zdolność do działania w każdym terenie. Istotną kwestią pozostaje również modułowy skuteczny pancerz, odporny na ostrzał pociskami do 30mm i wytrzymały na eksplozję ładunku do 10kg.

(demonstracja siły). Platforma bojowa typu ciężkiego powinna posiadać zunifikowane podwozie bazowe, umożliwiające tworzenie na nim specjalistycznych odmian¹¹⁸.

Coraz częściej w rodzimej literaturze wojskowej pojawia się zagadnienie koncepcji prowadzenia działań na zasadzie oczekiwanych rezultatów (EBO - *Effect Based Operations*)¹¹⁹. Zjawisko to możemy dostrzec w ostatniej operacji zaczepnej sił sprzymierzonych w Zatoce (nazywane tu „*Pipeline plan*”). To idea uderzenia ograniczonymi (gotowymi do użycia) siłami, z takim wyliczeniem, aby pozostałymi potęgować wysiłek w miarę uzyskiwania przez nie gotowości do działania. Założono, że jednoczesne użycie sił większych niż niezbędna do odniesienia sukcesu, zmniejsza szybkość prowadzenia działań, która była w tej sytuacji priorytetem. Powodzenie w walce miało gwarantować dostarczenie, w jak najkrótszym czasie, minimalnych sił, niezbędnych do wykonania zadania¹²⁰.

Schemat 5. Koncepcja EBO (*Effect Based Operations*)

Źródło: A. Kaczyński, M. Banasik, *Prowadzenie przyszłych operacji...*, op. cit., s.59.

Koncepcja EBO to przede wszystkim integracja wszystkich instrumentów oddziaływania na przeciwnika (politycznych, ekonomicznych, militarnych). To

¹¹⁸ Ibidem. Powinna ją cechować zdolność do działania w każdych warunkach, także w terenie zurbanizowanym, zdolność pokonywania przeszkód wodnych bez przygotowania i możliwie duży zasięg, przy zastosowaniu napędu gąsienicowego.

¹¹⁹ A. Kaczyński, M. Banasik, *Prowadzenie przyszłych operacji NATO na zasadzie oczekiwanych rezultatów*, cz. 1, MW 2006, nr4, s.50.

¹²⁰ E. Pietrzyk, *Przygotowanie i użycie wojsk lądowych w operacji. Współdziałanie z innymi komponentami*, [w:] *Operacja „Iracka Wolność”*. Materiały z konferencji naukowej, AON, Warszawa 2003, s.71.

skupienie się na efektach, które wpływają na zachowania wszystkich uczestników, tak aby osiągnąć cel operacji. Ich planowanie i prowadzenie muszą być oparte na kompleksowym zrozumieniu środowiska i zachowań wszystkich uczestników. Celem prowadzenia działań opartych na zasadzie oczekiwanych rezultatów jest uzyskanie pożądanych i spójnych efektów, poprzez oddziaływanie w sposób zsynchronizowany i synergiczny¹²¹. Aby przyszłe siły uzyskały pełną zdolność do prowadzenia takich działań ich transformacja powinna zmierzać do: wzrostu zdolności manewrowych, informatyzacji wojsk (sieci informatyczne i połączenia sieciowe), zintegrowania logistyki, rozszerzenia współpracy cywilno-wojskowej, bardziej efektywnego wykorzystania wojsk (zdolności w zakresie: systemów rozpoznania i wywiadu, prowadzenia działań w rejonach zurbanizowanych). Wszystkie te przedsięwzięcia zmierzają do: osiągnięcia przewagi informacyjnej, znacznego wzrostu możliwości prowadzenia działań autonomicznych czy wreszcie do uzyskania *zdolności operacyjnych*, pozwalających na śmiałe podejmowanie wyzwań z jednej strony, z drugiej zaś, na przeciwstawianie się coraz nowszym zagrożeniom¹²².

Budowanie struktur modułowych w Siłach Zbrojnych RP, tak na poziomie operacyjnym, jak i taktycznym, to w chwili obecnej ciągle jeszcze mniej lub bardziej przewidywalna wizja. Teoria sztuki wojennej nie znosi jednak pustki i zanim pojawią się brygadowe czy batalionowe moduły, pododdziały, oddziały i ZT wojsk lądowych będą występowały w dotychczasowej strukturze. Z założeń *Planu rozwoju wojsk lądowych w latach 2005-2010* wynika, że wojska lądowe ma stanowić 12 brygad, z czego 6 zdolnych do przerzutu (DF – *Deployable Forces*) i 6, jako siły do użycia na miejscu (IPF – *In-place Forces*). Oprócz nich w skład wojsk lądowych wchodzić będą jednostki wsparcia i zabezpieczenia¹²³.

Analizując *współczesny* związek operacyjny warto spojrzeć na założenia i rozwiązania przyjęte w niedawno przeprowadzonym ćwiczeniu Dowództwa Operacyjnego („Anakonda 06”), na temat: „*Przygotowanie i prowadzenie operacji obronnej na kierunku nadmorskim*”. Głównym celem ćwiczenia było doskonalenie

¹²¹ A. Kaczyński, M. Banasik..., op. cit., s.53, 57,

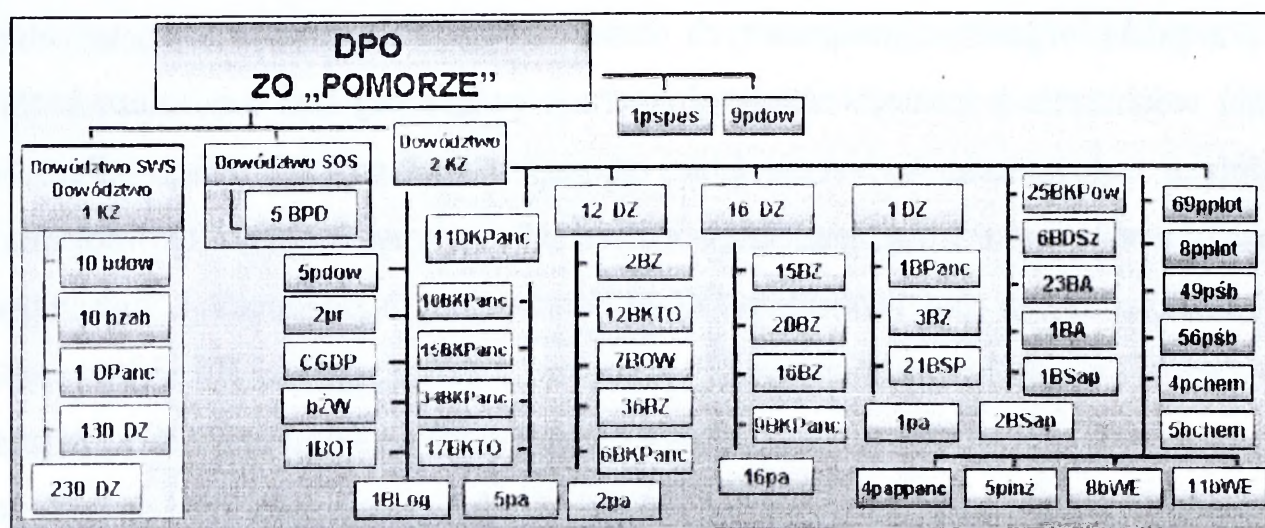
¹²² Ibidem, s.58-61.

¹²³ K. Turski, Kierunki rozwoju sił zbrojnych, MW 2006, nr5, s.75.

przygotowania i prowadzenia zintegrowanych działań komponentów wydzielonych z RSZ, a także organizacyjno-prawnych zasad i procedur prowadzenia wspólnych działań wojennych w ramach obronnej operacji połączonej na terytorium kraju¹²⁴. Zgodnie z założeniami ćwiczenia plan operacji (wojennej) obronnej („Pomorska Tarcza”) opracowało Połączone Dowództwo Operacyjne (PDO). Dowództwo to przejęło dowodzenie nad wszystkimi siłami wydzielonym do operacji, nazywanymi dalej **zgrupowaniem operacyjnym „Pomorze”**. Poszczególne dowództwa RSZ wydzieliły do operacji siły, które podlegały dowództwom komponentów. I tak: siły komponentu wojsk lądowych podporządkowano dowództwu 2.KZ; komponentem morskim kierowało Centrum Operacji Morskich (COM), zaś komponentem powietrznym - Centrum Operacji Powietrznych (COP). Dowództwu Operacyjnemu podlegały bezpośrednio: pułk specjalny oraz pułk dowodzenia. Oprócz narodowych komponentów, w skład zgrupowania operacyjnego „Pomorze” weszły również ZT i oddziały sił sojuszniczych. W pierwszej kolejności miały to być Siły Odpowiedzi Sojuszu (brygada powietrzno-desantowa), z własnym dowództwem. W dalszej, Siły Wzmocnienia Sojuszu, tworzące 1.KZ (dywizja pancerna, 2 dywizje zmechanizowane oraz oddziały wsparcia i zabezpieczenia).

Komponent lądowy tworzyły: 2 dywizje zmechanizowane (12. i 16.DZ), dywizja pancerna (11.DK Panc), brygada kawalerii powietrznej (25.BK Pow.), brygada OT (1.BOT) oraz liczne oddziały wsparcia i zabezpieczenia. Podczas prowadzenia operacji zamierzano je wzmocnić kolejną dywizją (1.DZ). Zadaniem komponentu lądowego było przeciwdziałanie morskiej operacji desantowej przeciwnika oraz utrzymanie linii brzegowej. W sytuacji uzyskania przez przeciwnika przewagi, prowadzenie działań opóźniających do wyznaczonej linii, stwarzając jednocześnie warunki do wykonania przeciwuderzenia przez Siły Wzmocnienia Sojuszu (1.KZ). Wreszcie udział w przeciwuderzeniu, na pomocniczym kierunku.

¹²⁴ Biuletyn informacyjny ćwiczenia taktycznego z wojskami pk. Anakonda 06, Warszawa – Drawsko – Ustka 2006, s.7.

Schemat 6. Związki taktyczne i oddziały ZO „Pomorze”

Źródło: Materiały z ćwiczenia „Anakonda” (sytuacja wyjściowa).

Zadaniem komponentu powietrznego (4 eskadry lotnictwa taktycznego) była walka o uzyskanie przewagi w powietrzu oraz osłona komponentu lądowego i morskiego przed uderzeniami z powietrza. Jednostki lotnictwa transportowego (2 eskadry) zabezpieczały transport środków bojowych na korzyść WL i MW.

Komponent morski (2 okrętowe grupy uderzeniowe, siły ZOP, OPM oraz transportowo-minowe) prowadził morską operację przeciwdesantową, zwalczając zgrupowania uderzeniowe przeciwnika, dezorganizując jego linie komunikacyjne oraz wspierając działania wojsk lądowych¹²⁵.

Mamy tu więc do czynienia z sytuacją, gdzie wszystkie komponenty RSZ tworzą zgrupowanie operacyjne, planujące i prowadzące połączoną operację obronną. Komponentem wojsk lądowych jest korpus, w sile 4 dywizji, kilku samodzielnych brygad i kilkunastu oddziałów wsparcia i zabezpieczenia. Nie może to być związek taktyczny. Zatem, jest związek operacyjny, będący częścią składową zgrupowania operacyjnego „Pomorze”. Żeby było ciekawiej, z założenia ćwiczenia wynika, że zgrupowaniu operacyjnemu podlega również dowództwo Sił Wzmocnienia Sojuszu, posiadające w swym składzie zaledwie jeden (1) korpus (z własnym dowództwem). Warto się zastanowić jaką rolę pełniło w tej sytuacji Dowództwo SWS?

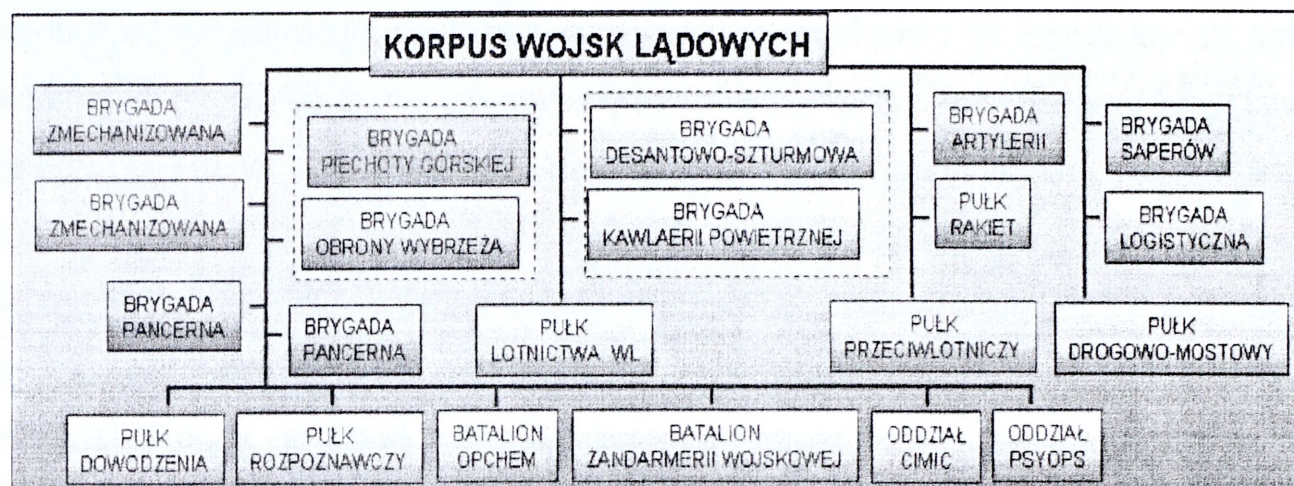
¹²⁵ Materiały z ćwiczenia „Anakonda” (sytuacja wyjściowa).

Nie wnikając jednak zbyt w zawile (nie tylko w tym przypadku) zagadnienia dowodzenia operacyjnego, wypada się zastanowić nad dwoma współwystępującymi tu wyraźnie pojęciami: związek operacyjny i zgrupowanie operacyjne. Logicznym wydaje się założenie, że związkiem operacyjnym określane będą siły wydzielone do prowadzenia operacji, zaś zgrupowaniem operacyjnym, siły i środki wydzielone w ramach ZO do prowadzenia działań na oddzielnych kierunkach, w części obszaru operacyjnego. Nie musi to być regułą, albowiem dowódca ZO może zdecydować o podziale na ZT lub zgrupowania taktyczne (w sile wzmocnionej dywizji lub brygady). Rozwiązanie przyjęte w ćwiczeniu nie jest dla mnie przekonujące. Jak bowiem nazwiemy zgrupowania, które może utworzyć dowódca korpusu, a posiadające w swym składzie (między innymi): 2 dywizje, 2-3 samodzielne brygady. Przecież nie zgrupowaniem operacyjnym. Stworzylibyśmy wówczas precedens. Albowiem korpus, jako związek operacyjny byłby częścią zgrupowania operacyjnego, organizując jednocześnie w ramach własnej struktury kolejne zgrupowania operacyjne, tym razem jemu podległe. Sytuacja bez wyjścia? Obydwa zgrupowania operacyjne (nadrzędne i podrzędne do korpusu) będą przecież zgrupowaniami zadaniowymi. Chyba, że przy zgrupowaniach podległych korpusowi będziemy dodawać przymiotnik „korpusne” ZO. Mało przekonujące rozwiązanie.

Zakładając, że podstawę struktury wojsk lądowych w przyszłości będzie stanowiło 10-12 brygad, w sytuacji zaistnienia potrzeby użycia ich w całości, mogłyby tworzyć 1-2 korpusy (z oddziałami wsparcia i zabezpieczenia), zaś w ich składzie, w zależności od zamiaru dowódcy można tworzyć zgrupowania będące częścią przyjętego ugrupowania operacyjnego (osłonowe, obronne: główne i pomocnicze, przeciwuderzeniowe, inne). Korpusy te najprawdopodobniej będą podlegały Centrum Operacji Lądowych, będącego częścią DO, stąd można je określać mianem komponentu wojsk lądowych. Armia, jako wyższy związek operacyjny wydaje się być już tylko kategorią historyczną.

Jaki zatem powinien być optymalny skład korpusu, jako związku operacyjnego, pozwalający prowadzić samodzielnie operację? Korpus powinien być związkiem operacyjnym w pełni autonomicznym, w którego strukturze organizacyjnej będą:

brygady (zmechanizowane, pancerne, piechoty górskiej, obrony wybrzeża, desantowo-szturmowa, kawalerii powietrznej) oraz oddziały wsparcia i zabezpieczenia.

Schemat 7. Proponowany skład korpusu, jako związku operacyjnego

Źródło: Opracowanie własne.

Mobilność, siła ognia, ochrona przed nim i psychologiczny efekt użycia, czynią jednostki pancerne podstawowym środkiem walki w działaniach wojennych (do przełamania obrony przeciwnika czy wykorzystywania powodzenia w natarciu, zwykle poprzez wykonanie głębokich uderzeń na tyły przeciwnika lub do pościgu). To czołg do tej pory decydował (i przez jakiś czas będzie jeszcze to *czynił*) o opanowaniu i utrzymaniu terenu. Na początku XXI wieku wśród teoretyków i specjalistów wojskowych pojawiły się głosy negujące przydatność ciężkiego sprzętu pancernego (przede wszystkim czołgów) we współczesnych i przyszłych operacjach. Konsekwencją tych tendencji miało być usuwanie czołgów z uzbrojenia¹²⁶. Doświadczenia operacji „Iraqi Freedom” wykazały, że zmierzch czołgu ogłoszono nieco za wcześnie. To przecież tzw. jednostki ciężkie realizowały główne zadania. Potwierdziła się odporność czołgów na ogień przeciwpancerny, zdolność do pokonywania terenu z dużą prędkością i prowadzenie celnego ognia na dużą odległość¹²⁷. Zatem, z doświadczeń ostatniej operacji wojsk lądowych w Iraku wynika

¹²⁶ W. Łuczak, Rewolucja w US Army, Raport WTO 2002, nr12, s.37. Warto w tym miejscu przedstawić słowa ówczesnego szefa Urzędu Transformacji amerykańskich SZ: „...zamiast ton pancernych, zamiast setek kilogramów bomb i pocisków wystarczy jedno precyzyjne uderzenie i możliwość uchylecia się od riposty przeciwnika”.

¹²⁷ J. Joniak, Kierunki ewolucji..., op. cit., s.130. Potwierdzeniem mogą być również niewielkie straty w broni pancernej walczących oddziałów.

konieczność posiadania zaawansowanych technologicznie czołgów (pojazdów pancernych), potrafiących skutecznie prowadzić działania na otwartej przestrzeni. Wojska zmechanizowane posiadają podobną mobilność jak pancerne, ale mniejszą siłę ognia i opancerzenie. Piechota zmechanizowana wyposażona w bojowe wozy piechoty, może towarzyszyć czołgom w walce. W natarciu, może działać jako siła opanowująca teren. W obronie stanowi podstawę zapewnienia manewru dla wojsk pancernych. Jednostki zmechanizowane i pancerne powinny działać wspólnie, w celu pokonania wojsk przeciwnika w różnych warunkach. Spieszona piechota działa przede wszystkim w nocy lub w okresach ograniczonej widzialności. Jednostki te są szczególnie użyteczne do działań w specyficznym środowisku (np.: w rejonach zurbanizowanych, terenie lesisto-jeziornym). Mogą przenikać i szybko poruszać się na tyłach przeciwnika w celu wykonania zadań specjalnych. Już dzisiaj analitycy zastanawiają się czy zastąpienie czołgów nowymi pojazdami bojowymi, konstruowanymi w ramach programu FCS nie ograniczy poziomu ochrony załóg. Istnieje potrzeba wyeliminowania podstawowej wady obecnych czołgów, czyli dużego zapotrzebowania na paliwo, albowiem ogranicza to tempo współczesnych działań i wymusza w sposób naturalny potrzebę rozbudowy ogromnej sieci logistycznej¹²⁸. W niedalekiej przyszłości brygady te staną się bardziej zunifikowane, stąd siłą rzeczy zaniknie podział na brygady pancerne czy zmechanizowane. Staną się po prostu brygadami wojsk lądowych¹²⁹. Brygada piechoty górskiej (BPG) i brygada obrony wybrzeża (BOW) będą występować zamiennie, w zależności od obszaru dyslokacji jednostek korpusu.

Wojska powietrzno-szturmowe posiadają najwyższą ruchliwość taktyczną i operacyjną. Ich zdolność przemieszczania czyni je podstawą sił reagowania w różnych rodzajach działań. Są w stanie przenikać głęboko na terytorium przeciwnika, aby przerwać linie łączności i komunikacji, opanować lotniska, niszczyć węzły dowodzenia lub opanowywać kluczowe punkty terenowe. Podobnie, oddziały powietrzno-desantowe. Mogą prowadzić działania w głębi ugrupowania przeciwnika, na dużych odległościach od linii styczności wojsk. Oddziały takie zrzucone mogą być

¹²⁸ W. Łuczak, *Iracka lekcja wojny pancernej*, Raport WTO 2003, nr5, s.40.

¹²⁹ Z. Ścibiorek, *Wojna czy pokój?*, Wrocław 1999, s.82.

na obiekt niemal w każdych warunkach atmosferycznych. Dowódcy muszą jednak uwzględniać, że użycie wojsk powietrzno-desantowych na dużych odległościach może je pozbawić wsparcia. Zadaniem jednostek rozpoznawczych jest prowadzenie rozpoznania przy użyciu wszelkich dostępnych środków. Są one w stanie odnaleźć przeciwnika i tak kształtować sytuację, aby zapewnić dowódcy szybką i poprawną reakcję. Oddziały rozpoznawcze mogą opóźnić nacierającego przeciwnika, jak również zabezpieczać wycofywanie sił głównych. Lotnictwo wojsk lądowych (śmigłowce wsparcia bojowego) może wykonywać takie zadania, jak: uderzenia, rozpoznanie i osłona oraz walka powietrzna. Jednostki śmigłowców szturmowych zapewniają szybkie, manewrowe i precyzyjne śledzenie przeciwnika oraz bezpośrednie oddziaływanie na niego siłą ognia. Szybkość i zdolności manewrowe oddziałów lotnictwa WL, przy ich zdolności do wykorzystywania naturalnych ukryć i szybkości, niwelują ich wrażliwość na uderzenia¹³⁰.

W strukturze korpusu powinny znaleźć się również: jednostki dowodzenia (pułk dowodzenia), rozpoznania i walki radioelektronicznej (pułk rozpoznawczy), wsparcia ogniowego (brygada artylerii, pułk rakiet taktycznych) oraz obrony przeciwlotniczej (pułk przeciwlotniczy). Ponadto jednostki zabezpieczenia inżynierskiego (brygada saperów i pułk drogowo-mostowy), obrony przeciwochemicznej (batalion obrony przeciwochemicznej), porządkowo-ochronne (batalion ŻW) i wsparcia logistycznego (brygada logistyczna). Coraz większe znaczenie we współczesnych operacjach nadaje się współpracy cywilno-wojskowej i działaniom psychologicznym, stąd w składzie korpusu powinny się też znaleźć grupy: PSYOPS i CIMIC.

¹³⁰ W. Kaczmarek, *Struktura organizacyjna...*, op. cit., s.79-83.

ppłk dr Grzegorz Sobolewski
Teren zabudowany a siły zadaniowe

XXI wiek przyniósł wiele zasadniczych zmian w sposobie prowadzenia wojny. Klasyczne działania będące w zasadzie konfrontacjami wielkich grup armii w terenie otwartym, niezamieszkałym przeszły bezpowrotnie do przeszłości. Już w czasie II Wojny Światowej walka przeniosła się do miast. Przykładami mogą być tutaj krwawe walki o Warszawę, Berlin, Stalingrad czy Wrocław. Walki toczyły się o każdy dom, ulicę czy dzielnicę, w których obok żołnierzy walczyła ludność cywilna. Kolejne konflikty w Czeczenii, Somalii, Iraku, czy ostatni w Strefie Gazy potwierdzają tezę, iż walki na stałe przeniosły się do terenów zabudowanych. Warto, więc zadać pytanie: **jakie jest aktualne podejście do problemu użycia sił militarnych w terenie zabudowanym.**

Przemiany polityczne ostatniego dziesięciolecia XX i początku XXI wieku oraz powiązane z nimi nasilenie wewnętrznych i międzypaństwowych konfliktów zapoczątkowały wiele przewartościowań w koncepcjach użycia sił militarnych. To było też powodem wzrostu zainteresowania w NATO, czy też Unii Europejskiej problematyką interwencji i działań pokojowych w zakresie szeroko pojętego bezpieczeństwa. Ich skutkiem jest między innymi rozszerzenie obszaru tradycyjnych zadań o działania na rzecz umacniania pokoju. Przez dialog, kooperację i partnerstwo oraz użycie wydzielonych komponentów Sił Zbrojnych zarówno NATO jak też UE stara się oddziaływać stabilizująco na inne kraje i regiony. Takim narzędziem do reagowania w sytuacjach kryzysowych stały się Siły Odpowiedzi NATO i Grupy Bojowe UE.

Na strukturę zarówno Sił Odpowiedzi i Grup Bojowych będą składały się następujące komponenty: lądowy, morski, lotniczy oraz inne, posiadające funkcje specjalistyczne. Wobec tego przyszłość będzie wymagać od państw członkowskich zgrupowań sił lądowych, morskich itp., które będą działały w układzie wielonarodowych połączonych sił. Siły i możliwości, jakimi muszą one dysponować wymagają konieczności zapewnienia wysokiego szczebla interoperacyjności,

elastyczności oraz szerszego szkolenia. Dodatkowo powinny posiadać możliwości działania w różnych uwarunkowaniach środowiska i różnej skali zagrożeń.

Głównym czynnikiem potrzeby zmiany podejścia do problemu struktur jest charakter przyszłych zagrożeń i osadzanie się ich coraz częściej w środowisku miejskim. Konsekwencją tego są coraz częstsze operacje reagowania kryzysowego w terenie zabudowanym. Charakter tych operacji, sprawia, że priorytetowego znaczenia nabiera możliwość generowania sił tworzonych „ad hoc” struktur międzynarodowych. Uczestnictwo w misjach reagowania kryzysowego to także zdolność tworzenia zgrupowań adekwatnych do zadań i warunków działań oraz partycypowania w Połączonych Wielonarodowych Siłach Zadaniowych. To stawia kolejne wyzwania, jakim jest osiągnięcie przez siły zbrojne (w tym wojska lądowe) RP niezbędnej standaryzacji, szczególnie na poziomie kompatybilności i interoperacyjności. Istnieje, zatem potrzeba zdefiniowania prawidłowości, które w konsekwencji przełożą się na koncepcje tworzenia i działania w różnych środowiskach pola walki. W konsekwencji określają one również wymagania w zakresie uzbrojenia, wyposażenia i szkolenia wojsk lądowych.

Główne zadania zgrupowań w ramach wielonarodowych sił zadaniowych odzwierciedlały wymagania dotyczące natychmiastowej reakcji głównie w początkowej fazie rozwijającego się kryzysu:

- ❖ rozwinięte jako samodzielne siły:
 - udział w operacjach wsparcia pokoju;
 - udział w operacjach reagowania kryzysowego włącznie z operacjami utrzymania pokoju;
 - udział w operacjach skierowanych przeciwko zjawiskom terroryzmu, jak i usuwania skutków skażenia bronią atomową, biologiczną i chemiczną lub radiologiczną;
 - udział w operacjach mających na celu przestrzeganie embarga.
- ❖ rozwinięte jako siły zabezpieczające w celu przygotowania rejonu operacji do wejścia sił głównych Sojuszu;

- ❖ rozwinięte jako siły manifestujące tylko swoją obecność i poparcie dla decyzji polityczno - militarnych Sojuszu lub społeczności międzynarodowej.

Polska jako aktywny uczestnik polityki europejskiej i światowej, poprzez suwerenne decyzje demokratycznie wybranych władz decyduje o swojej roli i miejscu w polityce bezpieczeństwa europejskiego, ale i po części światowego. Pozostajemy w uwarunkowaniach sojuszniczych wobec partnerów z NATO, ale nie powinniśmy zapomnieć o korzeniach i solidarności europejskiej. W pierwszej kolejności, więc uwarunkowania powstałe w określonej sytuacji politycznej decydują o użyciu wojsk do działań np. prewencyjno-stabilizacyjnych. Zagrożenie bezpieczeństwa własnego państwa lub państwa - sojusznika może spowodować podjęcie decyzji o użyciu wojsk. Należy tu wyróżnić zagrożenia bezpośrednie jak i pośrednie. Historia świata pokazuje nam liczne przykłady państw broniących swoich interesów (w tym bezpieczeństwa) setki i tysiące kilometrów od granic własnego terytorium. Takie same wyróżniki możemy stosować przy podejmowaniu decyzji do rozpoczęcia działań militarnych. Reagować już przy pierwszych objawach zagrożenia, albo dopiero, gdy wyczerpaliśmy wszystkie inne pokojowe środki zapobiegawcze.

Wobec tego warto sobie zadać kolejne pytanie: **w jaki sposób powinniśmy tworzyć zgrupowania zadaniowe w aspekcie wykonywania zadań w terenie zabudowanym?** W literaturze wojskowej istnieje wiele przykładów, które uwzględniają potrzebę doboru odpowiednich sił i środków do realizacji zadań, przyjmuje to z reguły postać tworzenia zgrupowań zadaniowych o różnym składzie. Studiując literaturę przedmiotu spotykamy szereg pojęć takich jak: **bronie połączone, walka broni połączonych, zgrupowanie taktyczne, siły zadaniowe, grupa bojowa, zespół bojowy.** Na podstawie wyników analizy porównawczej interesujących nas pojęć możemy przyjąć, iż **zgrupowania zadaniowe w operacji należy rozumieć jako siły i środki wojsk celowo utworzone na potrzeby wykonania konkretnego zadania lub grupy zadań.** Tworzy się je odpowiednio do celu operacji, a dokładniej charakteru zadań, sposobu ich realizacji i uwarunkowań, jakie według prognoz mogą zaistnieć w toku ich realizacji. Okres funkcjonowania nowoutworzonych struktur uzależniony jest od czasu wykonania zadania.

Siły zadaniowe tworzy się w celu uzyskania jak największego efektu skuteczności wykonywania zadań w istniejących uwarunkowaniach. Struktura owych sił zadaniowych powinna się charakteryzować elastycznością i odpowiadać istniejącym zapotrzebowaniom i uwarunkowaniom.

W odniesieniu do terenu zabudowanego jest to szczególnie istotne, dość czytelnie problem ten ujął trzydziesty pierwszy dowódca amerykańskiego korpusu piechoty morskiej, gen. Charles Krulak w swojej teorii wojny trzyblokowej, która w przyszłości będzie toczona w miastach:

W jednej chwili nasi żołnierze będą musieli karmić i ubierać uchodźców – prowadząc operację humanitarną. W chwilę później będą musieli rozdzielać dwie walczące strony – prowadząc tym samym operację pokojową. Wreszcie będą musieli walczyć w śmiertelnej bitwie o średniej intensywności. I to wszystko tego samego dnia, wszystko w trzech częściach tego samego miasta. Będzie to tzw. wojna trzyblokowa¹³¹.

Wyniki badań wskazują, iż tworzenie zgrupowań w warunkach prowadzenia działań w terenie zabudowanym jest zamierzeniem niezwykle trudnym. Od tego, jak rozdzielono posiadane siły i środki, jak je urzutowano, w jakiej kolejności powinny włączać się do działań, zależy w dużej mierze efektywność wykorzystania ich możliwości bojowych w osiaganiu wskazanych celów walki. Spełnienie wymogu potęgowania działań, jednoczesnego oddziaływania na całą głębokość ugrupowania przeciwnika, manewrowania elementami ugrupowania, a nade wszystko racjonalnego wykorzystania potencjału bojowego stawia przed dowódcą z jednej strony znaczne pole do popisu, z drugiej określone trudności w wyborze i podziale sił. W aspekcie tworzenia zgrupowań rodzi również określone trudności związane z narastającymi potrzebami sprawnego dowodzenia zróżnicowanymi zgrupowaniami. Na wzrost potrzeb dowodzenia ma wpływ: ilość zgrupowań, istota wykonywanych przez nie zadań, specyfika działania, współzależności elementów ugrupowania, ilość informacji i powiązania informacyjne.

Amerykanie, wyciągając wnioski zarówno z niepowodzeń w Panama City, jak również z porażki w Mogadiszu, oparli siłę swoich zgrupowań do walki w miastach na

¹³¹Dispatches. Lessons Learned for Soldiers. Trening for Urban Operations, www.armyapp.dnd.ca/allc/main.asp, dn. 20 maja 2002 roku.

trzech elementach: doskonałych wozach bojowych, świetnym rozpoznaniu i przekazywaniu tych danych w czasie rzeczywistym do walczących wojsk oraz na skuteczności uderzeń lotniczych i broni precyzyjnej. Łącząc doskonałą technikę bojową z profesjonalnym przygotowaniem żołnierzy oraz zgraniem jednostek na wszystkich szczeblach. W działaniu armii amerykańskiej w Bagdadzie można się doszukać wielu podobieństw do rozwiązań rosyjskich w Czeczenii, choć nie można zaprzeczyć, że działali w zupełnie innych uwarunkowaniach. W odróżnieniu od Rosjan bardzo duży nacisk kładziono na działania psychologiczne, wywiad osobowy i to już na szczeblu batalionu. Wszystko to pod kątem ograniczenia strat wśród ludności cywilnej.

W przypadku rozstrzygnięć siłowych w ramach operacji reagowania kryzysowego w terenie zabudowanym działania podzielą się na kilka odizolowanych kierunków. To też powoduje potrzebę jak największego usamodzielniania tworzonych zgrupowań. Realizuje się poprzez silniejsze niż zazwyczaj wzmocnienie pododdziałów zmechanizowanych i czołgów artylerią, wojskami inżynieryjnymi, obrony przeciwlotniczej i obrony przeciwchemicznej. Doświadczenia z ostatnich operacji wskazują, iż skuteczność działań w terenie zabudowanym zależna jest w dużej mierze od wsparcia lądowych działań przez wymiar powietrzny. Stąd też stałym elementem zgrupowań powinny być elementy lotnictwa wojsk lądowych.

Każdorazowo skład takich zgrupowań do działań bojowych w terenie zabudowanym zależny będzie od wspomnianych wcześniej wskaźników, to jednak specyfika terenu i działania sprawia, iż zasadnym jest możliwość utworzenia: grupy atakującej (uderzeniowej), osłony (torującej), wsparcia ogniowego i odwód. Dodatkowo w zależności od charakteru środowiska działań, przeciwnika jak też przyjętej koncepcji dodatkowo może zajść potrzeba tworzenia dodatkowych grup typu:

- obejścia, blokowania, ubezpieczenia,
- oczyszczania i umacniania zdobytych budynków, ochrony,
- zadymiania, gaszenia pożarów w rejonie działań, jak i podpalania,
- współpracy z ludnością cywilną, porządkowo-kontrolną.

Jak już wspomiano operacje reagowania kryzysowego realizowane w terenie zabudowanym mogą być realizowane na styku typowych działań bojowych (rozstrzygnięć siłowych – przykładowo szturm na miejscowość zajęta przez terrorystów) jak też typowych działań pokojowych. Do tej drugiej grupy działań możemy zaliczyć: **obserwację i monitorowanie, zabezpieczanie funkcjonowania strefy, kontrolę ruchu, patrołowanie, kontrolę tłumu, konwojowanie i eskortowanie, przeszukiwanie (poszukiwanie), działania ochronne i obronne.**

Budując zgrupowania do działań w terenie zabudowanym trzeba też brać pod uwagę charakter zadań. Przykładowo obserwacja polega na systematycznej inwigilacji, jawnej lub skrytej, określonych rejonów, miejsc, obiektów, osób. Jawne posterunki obserwacyjne są elementem demonstrującym obecność sił interwencyjnych. Monitorowanie jest specyficzną formą obserwacji, realizowaną w celu śledzenia konkretnego działania przeciwnika czy zdarzenia w rejonie odpowiedzialności. O ile w typowych działaniach bojowych maskowanie i ukrycie nabiera priorytetowego znaczenia to w typowych działaniach pokojowych demonstracja siły powinna towarzyszyć takim działaniom. Dlatego w terenach miejskich posterunki obserwacyjne, czy też kontrolne należy organizować w newralgicznych miejscach danego regionu. Zasadnym wydaje się zatem aby posterunki obserwacyjne, kontrolne były organizowane na głównych drogach, przy mostach, na obrzeżach miast i miejscowości, na skrzyżowaniach głównych ulic, a także przy ważnych obiektach danej infrastruktury: rafinerie, elektrownie, ujęcia wody.

W ramach zabezpieczenia w strefie odpowiedzialności wyróżnić można takie przedsięwzięcia jak: szkolenie sił bezpieczeństwa i wojska, pomoc policji w utrzymaniu porządku (szczególnie w czasie imprez masowych), pomoc w organizacji wyborów, wydzielanie sił do usuwania min, budowy oraz odbudowy infrastruktury, świadczenia usług medycznych, w tym sanitarno – epidemiologicznych, organizacji punktów dystrybucji pomocy humanitarnej (np. wydawania żywności i wody, ubrań).

Kolejną ważną grupą zadań w ramach operacji reagowania kryzysowego zwłaszcza ważnych w terenie zabudowanym to przeszukiwanie (poszukiwanie).

Działania tego typu prowadzi się w celu odnalezienia osób (poszukiwanie przestępców, terrorystów) lub niebezpiecznych materiałów (broni, amunicji, materiałów wybuchowych). Duża efektywność działań poszukiwawczych ułatwia ustabilizowanie sytuacji w strefie kryzysu.

Oczywiście każde działanie w ramach reagowania kryzysowego oparte powinno być przede wszystkim na bezpieczeństwie zarówno własnym (działających wojsk) jak też bezpieczeństwie w strefie odpowiedzialności. To pociąga za sobą kolejne działania typu patrolowanie i konwojowanie, kontrolę ochronę i obronę baz i posterunków jak też ważnych obiektów. Budując zgrupowania w ramach reagowania kryzysowego do działań w specyficznych warunkach typu teren miejski powinniśmy mieć świadomość, co niesie za sobą specyfika danego rejonu i jakie zadania są do realizacji.

Z pewnością utworzone zgrupowanie powinno być na tyle elastyczne, aby w razie konieczności mogło realizować zadania siłowych rozwiązań (działania bojowe) jak też działania typu stabilizującego (obserwację, kontrolę, patrolowanie, kontrolę tłumu, konwojowanie i eskortowanie, przeszukiwanie (poszukiwanie), działania ochronne i obronne.

Wnioski wypływające z ostatnich konfliktów wskazują, że kluczem do sukcesu, czyli do prowadzenia skutecznych działań w warunkach terenu zabudowanego stanowi szczegółowa analiza i ocena terenu. Niezmiernie istotnym czynnikiem w planowaniu, a w konsekwencji podejmowania decyzji o sposobie działania w rejonach zabudowanych jest rozważenie kwestii wpływu skutków tych przedsięwzięć na przebywającą w tych rejonach ludność cywilną. Prowadzenie walki w tych rejonach może spowodować znaczne straty wśród ludności cywilnej oraz duże zniszczenia infrastruktury. Do największych, związanych z tym niebezpieczeństw, zaliczyć należy możliwość powstania dużego zagrożenia epidemiologicznego. W związku z tym powinna zostać nawiązana i stale utrzymywana ścisła współpraca pomiędzy władzami cywilnymi, dowódcami obrony terytorialnej i dowódcami taktycznymi na wszystkich szczeblach. W ramach możliwości, poza priorytetami wynikającymi z wykonywania zadania bojowego i zabezpieczenia materiałowego walczących wojsk, dowódca taktyczny powinien zapewnić (lub pomóc zapewnić) ewakuację, żywność i opiekę

medyczną, utrzymanie porządku publicznego i bezpieczeństwa, podstawowe usługi oraz zapobieganie niespodziewanym skutkom działań wojennych.¹³²

W przypadku kiedy zajdzie potrzeba w ramach operacji reagowania kryzysowego siłowych rozwiązań istniejącego kryzysu należy dążyć do rozstrzygnięcia walki z przeciwnikiem na podejściach do tego obszaru, oskrzydlenia, wykonania uderzeń na kierunkach zapewniających izolowanie wojsk przeciwnika broniących ważnych obiektów, włamania się z marszu do tego obszaru i opanowania ważnych obiektów, które decydują o trwałości obrony. Opanowanie grupy budynków zajmowanych przykładowo przez grupę terrorystów może być realizowane w trzech etapach: **opanowanie dogodnych pozycji wyjściowych, szturm i oczyszczanie.**

Działania w terenie zabudowanym są nieprzewidywalne, tym bardziej, iż w jednym z budynków pododdział może prowadzić działania obronne, w innym wykonywać szturm, czy też wykonywać manewr obejścia, oczyszczania, a jeszcze w innym może zajść potrzeba izolacji i wystawienia posterunku ochronnego.

Wnioski wynikające z konfliktów lokalnych i prac naukowo-badawczych jednoznacznie wskazują, iż działania w ramach siłowych rozwiązań sytuacji kryzysowych w tych warunkach charakteryzują się: zaangażowaniem nieproporcjonalnie dużej ilości wojsk, wykorzystaniem większej liczby spieszonych pododdziałów, działania prowadzone są na trzech poziomach (ulicy, na dachach i w budynkach oraz pod ziemią – w kanalizacji i systemach podziemnych przejść i tuneli), intensywnym stosowaniem broni krótkiego zasięgu i granatów ręcznych, zdecentralizowanym użyciem wielu rodzajów wojsk, w tym szczególnie czołgów i artylerii do ognia na wprost, trudnościami w dowodzeniu i utrzymaniu łączności w związku z decentralizacją dowodzenia, zwiększonym zagrożeniem wozów bojowych na atak z bliskiej odległości, a także dużym zużyciem amunicji i innych środków bojowych¹³³.

Użycie sił militarnych do siłowych rozwiązań sytuacji kryzysowych (np. wymuszenie pokoju) jest ekstremalną, rzadko spotykaną grupą zadań. Jednak każdy

¹³² A. Bujak, Środowisko a działania bojowe na terytorium Polski, Toruń 2000, s. 64.

¹³³ Por.: R. Frost, „Street smart” soldiers - aspects of training for urban operations, vol. 21 Internationale Defense Review 1988, nr 3.

żołnierz powinien posiadać umiejętność realizacji zadań zarówno w zakresie udzielenia pomocy humanitarnej jak też prowadzenia typowych działań bojowych.

Jak wskazują badania, wojska lądowe w ramach reagowania kryzysowego mogą prowadzić działania w obszarach: zapewnienie bezpieczeństwa i stabilizacji w wyznaczonej strefie odpowiedzialności (udział w zwalczaniu organizacji terrorystycznych grup przestępczych oraz zwolenników kryzysu prowadzących działalność destabilizacyjną); zapewnienie bezpieczeństwa własnym wojskom; stopniowe przekazywanie odpowiedzialności władzom lokalnym i nowym siłom bezpieczeństwa; działalności CIMIC.

Do realizacji powyższych zadań stosuje się różnorodne sposoby prowadzenia działań. Do zasadniczych zaliczyć należy:

- Patrowanie;
- Posterunki obserwacyjne;
- Stałe i czasowe punkty kontrolne;
- Operacje przeszukiwania tzw. „*cordon and search operation*”;
- Ochrona konwojów;
- Ochrona baz i innych ważnych obiektów;
- Szkolenie sił bezpieczeństwa.

Przedstawione powyżej sposoby prowadzenia działań w mieście, często nie będą występowały osobno w czystej postaci, w praktyce, w ramach jednej akcji będzie dochodziło do łączenia różnych metod. Wynika to m.in. z nieprzewidywalności zagrożeń, jakie mogą wystąpić w terenach zabudowanych. Żołnierze, przygotowani do działań w terenach zabudowanych, powinni zostać zapoznani z najnowszymi koncepcjami prowadzenia działań w terenach zabudowanych, wnioskami z ostatnio realizowanych operacji. Zasadnym też wydaje się włączenie w przeszkolenie żołnierzy przez policjantów z oddziałów prewencji.

Działania w Iraku, Afganistanie na Bałkanach rysują nowy obraz współczesnej operacji prowadzonej w sposób dynamiczny, precyzyjny i systemowy, przy wykorzystaniu nowoczesnej techniki wojskowej. W literaturze działania takie określane są mianem „wojny sieciocentrycznej”, w której podstawową rolę odgrywa informacja. W takich operacjach szybkość

zdobywania informacji z całego obszaru działań, jej dokładność i sprawne wykorzystanie w procesie dowodzenia, w połączeniu z wykonaniem precyzyjnych uderzeń na najważniejsze obiekty przeciwnika jest zaprzeczeniem tradycyjnych zmasowanych uderzeń i klasycznych walk o kolejne rubieże (obiekty).

Prowadzone analizy użycia polskiego kontyngentu na Bałkanach, w Afganistanie i Iraku wskazują, iż różnorodność zadań jak też charakter działań niejako wymusza, aby struktury współczesnych wojsk lądowych charakteryzowały się: **elastycznością, dużą mobilnością i zdolnością do prowadzenia działań zarówno samodzielnie jak i we współdziałaniu ze strukturami innych rodzajów sił zbrojnych (własnych i sojuszniczych).**

Elastyczność struktur powinna przede wszystkim zapewnić możliwość łatwego tworzenia dowolnych zgrupowań taktycznych i operacyjnych, odpowiednich do zadań. Nie zapewniają takich możliwości dotychczasowe (tradycyjne) struktury, które zwłaszcza na poziomie taktycznym nie posiadają zdolności do samodzielnego wykonania postawionych zadań. Przyczyną takiego stanu są przede wszystkim: jednorodne uzbrojenie w pododdziałach (do batalionu włącznie), niedostatek środków wsparcia i zabezpieczenia na szczeblach taktycznych oraz ograniczone możliwości sztabów szczebla taktycznego w zakresie samodzielnego planowania i kierowania działaniami wielu rodzajów wojsk własnych i wspierających.

W wyniku prowadzonych badań możemy przyjąć, iż **do każdej misji będą tworzone elementy funkcjonalne** służące wymuszaniu i utrzymaniu pokoju zależne od charakteru i warunków działań. Każdorazowo mogą być zróżnicowane lub zmieniać się w trakcie jej tworzenia. Tworzy się je w zależności od:

- rodzaju posiadanego mandatu;
- rodzaju, form i sposobów planowanych działań;
- sytuacji polityczno – militarnej w obszarze działań;
- warunków klimatyczno – geograficznych panujących w obszarze działań;
- możliwości struktur organizacyjnych w zakresie tworzenia elementów funkcjonalnych.

Na przykładzie Iraku można wyróżnić następujące podstawowe elementy funkcjonalne: odpowiednio zorganizowane oddziały, pododdziały

wojskowe jednonarodowe lub najczęściej wielonarodowe; grupy CIMIC; tworzące się stopniowo lokalne siły bezpieczeństwa takie jak policja, pododdziały i oddziały sił zbrojnych; komórki / grupy oddziaływania psychologicznego; cykliczne spotkania bezpieczeństwa; spotkania z lokalnymi liderami i przywódcami religijnymi.

Reasumując procedura tworzenia i szkolenia elementów do działań prewencyjno – stabilizacyjnych jest bardzo złożona i skomplikowana, podobnie zresztą jak całego komponentu. Powinna ona być oparta na typowych zasadach tworzenia organizacji:¹³⁴

- *czego oczekuje koalicja od naszego kontyngentu;*
- *jaki będzie cel jego działania;*
- *jakie będą zadania i w jakich warunkach będą realizowane;*
- *jaka powinna być wobec tego organizacja kontyngentu (bo liczebność jest narzucona politycznie);*
- *jak sprzęt jest potrzebny do wykonywania takich zadań w takich warunkach.*

Trudno, zatem o uogólnienia czy uniwersalne rozwiązania. Przeprowadzone badania potwierdzają wcześniej przytaczaną tezę, iż struktury i sposób działań w ramach operacji reagowania kryzysowego będą każdorazowo dobierane do konkretnego zadania, realizowanego w konkretnym otoczeniu (teren, klimacie i ludności cywilnej). Na pewno będą to elementy zadaniowe tak zorganizowane, wyposażone i wyszkolone, aby sprostać zadaniom wynikającym z konkretnej operacji.

Przeprowadzone wcześniej analizy kolejnych konfliktów zbrojnych takich jak Bałkany, Afganistan i Irak wskazują, że były to tzw. konflikty asymetryczne. Przy tym asymetria ta dotyczyła przede wszystkim uzbrojenia i wyposażenia stron konfliktu, a zatem przejawiała się głównie w sferze technicznej. W ślad za tym, musiała się również przejawiać w sposobie prowadzenia operacji.

Jak dowodzą doświadczenia z wojen „wysokie utechniczenie armii” jest dziś praktycznie warunkiem *sine quanon* prowadzenia manewrowych i efektywnych

¹³⁴ Na podstawie wniosków z IV zmiany PKW w Iraku.

działań przez pododdziały i zgrupowania wojsk lądowych. Uzyskane doświadczenia jednak wskazują na bardzo ważny fakt, a mianowicie: że obecnie niewielką wartość będzie posiadała wymiana w uzbrojeniu wojsk określonych środków, jeżeli cały system w którym one funkcjonują nie będzie zdolny zapewnić ich efektywnego użycia. W tej sytuacji niezbędne jest systemowe podejście do modernizacji sił zbrojnych. Należy, bowiem pamiętać, że o wartości każdego systemu będzie decydowało w praktyce jego najsłabsze ogniwo. Dla przykładu, trudno będzie w operacji wykorzystać efektywnie nowoczesne środki wsparcia ogniowego, jeżeli system rozpoznania nie zapewni dla nich wiarygodnych danych o obiektach przeciwnika.

Rozpatrując szczegóły, to analiza udziału polskich pododdziałów w działaniach w ramach operacji reagowania kryzysowego, w świetle występujących zagrożeń, warunków terenowych i klimatycznych działań, charakteru zadań pozwoliły na weryfikację stanu aktualnego wyposażenia pododdziałów i wyciągnięcie następujących wniosków, które powinny zostać uwzględnione w ramach modernizacji wojsk lądowych.

W ostatnim czasie obserwuje się duże zainteresowanie wielu armii świata tzw. bronią niezabijającą (broń obezwładniającą, Nonlethal Weapons)¹³⁵, w istotny sposób rozszerzającą możliwości bojowe wojsk. Przesłankę, które legły u podstaw prac koncepcyjnych nad tego typu uzbrojeniem jest bardzo dużo. Wyniki przeprowadzonych badań wskazują, iż wśród zasadniczych powodów zainteresowania się tą problematyką, rozpoczęcia prac koncepcyjnych, znalazły się uwarunkowania dotyczące działań w ramach operacji reagowania kryzysowego, a zwłaszcza do działań w terenie zabudowanym (MOUT).

Środowisko terenu zabudowanego, które według prognoz ma być jednym z zasadniczych środowisk, w jakim prowadzone będą działania w XXI wieku, jest miejscem, gdzie znajduje się duża liczba ludności cywilnej. Walczący w tym środowisku żołnierze muszą posiadać broń, która pozwoli im sprawnie działać

¹³⁵ Obok licznych artykułów ukazały się książki poświęcone tej problematyce, np.: M. Dando, *A New Form of Warfare: The Rise of Nonlethal Weapons*, Londyn 1996); N. Lewer, S. Schofield, *Nonlethal Weapons: A Fatal Attraction? Military Strategies and Technologies for 21st - Century Conflict*, Londyn 1997.

bez powodowania niepotrzebnych strat i ofiar. Po drugie prognozuje się znacznie szersze wykorzystanie sił specjalnych, w celu wykonania szybkich i selektywnych uderzeń. Siły te również powinny posiadać środki walki, których możliwość bojowe i siła rażenia zależna będzie od celu działania i sytuacji.

Reasumując, na podstawie doświadczeń z ostatnich konfliktów można stwierdzić, że uzbrojenie i wyposażenie współczesnych wojsk lądowych powinno im zapewnić w operacji:

- niezawodny system dowodzenia już od najniższych szczebli;
- przewagę informacyjną w wymiarze operacyjnym;
- zdolność realizacji wszystkich zadań (od bezpośredniej walki do zadań typowo policyjnych);
- wysoką mobilność i odporność wojsk operacyjnych na oddziaływanie przeciwnika na wypadek zagrożenia.

Należy również pamiętać, że w tego rodzaju misjach niezbędnymi stają się bezpilotowe środki rozpoznania, śmigłowce mogące realizować zadania w trudnych warunkach pogodowych i przez całą dobę oraz większa ilość nowocześniejszego wyposażenia i sprzętu noktowizyjnego.

Jest tylko jeden Irak, jeden Afganistan itd. Działania tego rodzaju są niepowtarzalne, co zresztą wynika z ich definicji: „*Operacje reagowania kryzysowego stanowią reakcję (państwa, koalicji) na zaistniały kryzys. Promują i chronią interesy narodowe / koalicyjne wpływające wieloaspektowo na rozwój sytuacji poprzez połączone użycie narzędzi pokojowych i środków przymusu (siły militarnej). Celem działań sił zbrojnych jest propagowanie i podtrzymywanie regionalnej (globalnej) stabilności i bezpieczeństwa*”¹³⁶. Interwencja w Iraku stała się pierwszym zastosowaniem w praktyce działań prewencyjnych i uderzeń uprzedzających. Pokazuje też złożoność tych działań i uświadamia nas o dwóch rzeczach, iż nie da się wypracować rozwiązań modelowych pasujących do przyszłych ewentualnych działań, z drugiej zaś strony wykazuje stałą konieczność rozwoju wojsk lądowych. Tylko dogłębne analizy, wnioski mogą stanowić fundament budowy nowych wojsk

¹³⁶ Por. FM 3-07 Stability and Support Operations, Washington, HQ Department of the Army 2003, s. 2.

lądowych zdolnych do działań w każdym rejonie świata w obronie bezpieczeństwa międzynarodowego.

Przyszłe operacje wojenne, czy też poniżej progu wojny będą prowadzone w układzie Wielonarodowych Sił Zadaniowych, których fundamentem będą zgrupowania taktyczne wydzielane przez poszczególne państwa. Świadomość tego zobowiązuje nas być przygotowanym jako członka NATO i UE do utworzenia i sprawnego działania przez takowe zgrupowania w różnych uwarunkowaniach. Jeżeli to uwzględnimy, to łatwiej będzie nam odpowiedzieć na pytanie, jakie w przyszłości mają być wojska lądowe i jak będą wyglądały ich działania.

Reasumując prowadzone rozważania dotyczące działań operacyjno-taktycznych w operacjach reagowania kryzysowego w specyficznym środowisku miejskim możemy wyszczególnić następujące główne wnioski:

- Analiza sytuacji kryzysowych wskazuje, iż w przyszłości należy się spodziewać umiejscowienia zagrożeń, głównie asymetrycznych w terenach zabudowanych. Miasta staną się podstawowym środowiskiem działań w ramach reagowania kryzysowego.
- Specyfika terenu zabudowanego oraz charakter występujących zagrożeń skłania do nowatorskiego podejścia do rozwiązywania sytuacji kryzysowych. Do działania w tym środowisku predysponowane są wojskowe siły specjalne, żandarmerii, policji, czy samodzielne pododdziały antyterrorystyczne, które doskonale znają „czarną taktykę” – jako zakres wiedzy walki z przeciwnikiem znajdującym się w budynkach, na lotniskach, w pociągach i częściach miasta. Wojska lądowe (zgrupowania) skierowane do tych zadań powinni przejść specjalistyczne szkolenie pod nadzorem wymienionych jednostek.
- Charakter współczesnych zagrożeń i wymogi wobec obecnych działań militarnych powoduje potrzebą globalnego podejścia do problemu bezpieczeństwa, dlatego też przyszłe operacje reagowania kryzysowego prowadzone będą w układzie Wielonarodowych Połączonych Sił Zadaniowych - użycie sił zbrojnych NATO i UE.

- Nowe narzędzia NATO w postaci Sił Odpowiedzi i Grup Bojowych Unii Europejskiej zobowiązuje nasz kraj do wydzielania zgrupowań zgodnie z zapotrzebowaniem sojuszu i koalicji.
- Podstawowymi czynnikami kształtującymi koncepcje i funkcjonowanie zgrupowań wojsk lądowych są: rodzaju posiadanego mandatu; rodzaju, form i sposobów planowanych działań; sytuacji polityczno – militarnej w obszarze działań; warunków klimatyczno – geograficznych panujących w obszarze działań; możliwości struktur organizacyjnych w zakresie tworzenia elementów funkcjonalnych.
- Przyszłe operacje to przede wszystkim potrzeba rezygnacji z kosztownych działań, kierując się zasadą wygrywania wojen ograniczonymi kosztami. Koszty, które nie mogą być akceptowane, to przede wszystkim życie ludności cywilnej i żołnierzy. Obraz współczesnej operacji, to operacja prowadzona w sposób dynamiczny, precyzyjny i systemowy, przy wykorzystaniu nowoczesnej techniki wojskowej, określanej mianem „wojny sieciocentrycznej”, w której podstawową rolę odgrywa informacja.
- Struktury współczesnych wojsk lądowych powinny charakteryzować się: elastycznością, dużą mobilnością i zdolnością do prowadzenia działań, zarówno samodzielnie jak i we współdziałaniu ze strukturami innych rodzajów sił zbrojnych (własnych i sojuszniczych) w różnych środowiskach. To powinno przede wszystkim zapewnić możliwość łatwego tworzenia dowolnych zgrupowań taktycznych i operacyjnych, odpowiednich do zadań i warunków ich realizacji.
- „Wysokie utecniczenie armii” jest dziś praktycznie warunkiem *sine quanon* prowadzenia manewrowych i efektywnych działań przez pododdziały i zgrupowania wojsk lądowych.
- Środowisko terenu zabudowanego, które według prognoz ma być jednym z zasadniczych środowisk, w jakim prowadzone będą działania w XXI wieku, jest środowiskiem gdzie znajduje się duża liczba ludności cywilnej. Działający w tym środowisku żołnierze powinni posiadać broń, która pozwoli im sprawnie

działać bez powodowania niepotrzebnych strat i ofiar, dlatego coraz szersze zastosowanie powinna mieć broń niezabijająca.

ppłk dr Jan Posobiec

Teoretyczne podstawy tworzenia zgrupowań w działaniach taktycznych

Zmieniające się uwarunkowania w obszarze sztuki wojennej, w tym głównie taktyki kształtują nowe oblicze działań taktycznych. Przyszłe pole walki wymagać będzie zarówno nowoczesnych środków walki jak i sprawnych struktur organizacyjnych¹³⁷. W ocenie wielu praktyków i teoretyków wojskowych nastąpić musi *...integracja sił bojowych wojsk lądowych w XXI wieku...*, co z kolei wymagać będzie *nowej kombinacji lądowych jednostek bojowych, aby wyjść naprzeciw rozwojowi środków walki oraz zmianom metod prowadzenia działań bojowych*¹³⁸. Wyznacznikiem tych przemian są nowe generacje środków walki, indywidualnego wyposażenia żołnierzy, informatycznego wsparcia pozwalające na wykonywanie precyzyjnych i szybkich uderzeń zarówno przez jednostki wojskowe istniejące w stałych strukturach organizacyjnych, jak i siły doraźnie zorganizowane do wykonania określonego zadania.

Stosownie do przeobrażeń coraz bardziej skomplikowane i trudniejsze zadania na polu walki muszą wykonywać specjalnie do tego celu przygotowane zgrupowania, które winny łączyć w sobie walory poszczególnych rodzajów broni wojsk lądowych. Należy jednak podkreślić, że proces tworzenia do wykonania zadań zgrupowań nie jest łatwy i prosty. Przeciwnie jest on zwykle skomplikowany i wewnętrznie zróżnicowany, a w wielu sytuacjach długotrwały.

Tworząc zgrupowanie należy mieć na uwadze fakt, że powinien być to proces, w którym dokonano wieloaspektowych ocen i analiz przemian zmierzających do stworzenia nowej jakościowo organizacji z pozostających w dyspozycji oraz przy wykorzystaniu dostępnych zasobów (sił i środków walki). Wprowadzane istotne zmiany w dotychczasowych strukturach i wyposażeniu powinny mieć kompleksowy charakter, bowiem dokonywane przekształcenia w organizacji, jej strukturze tworzą nowe więzi zależności i relacje. Równocześnie wymuszają modyfikację i przeobrażenie lub nawet eliminują część dotychczasowych powiązań. Takie spojrzenie

¹³⁷ Z. Ścibiorek, *Wojna czy pokój?*, Ossolineum, Wrocław 1999, s. 81.

¹³⁸ M. Phillipsbury, *Chinese Views of Future Warfare*, National Defense University, Waszyngton 1997, s. 315.

na charakter zmian wynikających z tworzenia zgrupowań, często na równi z prognozowanymi zadaniami, determinuje strukturę, wyposażenie i skład nowo powstającego zgrupowania.

Aktywne włączenie się Polski w umacnianie bezpieczeństwa w wymiarze sojuszniczym lub koalicyjnym i wynikające z tego zobowiązania sojusznicze, pokojowe aspiracje i polityka RP przyczyniły się do zaakceptowania istniejących tendencji tworzenia sił o zróżnicowanym międzynarodowym składzie. Również tworzenie wspólnych programów zbrojeniowych oraz nowych koncepcji prowadzenia działań bojowych nie pozostaje bez wpływu na tworzenie zgrupowań bojowych. Przykładem tej współpracy są tworzone na potrzeby konkretnych misji, operacji wielonarodowe dywizje, brygady i bataliony, pozostające w gotowości do natychmiastowej reakcji w wypadku konieczności ich użycia¹³⁹. Udział wojsk lądowych w wielonarodowych operacjach w Iraku, Pakistanie dostarczył wiele cennych doświadczeń wskazujących na potrzebę uwzględniania w tworzeniu zgrupowań nowych wyzwań i zagrożeń, które zmieniają charakter działań taktycznych.

W wielu państwach dokonują się transformacje struktur wojsk, zmierzające do zwiększenia ich możliwości bojowych przy jednoczesnym zmniejszaniu ich liczebności. Brytyjski teoretyk Bevin Alexandr w latach dziewięćdziesiątych XX wieku prognozowa, że w przyszłości *...sily lądowe działały będą w składzie o wiele mniejszych jednostek niż w wojnach przeszłości, ale dysponować będą różnorodniejszą i potężniejszą bronią niż miało to miejsce poprzednio. Te małe siły tworzyły będą grupy bojowe. Będą one walczyły przy wsparciu śmigłowców, wozów bojowych, transporterów opancerzonych, samobieżnej artylerii, lekkich czołgów i innych pojazdów opancerzonych, chroniących przed oddziaływaniem przeciwnika. W wielu wypadkach broń ta dostarczana będzie na pole walki śmigłowcami*¹⁴⁰.

Takie doraźnie zorganizowane struktury w wielu armiach nabierają coraz większego znaczenia dla wojsk lądowych. Z stąd też, priorytetem nowoczesnych sił

¹³⁹ Przykładem może być Wielonarodowy Korpus Północny Wschód powstały w Polsce, batalion polsko-ukraiński oraz polsko-litewski, nieudane próby utworzenia brygady polsko-słowackiej, czy też wielonarodowej Grupy Bojowej Unii Europejskiej, w której Polska ma spełniać rolę państwa ramowego.

¹⁴⁰ B. Alexander, *The Future of Warfare*, W. W. Norton & Company Ltd, London 1995, s. 83-84.

zbrojnych jest ciągle doskonalenie (szkolenie) wojsk, zorganizowanych w systematycznie modyfikowanych strukturach organizacyjnych oraz wyposażonych w środki adekwatne do wyzwań XXI wieku. Wyzwania, jakie pojawiły się w ostatniej dekadzie XX wieku i początku XXI wieku, a w szczególności wojny w rejonie Zatoki Perskiej (Irak), działania na Bałkanach oraz wojna antyterrorystyczna w Afganistanie wskazują wyraźnie, że wojska lądowe sprostać muszą zróżnicowanym i trudnym warunkom ich prowadzenia. Nowe otoczenie stawia nowe wyzwania, pojawiają się odmienne od dotychczas znanych i trudniejsze zagrożenia, często o charakterze asymetrycznym¹⁴¹. Należy, zatem przyjąć, że wykorzystanie sił zbrojnych, w tym w szczególności wojsk lądowych w przyszłości będzie bardzo prawdopodobne, a przygotowanie się w odpowiedni sposób do tych działań jest podstawowym i nieodzownym wymogiem wszystkich przodujących i nowoczesnych armii.

Skala przemian zachodzących w działaniach taktycznych wskazuje na głębokie i wielokierunkowe potrzeby przystosowania istniejących rozwiązań do wyzwań i wymogów warunkujących właściwą realizację zadań. Analiza doświadczeń, praktycznej działalności wojsk oraz opracowań teoretycznych pozwala stwierdzić, że jest to przedsięwzięcie wymagające od wykonawców wysokich umiejętności planistycznych i organizacyjnych, przekształcających dotychczasową strukturę organizacyjną w nową. Dużą rolę w fazie wykonawczej odgrywa również poziom wyszkolenie wojsk i ich zdolności adaptacyjne do działania w nowej formule.

Tworzenie zgrupowań polega w głównej mierze na modyfikowaniu istniejących struktur i przekształcaniu je, w odpowiadające potrzebom i warunkom przyszłych działań zgrupowania. Modyfikacja i przekształcenia dotychczasowych struktur i wyposażenia jest zmianą dostosowującą do wymagań otoczenia, które nie jest statyczne, ale również ewoluuje i ujawnia nowe oblicze. W warunkach wojska i działań militarnych tworzone zgrupowanie musi być zdolne do realizacji zadań nie tylko w bieżących uwarunkowaniach, ale i perspektywicznych.

Mając na uwadze samo dokonywanie zmian należy stwierdzić, że jest to w zasadzie proces zmian, w którym pojawiają się nowe, bardziej adekwatne do potrzeb i

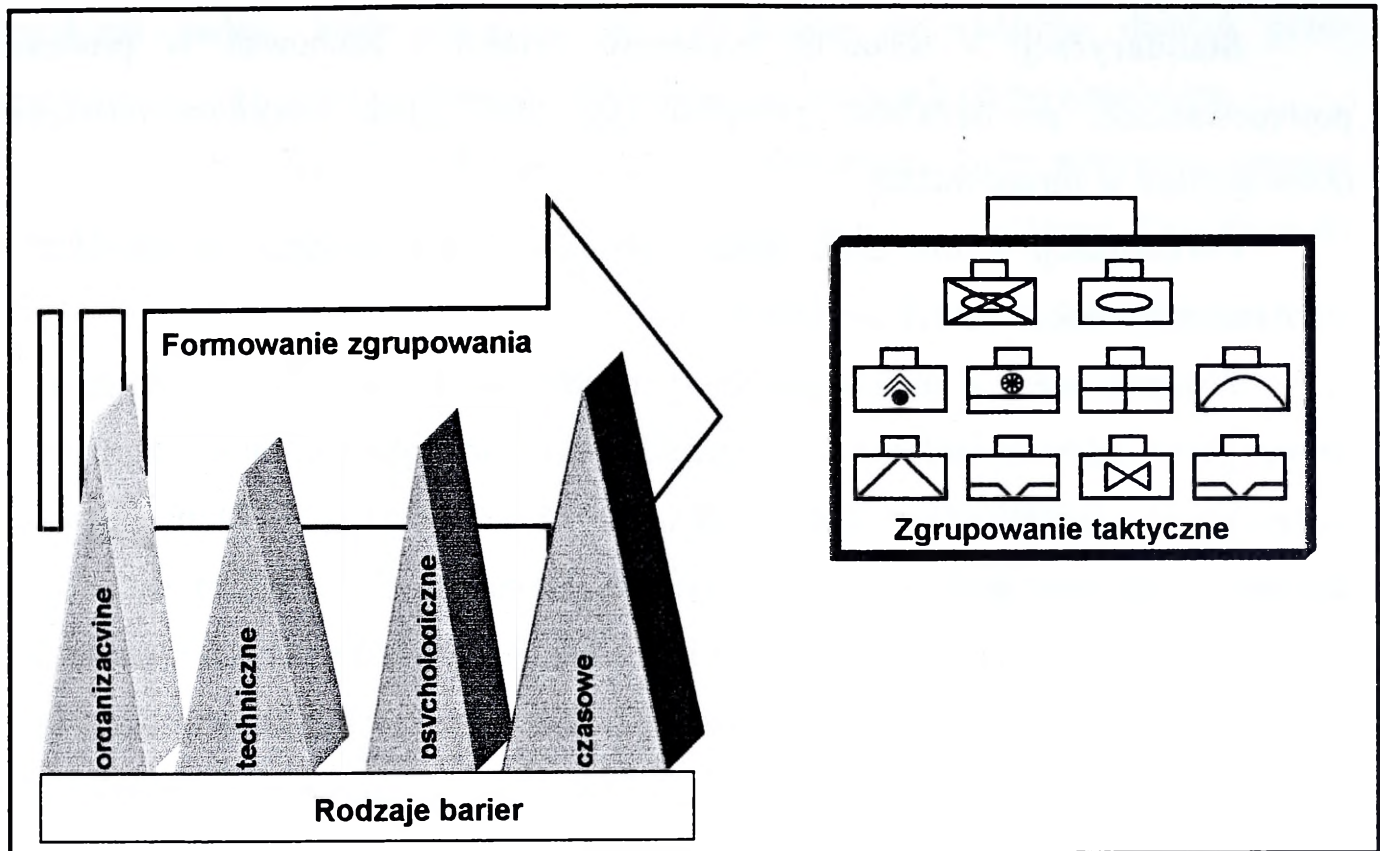
¹⁴¹ Szer. P. Gawliczek, J. Pawłowski, *Zagrożenia asymetryczne*, Warszawa 2003.

uwarunkowań zgrupowania. Z punktu widzenia dokonanych zmian ich charakter może nabrać cech innowacyjnych lub adaptacyjnych. Zmiany innowacyjne polegają na dostosowaniu się do wyzwań i wprowadzają nowe rozwiązania, które sprawdzać będą się w przewidywanym działaniu. Często ich skutki i efektywność nie jest jeszcze znana, a konsekwencje mogą mieć inny niż spodziewany efekt. Może on być pozytywny, czyli pożądany lub negatywny stwarzający potrzebę dalszej modyfikacji zmierzającej do osiągnięcia pozytywnego rezultatu.

Zmiany adaptacyjne polegają natomiast na dostosowaniu się i w zasadzie doskonaleniu istniejących struktur, niejako nadażaniu za zmianami uwarunkowań. Wynikają one z potrzeby poprawy dotychczasowego poziomu funkcjonowania, dążenia do wzrostu efektywności. Stanowią tym samym reakcję na dotychczasowe wyniki działań i mają zwykle mniejszy zakres zmian.

Patrząc przez pryzmat powyższych ustaleń najbardziej oczekiwane są zmiany o charakterze innowacyjnym, ponieważ mają one szerszy i prognostyczny wymiar.

W tworzeniu zgrupowań istnieje szereg barier, które wpływają na proces formowania zgrupowania. Należą do nich bariery organizacyjne, techniczne, psychologiczne i czasowe (rys. 11.). Nie mają one jednakowego charakteru i znaczenia. W zależności od sytuacji mogą one mieć znikomy lub decydujący wpływ na proces tworzenia zgrupowania i ujawniać się mogą w zróżnicowanym wymiarze. Jednak ich wpływ powoduje określone następstwa, których skutkiem jest zróżnicowana efektywność działania i funkcjonowanie zgrupowania taktycznego w działaniach. Tworząc zgrupowanie przełamywać należy wszystko to co negatywnie wpływać może na przyszłe działania prowadzone przez zgrupowania: niedowład organizacyjny, inercję, nawyki i stereotypy zachowań oraz działań, ale także nadmierny optymizm, nierzetelne oceny i kalkulacje.

Rys. 11. Bariery w procesie formowania zgrupowania

Źródło: opracowanie własne

Nowo powstająca struktura wyznacza ramy funkcjonowania i odpowiada lansowanej w teorii zarządzania koncepcji wielowymiarowych struktur organizacyjnych¹⁴². Koncepcja ta postuluje rozpatrywanie tworzenia struktury organizacyjnych w wielu wymiarach¹⁴³:

Konfiguracji - obejmuje kształt struktur, ról i pozycji organizacyjnych (np. rozczłonkowania organizacji, proporcji składowych, rozpiętość kierowania, hierarchiczność zgrupowania).

Centralizacji - charakteryzuje rozmieszczenie uprawnień decyzyjnych na poszczególnych szczeblach, poziomach hierarchicznej struktury zgrupowania (koncentracje władzy).

Specjalizacji - dotyczy podziału obowiązków i zadań pomiędzy elementy organizacji (elementy składowe zgrupowania).

¹⁴² K. Mreła, Struktury organizacji. Analiza wielowymiarowa, PWE, Warszawa 1989, s.14.

¹⁴³ K. Mreła, Struktury organizacji ...op. cit., s. 14-15; E. Głuszek, J. Skalik (red.), Czynniki i zasady kształtowania struktur organizacyjnych, Projektowanie organizacji instytucji, Wrocław 1992, s. 50.

Standaryzacji - wskazuje typowość działań i zachowań w procesach postępowaniach, powtarzalność procedur (np. SOP- stałe procedury operacyjne obowiązujące w zgrupowaniu).

Formalizacji – obejmuje system wzorów, reguł działania utrwalonych w regulaminach i dokumentach normatywnych.

Wstępna ocena i analiza powyższych postulatów wskazuje, że znajdują one swoje pełne odzwierciedlenie w tworzeniu struktur organizacyjnych zgrupowań. Centralizacja, specjalizacja, standaryzacja i formalizacja są bowiem swoistymi wyznacznikami pozwalającymi opisać zgrupowanie na szczeblu taktycznym.

Zgrupowania taktyczne mają definiowany w teorii organizacji i zarządzania charakter struktur zadaniowych¹⁴⁴. Istota struktury zadaniowej sprowadza się do tworzenia, najczęściej w ramach struktury funkcjonalnej, zespołów zadaniowych do realizacji zadań o niepowtarzalnym, kompleksowym i innowacyjnym charakterze. Właściwości zgrupowania ściśle związane są z realizacją prognozowanego zadania. Zadania takie muszą być dokładnie określone ze względu na możliwości, potencjał, zakres przedmiotowy, koszt i termin realizacji.

Zgrupowanie taktyczne, w świetle istoty struktury zadaniowej, to w rzeczywistości suma składowych elementów spojonych przez wspólne dążenie do realizacji zadania i osiągnięcie celu istnienia i funkcjonowania zgrupowania. Idea tworzenia zespołów zadaniowych polega w głównej mierze na doborze odpowiednich sił i środków do realizacji określonego zadania lub grupy zadań w możliwym do określenia lub nie przedziale czasowym. Można, zatem postawić sobie pytanie, *czy jest to struktura stała, czy tymczasowa?*

Wnioski z ostatnich lat wskazują, że nie można tego pojmować jednoznacznie. Często bowiem w trakcie realizacji zadań długoterminowych występuje potrzeba reorganizacji i dokonania zmian w trakcie realizacji zadania, dodatkowo zmianie może ulec również samo zadanie. Przykładem może być udział PKW w operacjach pokojowych. Należy sądzić, że jest to zjawisko naturalne, wynikające z samego

¹⁴⁴ Struktury zadaniowe w teorii organizacji i zarządzania zwane są często również strukturami projektowymi.

charakteru zadań, które zmieniają się w trakcie prowadzenia działań przez zgrupowanie zadaniowe na skutek czynników niezależnych od wykonawców.

Utworzone zgrupowanie posiada zwykle silne strony, które pozwalają osiągnąć zamierzone cele i są one właściwe wymienionej strukturze zadaniowej. Zaliczamy do nich przede wszystkim¹⁴⁵:

- jednoosobowe kierownictwo;
- ściśle określona odpowiedzialność;
- wykorzystanie fachowej wiedzy i umiejętności specjalistów;
- bezpośrednie kontakty między członkami (elementami) zespołu zadaniowego;
- krótkie drogi komunikacyjne (szybka wymiana informacji);
- duża elastyczność i szybkość reagowania na nowe problemy;
- znaczna aktywność członków zespołu zadaniowego;
- odciążenie kierownictwa naczelnego od problemów bieżącego działania.

Powyższe walory struktury zadaniowej znajdują swoje odpowiedniki w rozwiązaniach stosowanych w tworzeniu zgrupowań w działaniach taktycznych. Analiza cech struktur zadaniowych wskazuje również, że oprócz znaczących pozytywnych aspektów charakteryzują się one również szeregiem negatywnych cech, które wpływają na efektywność zgrupowań w działaniach taktycznych.

Wśród negatywnych cech struktury zadaniowej najczęściej wymienia się¹⁴⁶:

- wyłączenie pracowników z działalności macierzystych jednostek organizacyjnych na okres realizacji przypisanych im zadań;
- trudności w doborze odpowiednich członków do zespołów zadaniowych;
- trudności w organizowaniu współdziałania członków zespołu;
- trudny powrót, po zrealizowaniu zadania, członków zespołu do macierzystych jednostek organizacyjnych;
- łatwość tworzenia zależności hierarchicznych między grupami zadaniowymi;

¹⁴⁵ K. Krzakiewicz, Podstawy organizacji i zarządzania, www.biz.reporter.pl.

¹⁴⁶ Ibidem.

- trudność w jednoznacznym określeniu zakresu uprawnień i odpowiedzialności zespołów zadaniowych i organizacji macierzystej;
- łatwość stabilizacji grup zadaniowych (przedłużanie realizacji zadania);
- trudności w koordynacji działań.

Przeprowadzone analizy i oceny pozwalają stwierdzić, że określonych koncepcji rozwiązań strukturalnych nie można stosować powszechnie, lecz należy dostosowywać je do konkretnych, indywidualnych warunków i sytuacji. Bezkrytyczne przenoszenie do nowych rozwiązań, nawet doskonale funkcjonujących w innych jednostkach i sytuacjach może skończyć się niepowodzeniem. Formy i typy struktur organizacyjnych doskonale funkcjonujące w jednych warunkach mogą okazać się zupełnie nieprzydatne w innych. Dlatego też wdrażanie określonego rozwiązania strukturalnego, uznawanego za racjonalne i nowoczesne, może być podjęte po jego adaptacji do konkretnych warunków¹⁴⁷. Wybór rozwiązania strukturalnego powinien, więc być dokonywany w kontekście aktualnie istniejącej, a także antycypowanej sytuacji operacyjno-taktycznej.

Struktury organizacyjne zgrupowań funkcjonują w środowisku trudnym, wobec permanentnego zagrożenia i realizacji zadań, którym dodatkowo przeciwstawia się przeciwnik, a cele ich działania są wzajemnie antagonistyczne. Dlatego też poddawane są one ciągłemu wpływowi wielu różnych i różnorodnie oddziaływujących na nią czynników, które z punktu widzenia teorii organizacji i zarządzania można podzielić na trzy zasadnicze grupy:

- cele organizacji tworzącej zgrupowania;
- czynniki zewnętrzne (zaliczyć do nich można środowisko, charakter i skalę zagrożenia, przeciwnik, koncepcje i poglądy);
- czynniki wewnętrzne (posiadane zasoby, motywacje, wykszolenie i umiejętności dyspozycyjnych sił itp.).

Każdy z powyższych czynników spełnia określoną i ważną funkcję w procesie organizacji zgrupowań. Pomiedzy nimi zachodzi wiele związków, zależności i relacji, które wpływają na sprawność i efektywność działania powstałego zgrupowania.

¹⁴⁷ J. Górowski, *Taktyczne zgrupowania bojowe w obronie*, Warszawa 2005, s. 16.

Tworzenie zgrupowań związane jest z potrzebą dokonania zmian w istniejących w dotychczasowym kształcie struktur, które na skutek przeobrażeń otoczenia mogłyby stać się mało efektywne w działaniu. Istotą jest, zatem wyprzedzające dostosowanie się do nowych, a działaniach militarnych trudnych do jednoznacznego zdefiniowania sytuacji, w których realizowane będą zadania przez dane zgrupowanie w otoczeniu oddziaływującym negatywnie na wykonawcę. Zasadniczą cechą walki jest przecież dwustronny proces destrukcji, a obiekt niszczenia jest zarazem podmiotem niszczącym, który w sposób zorganizowany przeciwstawia się temu procesowi.

Przeprowadzone analizy i oceny wskazują, że znaczenie tworzenia i wykorzystania zgrupowań na szczeblu taktycznym, w tym również ich koordynacji akcentowane jest w większości dokumentów normatywnych oraz opracowaniach teoretycznych dotyczących problematyki działań obronnych i zaczepnych¹⁴⁸. Współczesne pole walki wymaga użycia specjalistycznych rodzajów wojsk według przyjętej koncepcji taktycznej. Jest oczywistym, że wspólne, umiejętnie zespolone i wzajemnie się uzupełniające działanie różnych rodzajów wojsk jest bardziej efektywne, niż ich użycie samodzielnie. Koncepcja użycia sił i środków zakłada sformowanie określonego ugrupowania bojowego, które składa się ze zróżnicowanych elementów. Należą do nich zarówno wojska walczące, wsparcia działania bojowe (combat support - CS), jak i zabezpieczenia logistycznego (CSS). Podstawę ugrupowania wojsk walczących stanowią: pododdziały pancerne i zmechanizowane oraz śmigłowce bojowe. Zapewnia to elastyczne wykorzystanie sił i środków podczas prowadzenia działań. Na przykład piechota wspólnie z czołgami naciera w trudnym terenie, pojazdy opancerzone dają ochronę w otwartym terenie, a śmigłowce mogą wspierać z dużych odległości, lub zapewniać osłonę. Takie połączenie pododdziałów wytwarza efekt wzajemnego uzupełniania się, jak i wzmacniania. Niezwykle ważne jest jednak, aby dowódca synchronizował działania wszystkich elementów swojego

¹⁴⁸ Por. M. Huzarski, Powietrzno-lądowe natarcie związku taktycznego, Warszawa 1993; M. Huzarski, W. Kaczmarek, Obrona i natarcie dywizji, Warszawa 1997, s. 64-66, 74; W. Kaczmarek, Natarcie ..., s. 126-136; W. Kaczmarek, Z. Ścibiorek, Przyszła ..., s. 125-130; Z. Ścibiorek, Prowadzenie natarcia, Warszawa 1994, s. 50-52; Z. Kuczmanński, Wojska zmechanizowane i pancerne w walce, Warszawa 1996, s. 8-9, 28, 39; Działania taktyczne wojsk lądowych, Warszawa 1996, s. 80-100, 225-234; Regulamin działań ..., s. 105-107.

ugrupowania. Każdy z nich może mieć inny cel działania, i stosowne do tego zadania, ale głównym będzie stworzenie zsynchronizowanego działania przeciwko przeciwnikowi.

Należy zatem stwierdzić, że we współczesnych działaniach zbrojnych szczególnego znaczenia nabiera tworzenie zgrupowań odpowiednich do przewidywanych zadań, a przede wszystkim zakładanych do osiągnięcia celów.

W procesie tworzenia zgrupowań niezwykle istotne staje się przestrzeganie szeregu zasad, które zapewniają efektywne i skuteczne działanie w trudnych uwarunkowaniach pola walki. Do najważniejszych z nich należą: zasadna hierarchii służbowej, jedności kierownictwa, rozpiętości kierowania, delegowania uprawnień, specjalizacji, odpowiedzialności, kompleksowości, efektywnego wykorzystania, jedności celów¹⁴⁹.

Analiza zasad tworzenia zgrupowań, w kontekście struktur organizacyjnych wskazuje, że należy dokonać tu pewnych zmian. Związki taktyczne, oddziały i pododdziały dysponują, bowiem określonymi siłami i środkami, z których tworzone są zgrupowania uderzeniowe. Ważną, zatem staje się optymalizacja wykorzystania potencjału bojowego, która zapewni wykonanie zadań i osiągnięcie celów walki.

Zgrupowania mogą być tworzone w trakcie przygotowania (organizowania) walki, jak i w toku jej trwania. Mogą zatem być zawczasu przygotowane, co oznacza, że są one zwykle efektem prac koncepcyjnych dowództwa i realizują z góry zaplanowane zadania. Drugim rodzajem są zgrupowania tworzone jako konsekwencja rozwoju sytuacji na polu walk, co jest konsekwencją pojawiających się potrzeb reorganizacji istniejących elementów ugrupowania.

Funkcjonujące obecnie modele strukturalne na szczeblach taktycznych preferują strukturę trójkową, z względnie stałym potencjałem bojowym. Przykładowo zasadniczym trzonem bojowym każdej dywizji zmechanizowanej są trzy brygady, w tym dwie zmechanizowane i jedna pancerna. W opinie ekspertów wojskowych oraz wyniki praktycznej weryfikacji powyższych struktur wskazują, że takie rozwiązanie nie jest funkcjonalne. Narzuca ono bowiem pewne ograniczenia w wykorzystaniu

¹⁴⁹ Z. Śliwa, Tworzenie struktur organizacyjnych wojsk lądowych – podstawy teoretyczne, w: Uwarunkowania modyfikacji struktur ... op. cit., s. 100.

posiadanego potencjału i wpływa negatywnie na swobodę w tworzeniu zgrupowania¹⁵⁰. Takie wnioski skłoniły Amerykanów do tworzenia struktur, w których dywizje nie posiadają określonej liczby brygad, a do działań w składzie dywizji wydziela się je w zależności od potrzeb.

Poglądy teoretyków, a przede wszystkim charakter współczesnej walki wskazuje, iż istnieje naturalna potrzeba tworzenia zgrupowań o różnej konstrukcji strukturalnej, odpowiednio urzutowanych w głąb, zdolnych do samodzielnego wykonania zadań, odpornych na uderzenia ogniowo-elektroniczne przeciwnika.

Analiza i ocena celów poszczególnych elementów składowych struktury organizacyjnej (np. brygady) wskazuje, że należy bezwzględnie przestrzegać zasady, iż powinny się one jasno wywodzić z celu danej organizacji oznacza to, że cel działania zgrupowania taktycznego powinien bezwzględnie wywodzić się z celu działania brygady. A zatem struktura organizacyjna powinna zapewniać możliwie pełną zgodność, zbieżność, współzależność i harmonię celów indywidualnych i grupowych, celów dowództwa i podwładnych oraz celów cząstkowych podsystemów z celem całej organizacji¹⁵¹.

W zależności od przyjętych kryterium cele powyższe można podzielić np. wg ich złożoności na: cel główny; cele cząstkowe.

Określenie celów tworzenia zgrupowań taktycznych przez przełożonego, stanowi punkt wyjścia ich budowy lub przebudowy oraz pozwala na zdefiniowanie, celów i zadań, rodzaju i zakresu decyzji oraz określenia właściwego szczebla, na bazie którego tworzone będzie zgrupowanie, stopni realizacji zadań i wzajemnych stosunków między nimi, ogólnych ram struktur organizacyjnych taktycznego zgrupowania bojowego¹⁵².

Tworzenie taktycznych zgrupowań bojowych nie może stanowić celu samego w sobie, wynikać musi z realnych potrzeb. Jeżeli osiągnięcie celu głównego i celów pośrednich wydaje się być niemożliwe do zrealizowania przez pododdziały brygady, to istnieje potrzeba doskonalenia istniejących struktur lub tworzenia nowych. Żadna

¹⁵⁰ Por. M. Huzarski, Założenia ogólne działań taktycznych, obrona i natarcie oddziału, Warszawa 1995, s. 8.

¹⁵¹ K. Bieniok, J. Rokita, Struktura organizacyjna przedsiębiorstwa, PWN, Warszawa 1985, s. 17.

¹⁵² Z. Mazurek, A. Bujak, Z. Śliwa, Zgrupowania taktyczne ich rola i miejsce w walce, Warszawa AON, 2002, s. 43-44.

struktura nie jest bowiem idealna, a w sytuacji walki zbrojnej gdzie nie ma takich samych warunków i występuje wysoki poziom ryzyka z utratą życia ludzkiego włącznie, jest to więc zjawisko całkowicie naturalnie i w praktyce oznacza wzmocnienie pododdziałów lub tworzenie zgrupowań taktycznych.

W procesie tworzenia zgrupowań korzystniejsze wydaje się modyfikowanie istniejących struktur bądź tworzenie na ich bazie nowych, ponieważ posiadają one pewien stopień organizacji wewnętrznej, co korzystnie wpłynie na integrację nowych elementów struktury organizacyjnej, ich koordynację i współdziałanie.

Z punktu widzenia strategii projektowania struktur¹⁵³ budowa struktur zgrupowań taktycznych może być dokonywana różnymi metodami, które ze względu na kryterium przedmiotowe można podzielić na metodę: diagnostyczną, prognostyczną, diagnostyczno-prognostyczną i funkcjonalną. Przy wyborze metody budowy struktur zgrupowania taktycznego, celowy wydaje się kompromis pomiędzy nimi.¹⁵⁴ Wynika to z potrzeby określenia stanu rzeczywistego (np. stan sił i środków, dotychczasowe straty, ilość zasadniczego sprzętu bojowego, dane o przeciwniku, terenie działań, itp.) oraz prognozy przebiegu przyszłych działań bojowych. Ten stan rzeczy pozwala przewidywać potrzeby i cele w zakresie tworzenia zgrupowań taktycznych¹⁵⁵.

Analiza literatury wojskowej wskazuje, że istnieje wiele przykładów, które uwzględniają potrzebę doboru odpowiednich sił i środków do realizacji zadań, przyjmuje to z reguły postać tworzenia zgrupowań zadaniowych o różnym składzie. Generalnie pomijane jest jednak określenie podstawowych czynników, które powinny być uwzględniane podczas ich tworzenia. Natomiast analiza i ocena poglądów teoretyków wojskowych wskazują na duże ich zróżnicowanie i często odmienne podejście do zagadnienia.

¹⁵³ J. Wolejszo, Wybrane problemy projektowania struktur organizacyjnych, w: Uwarunkowania modyfikacji struktur organizacyjnych wojsk lądowych na poziomie taktycznym - materiały z seminarium naukowego, Warszawa 2003, s. 66.

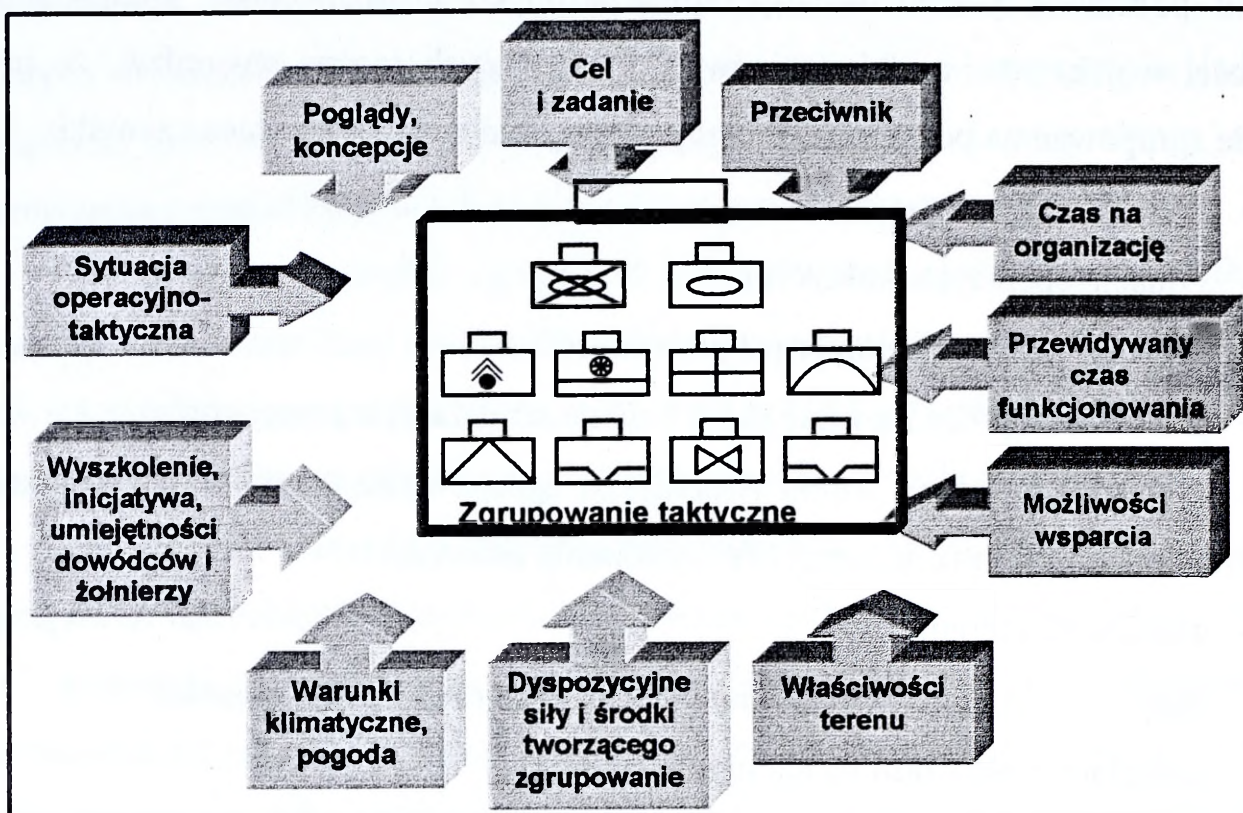
¹⁵⁴ W. Zawadzki, Zasady projektowania działań zorganizowanych, Warszawa AON, 1997, s. 32-36.

¹⁵⁵ Z. Mazurek, A. Bujak, Z. Śliwa, Zgrupowania taktyczne, ich rola i miejsce w walce, Warszawa AON, 2002, s. 49.

Na podstawie wniosków z przeprowadzonych analiz i ocen praktycznej działalności wojsk, jak i treści opracowań teoretycznych można stwierdzić, że na tworzenie zgrupowań na poziomie taktycznym wpływać będą następujące czynniki:

- cel i zadanie;
- sytuacja operacyjno-taktyczna;
- poglądy, koncepcje dotyczące prowadzenia walki;
- przeciwnik (prognozowany skład i charakter działania przeciwnika);
- dyspozycyjne siły i środki tworzącego zgrupowanie (zarówno organiczne, jak i przydzielone przez przełożonego do wykonania zadania);
- właściwości terenu;
- wpływ otoczenia (warunki klimatyczne, pora roku i doby, pogoda);
- posiadana ilość czasu na ich organizację;
- możliwości wsparcia w czasie prowadzenia działań;
- przewidywany czas funkcjonowania;
- wyszkolenie, inicjatywa oraz umiejętności dowódców i pododdziałów¹⁵⁶.

¹⁵⁶ J. Posobiec, Koordynacja działań lądowych i powietrznych zgrupowań uderzeniowych w natarciu związku taktycznego, Warszawa 2000, s. 100.

Rys. 12. Czynniki wpływające na tworzenie zgrupowań taktycznych

Źródło: opracowanie własne

Zależności i relacje zachodzące pomiędzy powyższymi czynnikami wpływają w decydującym stopniu na tworzenie struktur organizacyjnych zgrupowań taktycznych oraz ich wyposażenie i działanie. Tak duże spektrum czynników (rys.12) zmusza dowódców do wszechstronnych ocen i analiz podczas tworzenia zgrupowań. Wpływa również na ich kształt, możliwości i charakter działań.

Analiza poglądów, opracowań teoretycznych oraz wnioski z ćwiczeń wskazują, że zasady wykorzystania związków taktycznych oddziałów i pododdziałów przewidują dodatkowe wzmocnienie, które w istotny sposób zwiększy ich możliwości bojowe, a tym samym wpłynie na tworzenie zgrupowań.

Wzmocnienie pozwala tworzyć zgrupowania, które mogą prowadzić działania bardziej autonomiczne zarówno w wymiarze lądowym, jak i powietrznym. Umożliwia również odpowiednio silniejsze wsparcie i zabezpieczenie działań tworzonych zgrupowań.

Przeprowadzone wieloaspektowe analizy i oceny właściwości, zasad tworzenia zgrupowań potwierdziły, iż na proces ich formowania wpływa wiele czynników. Niezwykle trudne jest precyzyjne określenie ich znaczenia w procesie przygotowania zgrupowania i prowadzenia działań. Stale rosnąca rola informacji wymaga innego podejścia do wielu kwestii związanych z doborem sił i środków przeznaczonych do wykonania zadań taktycznych. Współczesne i perspektywiczne uwarunkowania, szczególnie asymetryczne zagrożenia, sieciocentryczne koncepcje (NCW) przyszłego pola walki, wymagają bardziej precyzyjnego podejścia do problemu tworzenia zgrupowań mniejszych ilościowo, ale lepszych jakościowo, wyposażonych w najnowocześniejsze technologie walki, wspieranych przez specjalistyczne siły i środki.

Tworzone w walce zgrupowania powinny charakteryzować się dużą autonomicznością, mobilnością, samodzielnością i zdolnością do działania w różnych wymiarach pola walki, trwałością i odpornością na uderzenia przeciwnika, dużym potencjałem bojowym, siłą ognia, wysokim stopniem wyszkoleniem. Nie są to wszystkie atrybuty zgrupowań taktycznych, gdyż ich gama jest uzależniona w dużej mierze od rodzaju prowadzonej walki.

Struktury organizacyjne zgrupowań mają dynamiczny charakter, ze względu na ich zróżnicowanie i permanentne dostosowywanie do prognozowanych zadań. Ich głównym wyróżnikiem jest tymczasowość istnienia i działania w ramach formowanej struktury. Przy czym doraźność nigdy nie może oznaczać deprecjonowania wymagań. Jedną z zasadniczych przesłanek tworzenia zgrupowania jest właśnie potrzeba spełnienia wyższych wymogów niż są w stanie sprostać tradycyjnie istniejące struktury organizacyjne, które dodatkowo działać muszą w tzw. „otoczeniu burzliwym”¹⁵⁷. To dążenie do osiągnięcia wysokiej jakości wykonania określonych, zindywidualizowanych zadań wywiera ogromny wpływ na strukturę organizacyjną zgrupowania, jego wyposażenie, a w konsekwencji możliwości i wysoką efektywność ich działania, adekwatną do zadań w konkretnych uwarunkowaniach.

¹⁵⁷ J. A.F. Stoner i inni, *Kierowanie*, PWE Warszawa 1998, s. 319.

Nietrwale ramy organizacyjne zgrupowań mają również szereg mankamentów, które mogą uwidaczniać się w trakcie realizacji zadań. Można stwierdzić, że należą do nich¹⁵⁸:

- brak zgrania całości organizacji (wszystkich elementów);
- możliwość zaistnienia rozbieżnych celów funkcjonowania;
- zróżnicowane właściwość i cechy działania poszczególnych członków
- krótkotrwałość istnienia w ramach struktur;
- nieznamość lub mała znajomość możliwości poszczególnych elementów;
- trudności w dowodzeniu zmodyfikowanymi czasowo strukturami;
- potrzebą dostosowania się lepszych jakościowo elementów struktury do najsłabszego ogniwa struktury np. w zakresie wykonania marszu przez zróżnicowane jakościowo środki transportowe (bojowe);
- wyraźnie zauważalna nieadekwatność istniejących stałych struktur do potrzeb i warunków pola walki.

Powyższe niedoskonałości wyraźnie potwierdzają, że tworzenie zgrupowań jest przedsięwzięciem trudnym. Należy jednak pamiętać, że muszą one być niwelowane w procesie tworzenia zgrupowań. Nieodzowne przy tym staje się przestrzeganie zasady angażowania do wykonania zadań sił doskonale wyposażonych, wyszkolonych, o potencjałach pozwalających wykonać postawione zadanie. Budowa zgrupowań odbywa się na podstawie dostępnych podczas procesu ich tworzenia danych, a często tylko przesłanek. W momencie ich powstawania wybierane jest optymalne rozwiązanie. Nie oznacza to, że jest ono obiektywnie najlepsze. Optymalizacja opierała się bowiem na dostępnych informacjach. Dopiero w działaniach prowadzonych przez zgrupowania nastąpi weryfikacja ich jakości i przydatności w walce.

Taktyczne zgrupowania nie są tylko nowym trendem w prowadzeniu walki, lecz jak najbardziej uzasadnionym etapem przeobrażeń zachodzących w koncepcjach i wizjach działań zbrojnych w uwarunkowaniach XXI wieku. Wynika to głównie z uwagi na niemożliwość zbudowania uniwersalnej struktury organizacyjnej, która w

¹⁵⁸ J. Posobiec, Zgrupowania taktyczne wojsk lądowych w walce, w: Tworzenie zgrupowań do wykonania zadań w operacji i walce, pk. „GRUPA-1”, Warszawa 2005, s. 65.

pełni zapewniałyby realizację wszystkich, zróżnicowanych zadań przez współczesne wojska, w nieznanym, burzliwym otoczeniu o cechach i charakterze asymetrycznym.

kpt. mgr Andrzej Pągowski

Tworzenie sił zadaniowych a przygotowanie dowództw i sztabów

W odniesieniu do treści zaprezentowanych w ramach seminarium nt „Siły zadaniowe w działaniach taktycznych” zauważyć należy, że tworzenie sił zadaniowych, grup bojowych czy zgrupowań taktycznych nie może ograniczać się jedynie do przydzielenia sił bojowych do organicznego pododdziału czy oddziału. Doświadczenia VI zmiany PKW Irak pokazują, że równie duże znaczenie ma odpowiednie skonfigurowanie dowództwa i sztabu przygotowywanej grupy bojowej. Zaryzykować można stwierdzenie, że bez odpowiednio zbudowanej struktury sztabu i odpowiednio wyszkolonej obsady trudno efektywnie wykorzystać przydzielone siły i środki.

W procesie doboru oraz szkolenia żołnierzy i kadry Wojska Polskiego do udziału w misjach poza granicami kraju celem nadrzędnym powinno być przygotowanie do realizacji zadań w ramach struktur wielonarodowych, koalicyjnych czy sojuszniczych a wykraczających poza problematykę macierzystego rodzaju sił zbrojnych czy rodzaju wojsk¹⁵⁹. Zatem proces przygotowania kontyngentu powinien być dostosowany do specyfiki grup osobowych czy pododdziałów i obejmować: dowództwo, sztaby, komórki organizacyjne, grupy specjalistyczne, dowódców pododdziałów i pododdziały, a także pracowników cywilnych¹⁶⁰.

Sam proces przygotowania PKW Irak, a w tym przygotowania kadr, realizowany jest w trzech etapach: przygotowawczym, szkolenia specjalistycznego i zgrywającego oraz końcowym (rys. 13)¹⁶¹. Przygotowanie dowództw i sztabów realizowane jest poprzez szereg ćwiczeń: ćwiczeń przygotowawczych, treningów sztabowych, ćwiczeń dowódczo – sztabowych i ćwiczeń z wojskami. Cykl przygotowania i szkolenia kończy się „z chwilą odbycia ćwiczenia dowódczo –

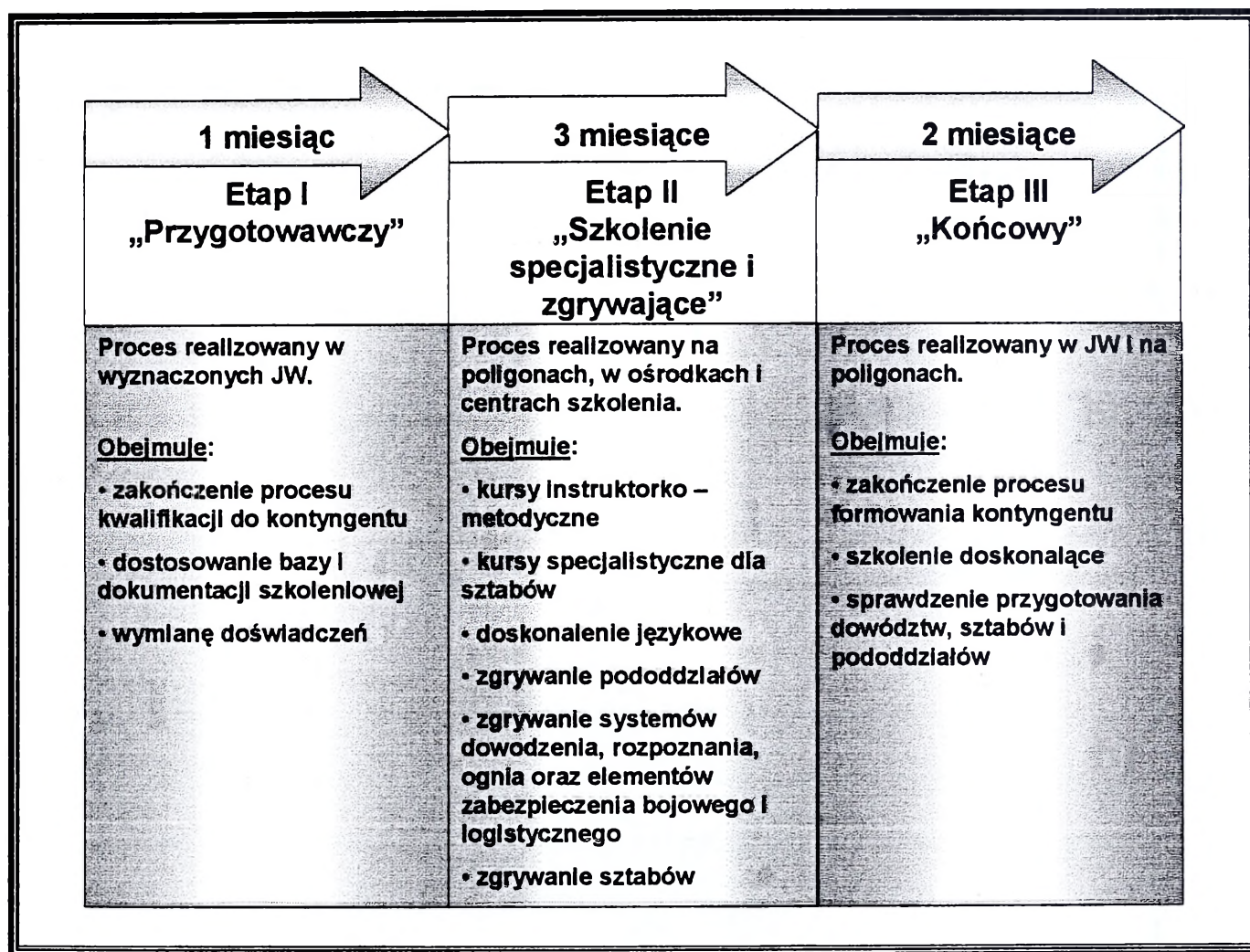
¹⁵⁹ Por. *Dobór i przygotowanie żołnierzy i kadry WP do udziału w misjach pokojowych*, red. T. Jemioło, J. Kunikowski, Warszawa 2003, s. 124.

¹⁶⁰ Tamże, s. 150.

¹⁶¹ Por. *Przygotowanie oficerów do udziału w operacjach wielonarodowych*, red. J. Wolejszo, Warszawa 2005, s. 120.

sztabowego z wojskami, będącego formą sprawdzenia stanu przygotowania stanu osobowego kontyngentu do udziału w operacji.”¹⁶²

Takie rozwiązanie sprawdziło się w dotychczasowych działaniach, a podobne znaleźć możemy np. u naszych zachodnich sąsiadów, choć w skróconej, czteromiesięcznej wersji. Problemy pojawić się jednak mogą w chwili tworzenia nowej, bądź przebudowy istniejącej już grupy zadaniowej w trakcie prowadzonych działań. I taka właśnie sytuacja miała miejsce w VI zmianie PKW Irak.

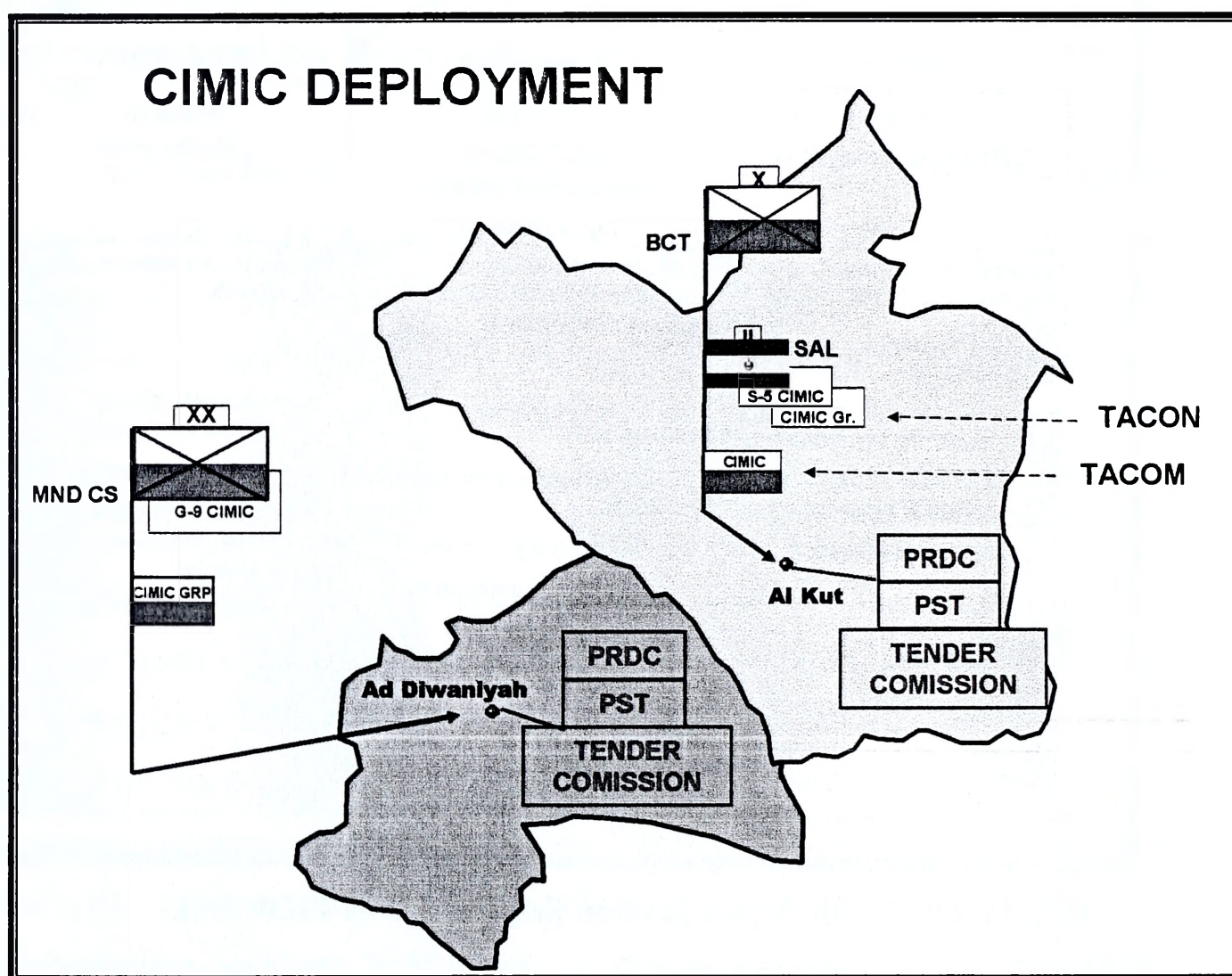
Rys. 13. Ogólna struktura procesu przygotowania PKW Irak

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z *Memorandum of Understanding* (MoU) pododdział CIMIC (Civil Military Co-operation) salwadorskiego batalionu rozmieszczony był w Al Kut (Camp Delta) i operować mógł jedynie w odległości 50 kilometrów od obozu. Zaistniała, więc

162 Tamże, s. 124.

potrzeba przydzielenia Brygadowej Grupy Bojowej (Brigade Combat Team – BCT) elementu CIMIC z polskiej grupy stacjonującej w Ad Diwanayah (Camp Echo) tak, aby cały rejon odpowiedzialności grupy bojowej objęty był działalnością cywilno – wojskową (rys. 14). Jednakże w strukturze BCT nie istniała komórka sztabowa S-5 odpowiedzialna za doradzanie dowódcy i organizację współpracy cywilno – wojskowej. Z drugiej strony, w strukturze Centralnej Grupy Wsparcia Współpracy Cywilno – Wojskowej (CGWWC-W) z Kielc nie przewidziano elementów łącznikowych do sztabów pododdziałów, oddziałów czy związków taktycznych.

Rys. 14. Podział sił i środków CIMIC w VI zmianie PKW Irak

Źródło: Wystąpienie szefa G-9 podczas *Commanders' Conference MND CS* z dn. 05.03.2005 r., Irak, Ad Diwanayah.

W związku z tym rozważano trzy możliwe rozwiązania organizacji współpracy cywilno – wojskowej w rejonie odpowiedzialności BCT.

Jednym z nich było wydzielenie oficera z wydziału współpracy cywilno – wojskowej (G-9) szczebla dywizji do BCT. Rozwiązanie takie pozwoliłoby na nawiązanie bardzo dobrej współpracy pomiędzy różnymi szczeblami dowodzenia po linii funkcjonalnej, a oddelegowany oficer doskonale rozumiałby ideę prowadzenia współpracy cywilno – wojskowej przez Międzynarodową Dywizję Centrum – Południe (*Multinational Division Central South - MND CS*). Niewątpliwą wadą tego rozwiązania byłoby uszczuplenie, i tak skromnej, obsady MND CS G-9.

Drugim z rozważanych rozwiązań było wyznaczenie dowódcy, bądź innego oficera, przydzielanego elementu CIMIC do pełnienia również funkcji doradczej dla dowódcy BCT. Niewątpliwa zaleta tkwiła w utrzymaniu liczebności stanu osobowego modyfikowanej grupy zadaniowej bez nadmiernej rozbudowy jej struktury. Zastanowić się jednak należało czy żołnierze operujący głównie poza terenem bazy, spędzający wiele godzin dokonując oceny sytuacji w terenie i realizujący projekty pomocowe mogliby spędzać wystarczającą ilość czasu w sztabie, tak by efektywnie wykonywać dodatkowe zadania. Ponadto, dobór i szkolenie oficerów CGWWC-W polega na przygotowaniu specjalistów w zakresie np. infrastruktury cywilnej, ochrony dóbr kultury czy pomocy humanitarnej, a nie oficerów sztabowych. Zatem ich przydatność do zajmowania tychże stanowisk może być ograniczona.

Trzecim, możliwym rozwiązaniem było przygotowanie i przeszkolenie jednego z oficerów istniejącego już sztabu grupy zadaniowej np. oficera sekcji S-3. Wady tego wariantu to brak wystarczającej ilości czasu na przygotowanie i szkolenie oraz konieczność wykonywania dodatkowych obowiązków przez wyznaczonego oficera. Biorąc pod uwagę efektywność wykonywanych obowiązków wydaje się, że jest to wada decydująca.

Problem organizacji współpracy cywilno – wojskowej w Wielonarodowej Dywizji Centrum – Południe, a w szczególności w Brygadowej Grupie Bojowej w ramach VI zmiany PKW Irak pokazuje, że tworzenie lub modyfikacja istniejącej grupy zadaniowej dla operującego kontyngentu z dala od kraju i w ograniczonym czasie może mieć ogromne znaczenie. Jest to tym bardziej istotne, gdy grupa zadaniowa tworzona jest z kontyngentów różnych krajów, gdzie dobra organizacja dowodzenia jest koniecznością.

Funkcjonujące w czasie pokoju jednostki wojskowe stworzone i przygotowywane są, w pierwszej kolejności, do prowadzenia działań obronnych lub zaczepnych. Ich walory, jako samodzielnych pododdziałów czy oddziałów, do prowadzenia działań pokojowych czy stabilizacyjnych są niewystarczające. Zatem tworzenie sił zadaniowych wydaje się być nieuniknione. Tworzenie grupy bojowej nie może jednak ograniczać się tylko do skomponowania elementów bojowych (wykonawczych), ale obejmować także gruntowne przygotowanie dowództw i sztabów. Zgodzić się należy z opinią, że nadmierna ich rozbudowa ograniczać może efektywność grupy zadaniowej jako całości. Trudno jednak wyobrazić sobie by batalion, a czasem nawet i brygada był w stanie realizować samodzielnie powierzone zadania. Konieczne, zwłaszcza w tego rodzaju misjach, może być zbudowanie struktury obejmującej także takie elementy jak: CIMIC, PSYOPS, Żandarmeria Wojskowa i inne, niezbędne na określonym obszarze i w określonej sytuacji polityczno – militarnej. Warto byłoby, zatem, położyć większy nacisk na wszechstronne przygotowanie oficerów sztabów do prowadzenia tego typu działań z różnorodnymi elementami ugrupowania.

Szkolenie kadry w jednostkach wojskowych poświęcone jest, przede wszystkim, na przygotowanie specjalisty na zajmowanym stanowisku i późniejsze jego doskonalenie. Niewiele jest miejsca na zdobywanie dodatkowych umiejętności w zakresie zarządzania dodatkowymi elementami struktury grupy bojowej. Jest to tym trudniejsze, gdy siły zadaniowe tworzone są w ograniczonym czasie i pod presją prowadzonych działań. W związku z tym należałoby zastanowić się czy nie urozmaicić programów kształcenia oficerów w uczelniach wojskowych o takie zagadnienia jak: INFOOPS, CIMIC, „działania policyjne”, ale także kulturoznawstwo czy religioznawstwo. Wydaje się również, że uzasadnionym byłoby wykorzystywanie nie tylko wiedzy nauczycieli akademickich, ale także specjalistów z różnych dziedzin zapraszanych do prowadzenia zajęć (zwłaszcza zajęć seminaryjnych). Jest to zapewne system bardziej kosztowny, ale dający szansę na lepsze poznanie specyfiki działania i użycia różnych jednostek czy pododdziałów i wszechstronniejsze przygotowanie oficerów do trudów dowodzenia siłami zadaniowymi.

Płk mgr Tomasz Andrasik

Podstawowe zasady ochrony dóbr kultury w czasie konfliktów zbrojnych

„(...)zniszczenie dobra kulturalnego należącego do jakiegokolwiek człowieka jest równoznaczne z uszczerbkiem dokonany w dziedzictwie kulturalnym całej ludzkości, bowiem każdy człowiek wnosi swój wkład do kultury naszego świata.”

Fragment Wstępu do Konwencji Haskiej

Dobra kultury narażone bywają na uszkodzenie, utratę lub całkowite zniszczenie przez różnorodne czynniki. Może to być naturalny rozkład, klęski żywiołowe, kradzieże zorganizowanych grup przestępczych, niekontrolowanych zaburzeń społecznych, a szczególnie podczas zagrożenia bezpieczeństwa państwa i konfliktu zbrojnego. Konflikty zbrojne są najostrzejszym przejawem konfliktów społecznych przy użyciu broni i środków niszczenia, które powodują ogromne straty w dobrach kultury.

W dziejach świata największe straty w dobrach kultury powstawały w trakcie działań bojowych, podczas których nie tylko zabijano wrogów lecz także grabiono i niszczone dorobek materialny ich kultury. Czynili tak wszyscy, którzy prowadzili wojny i miało to miejsce we wszystkich epokach historycznych.

W referacie podejmuję temat dotyczący tylko części zagadnień związanych z ochroną dóbr kultury w czasie działań bojowych.

Dobra kultury są owocem myśli twórczej, stąd problem ochrony dóbr kultury należy analizować w dwóch różnych sferach tzn. sferze duchowej, którą tworzy religia, wierzenia, język, tradycje historyczne, obyczaje, przyjęte normy moralne oraz sfery materialnej, na którą składają się dzieła architektury, literatury, sztuki i inne. W przeciwieństwie do wartości kultury, które jako pojęcia abstrakcyjne pozostające w sferze ludzkiej świadomości napotykają trudności definicyjne, dobra kultury doczekały się ścisłego określenia prawnomiędzynarodowego. Stało się tak w wyniku

wiekowych doświadczeń, wysiłku znawców prawa, historyków sztuki, konserwatorów zabytków i wojskowych przygotowujących konwencje o ich ochronie¹⁶³.

Dopiero Konwencja Haska z 1954 roku w art. 1 określiła pojęcie „dóbr kultury” stwierdzając, że:

„W rozumieniu niniejszej Konwencji uważa się za dobra kulturalne, bez względu na ich pochodzenie oraz na osobę ich właściciela:

a) dobra ruchome lub nieruchome, które posiadają wielką wagę dla dziedzictwa kulturalnego narodu, na przykład zabytki architektury, sztuki lub historii, zarówno religijne jak świeckie; stanowiska archeologiczne; zespoły budowlane posiadające, jako takie, znaczenie historyczne lub architektoniczne, dzieła sztuki, rękopisy, książki i inne *przedmioty o znaczeniu artystycznym, historycznym lub archeologicznym; jak również zbiory naukowe i poważne zbiory książek, archiwaliów lub reprodukcji wyżej określonych dóbr;*

b) gmachy, których zasadniczym i stosowanym w praktyce przeznaczeniem jest przechowywanie lub wystawianie dóbr kulturalnych ruchomych określonych pod literą „A”, na przykład muzea, wielkie biblioteki, składnice archiwalne, jak również schrony mające na celu przechowywanie, w razie konfliktu zbrojnego, dóbr kulturalnych ruchomych, określonych pod literą „A”;

c) ośrodki obejmujące znaczną ilość dóbr kulturalnych określoną pod literą a) b), zwane w dalszym ciągu „ośrodkami zabytkowymi”¹⁶⁴.

Wyżej wymieniona definicja „dóbr kultury” pozwalała w sposób ogólny wyróżnić te dobra spośród innych dóbr materialnych podczas działań bojowych.

Konwencja Haska o ochronie dóbr kultury w razie konfliktu zbrojnego i jej praktyczna realizacja.

Po zakończeniu II wojny światowej sprawę ochrony dóbr kultury poruszono na pierwszej konferencji UNESCO w 1946 roku. Postawiono wtedy wniosek aby UNESCO kontynuowała działalność Międzynarodowego Urzędu Muzeów.

¹⁶³D. Drewniacki, Ochrona dóbr kultury w siłach zbrojnych, Kultura i Oświata, materiały i dokumenty, Departament Społeczno-Wychowawczy MON, 1997, s. 46.

¹⁶⁴ Międzynarodowe Prawo Konfliktów Zbrojnych, zbiór dokumentów, Warszawa 1991, s. 136.

Konwencja Haska z 1954 roku obowiązuje strony poszanowania dóbr kulturalnych położonych na ich terytorium oraz na terytorium innych stron. Oznacza to, iż strony powstrzymają się od ataków na te dobra i środki przeznaczone na ich ochronę. Strony zobowiązały się do zakazania wszelkich aktów rabunku, kradzieży i wandalizmu oraz zapobiegania tym przestępstwom. Nie stosowane będą także akcje odwetowe wobec tych dóbr¹⁶⁵.

Konwencja wprowadza dla dóbr kultury dwa niezależne rodzaje ochrony – **ochronę ogólną i ochronę specjalną**.

Ochroną ogólną objęte są wszystkie dobra posiadające wagę dla dziedzictwa kulturalnego narodu, natomiast ochrona specjalna dotyczy tylko tych, które zostały wpisane do Międzynarodowego Rejestru Dóbr Kulturalnych Objętych Ochroną Specjalną prowadzonego przez Dyrektora Generalnego ONZ do spraw Oświaty, Nauki i Kultury (UNESCO).

Sposób umieszczania dóbr kulturalnych w wymienionym rejestrze określa Regulamin Wykonawczy do Konwencji Haskiej z 1954 roku¹⁶⁶.

Konwencja przewiduje możliwość objęcia ochroną specjalną ograniczoną ilość schronów, w których przechowywane będą ruchome dobra kultury, a także ośrodki zabytkowe i inne dobra kulturalne nieruchome pod warunkiem, że znajdują się one w dostatecznej odległości od obiektów militarnych i przemysłowych stanowiących potencjalne cele w przypadku konfliktu zbrojnego. Ochroną specjalną można objąć dobra kulturalne położone blisko obiektów militarnych lub linii komunikacyjnych pod warunkiem, iż obiekt ten lub linia komunikacyjna nie będą wykorzystywane w trakcie trwania konfliktu i wyłączenie ich odbędzie się jeszcze przed rozpoczęciem konfliktu zbrojnego.

Także transport ruchomych dóbr kultury może być objęty ochroną specjalną na terenie jednego lub kilku państw jednak musi się to odbywać pod kontrolą międzynarodową i przy spełnieniu dodatkowych warunków wymienionych w Regulaminie Wykonawczym.

¹⁶⁵ Jasica R., Ochrona dóbr kultury zgodnie z postanowieniami Konwencji Haskiej 1954 r.. W: Międzynarodowe konflikty zbrojne a ustalenia Haskiej Konwencji o ochronie dóbr kultury. Studia i materiały. Red. Łukaszuk L., Śmiałek W., Drewniacki D., AON, Warszawa 1997, s.17.

¹⁶⁶ Międzynarodowe prawo konfliktów zbrojnych. Zbiór dokumentów. Warszawa 1991.

Artykuł 28 Konwencji zobowiązuje strony do wprowadzenia, do swojego ustawodawstwa karnego przepisów o ściganiu i karaniu osób, sprawców naruszenia jej postanowień. W przypadku wystąpienia różnic w interpretacji postanowień konwencji zastosowanie ma artykuł 22 gdzie zawarte są procedury koncyliacyjne.

Protokół I Konwencji wprowadza pojęcie winy umyślnej przy spowodowaniu zniszczeń kultury. Jeżeli przestępstwo popełniono z winy umyślnej lub gdy spowodowano zniszczenia na dużą skalę ewentualnie gdy brak dowodu, iż dobro wynikało to z potrzeby realizacji lub wsparcia wysiłku wojskowego jest to „ciężkim naruszeniem Protokołu I”. Inne przypadki traktowane są jako „zwykłe naruszenie”¹⁶⁷.

Dobra kulturalne zgodnie z postanowieniami Konwencji powinny być oznakowane. Znak rozpoznawczy to tarcza herbowa podzielona na dwa pola białe i dwa błękitne.

Tak w okresie pokojowym jak i podczas konfliktu zbrojnego w proces ochrony dóbr kultury zaangażowanych jest kilka resortów, instytucji centralnych oraz terenowych organów władzy państwowej i samorządowej.

Ministerstwo Obrony Narodowej ma za zadanie realizację następujących przedsięwzięć:

1. Wydawanie przepisów wykonawczych do ustaw Sejmu RP i rozporządzeń Rady Ministrów w sprawach dotyczących organizacji i nadzoru ochrony dóbr kultury przez Siły Zbrojne RP;
2. Współdziałanie z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego w zakresie wypracowywania instrumentów realizacyjnych przestrzegania postanowień konwencji haskiej przez Siły Zbrojne RP w czasie działań operacyjnych;
3. Szkolenie stanów osobowych Sił Zbrojnych RP w zakresie znajomości przepisów konwencji haskiej i poszanowania dziedzictwa kulturowego wszystkich narodów;
4. Współpraca i współdziałanie w strukturach układów koalicyjnych oraz w ramach współpracy z innymi armiami w zakresie szkolenia dowództw i wojsk dotyczących ochrony dóbr kultury podczas działań operacyjnych i misji pokojowych;

¹⁶⁷ Tamże

5. Współpraca i współdziałanie z całym systemem bezpieczeństwa wewnętrznego państwa w zakresie pomocy w ratowaniu dziedzictwa kulturowego przed skutkami klęsk żywiołowych;
6. Zabezpieczenie dóbr kultury będących w użytkowaniu Sił Zbrojnych RP;
7. Ochrona dóbr kultury podczas działań zbrojnych oraz przestrzegania postanowień Konwencji Haskiej i Konwencji Paryskiej.

Ogólne zasady prowadzenia wojny lądowej a ochrona dóbr kultury.

Konwencje międzynarodowe jako akty prawa międzynarodowego odegrały istotną rolę w kształtowaniu świadomości społeczeństw i armii o konieczności ochrony dóbr kultury. Stanowiły istotną przeszkodę w bezwzględnym prowadzeniu działań bojowych bez potrzeby uwzględniania międzynarodowej opinii publicznej i konsekwencji za ich naruszenie. Organizacje międzynarodowe korzystały z nich w celu wywierania nacisku na walczące strony.

Widząc znaczącą rolę Konwencji nie można jednak nie zauważyć ogromu zniszczeń dokonanych podczas międzynarodowych konfliktów zbrojnych oraz konfliktów mających charakter wewnętrzny. Prawo międzynarodowe nie stanowiło dostatecznej przeszkody dla uniknięcia strat w dobrach kultury. Główną przyczyną tego stanu jest niewystarczająca ilość instrumentów, przy pomocy których siły zbrojne mogłyby realizować postanowienia Konwencji Haskiej i Paryskiej¹⁶⁸.

Ochrona dóbr kultury powinna być, zgodnie z ideą Konwencji Haskiej, podjęta już w czasie pokoju. Przedsięwzięcia z tym związane muszą być prowadzone zarówno przez administrację publiczną jak i Siły Zbrojne. Ma to na celu stworzenie odpowiednich warunków do ochrony tych dóbr w przypadku zaistnienia konfliktu zbrojnego.

Niestety Konwencja nie precyzuje sposobu realizacji przedsięwzięć ochronnych pozostawiając dowolność ich wyboru, stosownie do okoliczności istniejących w krajach, które Konwencję ratyfikowały. Jednostronne wprowadzanie instrumentów ograniczających w Siłach Zbrojnych ogranicza swobodę działania wojsk i występują tendencje do unikania tych ograniczeń. Z kolei opracowanie instrumentów

¹⁶⁸ Białek W., *Ochrona dóbr kultury w czasie zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny*, AON-MKiS. Warszawa 1994, s. 51.

nakładających na walczące strony takie same zasady regulujące postępowanie wobec dóbr kultury wymaga porozumień międzynarodowych w ramach bloków militarnych, porozumień regionalnych, kontynentalnych lub na forum UNESCO.

Konwencja haska wprowadziła tylko zespół obowiązków do wykonania wewnątrz każdego państwa bez sprecyzowania sposobu ich realizacji. Są to następujące regulacje:

- a) Wprowadzenie do regulaminów lub instrukcji wojskowych postanowień, które by zapewniły przestrzeganie konwencji podczas działań zbrojnych¹⁶⁹;
- b) Wpojenie członkom sił zbrojnych poczucia szacunku dla kultury i dóbr kulturalnych wszystkich narodów¹⁷⁰;
- c) Utworzenie w składzie sił zbrojnych komórek organizacyjnych bądź zespołu osób, które będą czuwać nad poszanowaniem dóbr kultury oraz współpracować z odpowiednimi władzami cywilnymi¹⁷¹;
- d) Rozpowszechnienie tekstu konwencji, aby jej treść była znana siłom zbrojnym¹⁷²;
- e) Ustanowienie podstawy prawnej do ścigania osób naruszających konwencję lub nakazujących jej naruszenie¹⁷³.

Rezolucje te są dowolnie stosowane w różnych państwach. Większość państw wprowadziła do instrukcji wojskowych odpowiednie postanowienia, mające na celu poszanowanie dóbr kultury w czasie działań zbrojnych lub okupacji obcego terytorium.

Problematyka przestrzegania konwencji jest włączona w większości państw do programów kształcenia kadry oficerskiej w przedmiocie prawa międzynarodowego¹⁷⁴.

Siły Zbrojne RP bezpośrednio nie wykonują zadań dotyczących zabezpieczenia dóbr kultury podczas konfliktu zbrojnego (poza tymi, które znajdują się w zarządzie wojska), wypełniają jednak wiele zobowiązań, których celem jest ograniczenie strat w dziedzictwie kulturowym mogących powstać podczas działań zbrojnych.

¹⁶⁹ Konwencja o ochronie dóbr kultury w razie konfliktu zbrojnego. Haga 1954, art. 3.

¹⁷⁰ Tamże, art. 7, ust. 1.

¹⁷¹ Tamże, art. 7, ust. 2.

¹⁷² Tamże, art. 25.

¹⁷³ Tamże, art. 28, Rezolucja II.

¹⁷⁴ Bialek W., Ochrona dóbr kultury w czasie zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny, AON-MKiS. Warszawa 1994, s. 53.

Polski kodeks karny przewiduje odpowiedzialność karną za działania skierowane przeciwko dobrom kultury na obszarze okupowanym, zajęтым lub, na którym toczą się działania zbrojne polegające na niszczeniu, uszkodzeniu lub zaborze dóbr kultury.

Wykonaniem delegacji zawartej w Konwencji jest także Decyzja NR 250/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 4 sierpnia 2005 r. w sprawie przestrzegania zasad ochrony dóbr kultury w działaniach Sił Zbrojnych RP wraz z Instrukcją w sprawie zasad ochrony dóbr kultury w działaniach Sił Zbrojnych RP¹⁷⁵.

Prowadzenie działań bojowych z uwzględnieniem ochrony dóbr kultury

Udział Wojska Polskiego w międzynarodowych operacjach na rzecz przywracania i umacniania pokoju ma kilkudziesięcioletnią tradycję. Skutkuje on uznaniem ze strony społeczności międzynarodowej oraz pozwala na zdobywanie nowych doświadczeń w wojskowej współpracy międzynarodowej w tym realizacji zadań bojowych.

Można stwierdzić, że polscy żołnierze znają i stosują zasady humanitarnego prawa konfliktów zbrojnych pozwalające zachować szacunek dla społeczności lokalnych, ich tradycji, kultury i dokonań. Przykładem tego są polskie działania wojskowe w Afganistanie, Iraku i byłej Jugosławii. Stosowanie prawa nie uniemożliwia wykonania zadania i świadczy o profesjonalizmie w obliczu wyzwań jakie stawia współczesny konflikt zbrojny.

Ich różnorodność, asymetryczność i nieprzewidywalność determinują znaczne rozszerzenie zadań realizowanych między innymi przez Wojska Lądowe na szczeblu operacyjnym oraz taktycznym. Można przyjąć, że spowoduje to wykorzystywanie w działaniach **grup zadaniowych** tworzonych z pododdziałów wojsk lądowych z udziałem **narodowych i międzynarodowych komponentów sił i służb specjalnych**, żandarmerii wojskowej, policji, sił Współpracy Cywilno Wojskowej (CIMIC) itp.

¹⁷⁵ Dziennik Urzędowy MON nr 15 z 31.08.2005 poz. 135

Uważam, że powyższe ściśle wiąże się z problemem ochrony dóbr kultury w tym z istotnym wpływem jaki fakt istnienia w przestrzeni operacyjnej i taktycznej różnorodnych dóbr kultury.

Każdy dowódca, bez względu jaki szczebel dowodzenia reprezentuje musi uwzględnić na wszystkich etapach realizacji zadania bojowego, poczynając od etapu planowania walki, a kończąc na kierowaniu walką, występowanie w rejonie jego odpowiedzialności obiektów stanowiących dobra kultury w rozumieniu prawa.

Należy założyć, że dobra te są obiektami nieruchomymi (budynki, obiekty przyrodnicze itp.). zakładamy, że dobra ruchome (obrazy, starodruki itp.) w zasadzie mogą być umieszczone są w obiektach nieruchomych, które nawet jeżeli same nie są dobrami kultury podlegają ochronie. **Obiekty te są elementami rzeźby lub pokrycia terenu.** Jest to szczególny rodzaj przeszkody terenowej lub rejonu zastrzeżonego do prowadzenia działań bojowych, które ograniczają swobodę manewru wojsk.

Obowiązujące procedury wypracowywania decyzji w procesie kierowania walką nie precyzują kto powinien gromadzić informacje na temat dóbr kultury w rejonie odpowiedzialności.

Możliwości takie posiadają komórki wychowawcze, rozpoznawcze oraz współpracy cywilno – wojskowej. Dotychczas zebrane doświadczenia wskazują, że możliwe i racjonalne jest aby informacje te były gromadzone i dystrybuowane przez komórkę rozpoznawczą.

Pogląd ten znajduje szczególne uzasadnienie jeżeli przyjąć, że dobra kultury są elementem środowiska w metodologii procesu wypracowywania decyzji.

Zostaną one naniesione na mapę (szkic) terenu jako rejonny zastrzeżony do prowadzenia działań wojsk oraz ognia. Szczegółowe dane na temat rozmieszczenia w terenie rejonów zastrzeżonych i powodu ich zastrzeżenia są bardzo ważne dla bezpośrednich wykonawców zadania bojowego.

Niestety należy liczyć się z faktem, że w trakcie działań przeciwnik przygotowuje do obrony i obsadzi obiekt będący dobrem kultury. Należy wtedy przede wszystkim:

- jednoznacznie zidentyfikować dany obiekt;
- stwierdzić czy istnieje możliwość realizacji zadania bez zaatakowania danego obiektu czyli stwierdzić zaistnienie uzasadnionej konieczności wojskowej;

- powiadomić dowódcę uprawnionego do podejmowania decyzji (czyli co najmniej dowódcę batalionu), o zaistniałej sytuacji i uzyskać od niego potwierdzenie zaistnienia uzasadnionej konieczności wojskowej oraz wyraźną zgodę na podjęcie działań;
- fakt podjęcia działań zbrojnych powinien być udokumentowany w dzienniku działań bojowych i meldunkach wraz z dokładnym uzasadnieniem okoliczności zaistnienia konieczności wojskowej.¹⁷⁶

¹⁷⁶ Ministerstwo Obrony Narodowej Departament Wychowania I Promocji Obronności „Edukacja Obywatelska w wojsku”.

GŁOSY W DYSKUSJI

Zasadniczą część seminarium stanowiły wystąpienia prelegentów. Jednak przyjęta formuła spotkania przewidywała możliwość odniesienia się do referowanych treści w formie dyskusji przez innych uczestników spotkania.

Przedstawiciel 15 BZ ppłk **Jan Wojno** odniósł się do praktycznego wymiaru organizacji i użycia taktycznych grup bojowych. Zwrócił uwagę na fakt, iż tworzenie struktur zadaniowych musi być realizowane zgodnie z wojennym przeznaczeniem jednostek. Podkreślał, że każda struktura tworzona jest w celu podjęcia walki z określonym przeciwnikiem, a istota działania polega na asymetryczności w dążeniu do uderzenia w najsłabsze jego miejsce. Będzie to determinowało budowanie odpowiednich grup zadaniowych. Ponadto nie należy struktur grup zadaniowych zbytnio rozbudowywać, gdyż możliwości percepcji każdego dowódcy są ograniczone, a dowodzenie wieloma elementami jest znacznie utrudnione.

Kolejnym uczestnikiem dyskursu był płk dr **Marek Wrzosek**, który zwrócił uwagę na konieczność precyzyjnego definiowania terminów dotyczących działań specjalnych. Określił, iż na szczeblu jednostek zadaniowych (task unit) będą prowadzone akcje. Grupy zadaniowe (task group) będą realizować działania, natomiast siły zadaniowe (task forces) będą prowadzić różnego rodzaju operacje.

Z kolei, ppłk **Marcin Fitas** z Oddziału Specjalnego Żandarmerii Wojskowej w Mińsku Mazowieckim określił szerokie spektrum zadań realizowanych poprzez jednostki ŻW w misjach stabilizacyjnych i pokojowych, ich możliwości w składzie różnorodnych grup zadaniowych. W konkluzji stwierdził, iż dowódcy każdego szczebla muszą znać specyfikę działania i możliwości realizowania zadań poprzez podległe elementy, w tym również komponenty Żandarmerii Wojskowej.

Interesujące było wystąpienie mjr. **Macieja Klisza** z Szefostwa Działań Specjalnych, który przedstawił podstawy prawne, zadania i struktury wojsk specjalnych w działaniach taktycznych.

W odniesieniu do wystąpienia mjr. **Macieja Klisza**, głos zabrał między innymi prof. dr hab. **Michał Huzarski**, zwracając uwagę na konieczność stworzenia systemu

pozyskiwania informacji z wielu źródeł na użytek sił specjalnych jako specyficznej kategorii sił zbrojnych wchodzących w skład komponentu wojsk operacyjnych lub tworzących samodzielnie grupy zadaniowe.

Wielce interesującym głosem w dyskusji była wypowiedź prof. dr. hab. **Waldemara Kaczmarka**, który zwracając uwagę na temat seminarium, poddał pod dyskusję określenie *siły zadaniowe*, stawiając pytanie – *siły zadaniowe, czyli jakie siły?, jaka powinna być wielkość tych sił, ich struktura, potencjał?, czy w siłach zadaniowych mogą występować kolejne siły zadaniowe? np. w składzie brygadowej grupy bojowej mogą występować batalionowe grupy bojowe?, czym różni się struktura zadaniowa od innych struktur? W teorii organizacji i zarządzania funkcjonuje pojęcie struktury macierzowej, czy możemy mówić o tego typu strukturach projektując siły zadaniowe?*

plk dr hab. Witold Lidwa
Podsumowanie seminarium

Przebieg seminarium potwierdził zainteresowanie tematem oraz zasadność i potrzebę dyskusji nad problematyką zasygnalizowaną w materiałach informacyjnych. Przypomnijmy, iż celem tego zebrania naukowego była wymiana poglądów na temat potrzeb i możliwości tworzenia i użycia sił zadaniowych w działaniach taktycznych.

Na podstawie odniesień do treści referatu programowego, wystąpień uczestników i głosów w dyskusji zaistniały podstawy do oceny, iż cel seminarium został osiągnięty. Jednocześnie pojawiło się szereg wątpliwości o złożonym charakterze, w stosunku do których nie było możliwości wypracowania jednoznacznego stanowiska. Dotyczyło to m.in. kwestii terminologicznych oraz uwarunkowań tworzenia i działania sił zadaniowych. W kontekście powyższego nasuwa się pytanie: *co sprawia, że problematyka ta stała się ostatnio dość powszechnie postrzegana jako coś nowego?*

Jest to na pewno związane bezpośrednio z charakterem działań części naszych wojsk biorących udział w misjach poza granicami kraju. Udział wydzielonych sił do realizacji zadań w misjach pokojowych i stabilizacyjnych w ramach porozumień sojuszniczych lub na wniosek organizacji międzynarodowych sprawił, że wysyłano tam siły o strukturze tworzonej doraźnie do potrzeb wynikających z zadania (mandatu), gdyż w takich warunkach siły o klasycznych strukturach byłyby mniej skuteczne. Dlatego tworzy się siły zadaniowe takie, jak batalionowa grupa bojowa, brygadowa grupa bojowa, czy też samodzielna grupa powietrzno szturmowa.

Wszystko to wskazuje, że poziom taktyczny, który wyróżniał się dotąd od poziomu operacyjnego tym, że posiadał stałe struktury, którym przyporządkowywano zadania na miarę ich możliwości, utracił swoją cechę rozpoznawczą na rzecz poziomu operacyjnego, który to potrzebom realizacji celów strategicznych i operacyjnych podporządkowywał odpowiednie ilości i rodzaje sił zbrojnych i wojsk tworząc zgrupowanie zadaniowe. *Jednak czy tak jest w istocie?*

Czy dotychczas nie tworzą na szczeblach taktycznych zgrupowań zadaniowych, a oddział wydzielony, oddział rajdowy, awangarda, grupa wypadowa,

oddział obejścia? Czy nie są to elementy tworzone do wykonania określonego zadania – czyli zgrupowanie zadaniowe?

Tworzenie nowych organizacji (jednostek wojskowych) wynika z konkretnych potrzeb. Nie jest, a na pewno nie powinno być tak, że powstaje jakaś organizacja, a następnie zastanawiamy się do czego ją użyć. Racjonalny proces jest odwrotny, najpierw cele i zadania a potem struktura. *Czy jednak w warunkach armii takie rozumowanie jest racjonalne? W odniesieniu do niektórych jednostek na pewno tak (jednostki specjalistyczne) a jak to uczynić w stosunku do tych struktur, których celem jest walka – działanie zupełnie niewymierne z uwagi na trudny do jednoznacznego określenia obiekt oddziaływania (mam tu na uwadze przeciwnika). Co zatem czynić skoro chcemy tworzyć siły zadaniowe?*

Czy nie tworzyć stałych struktur organizacyjnych na poziomie taktycznym, a zastosować budowę modułową pozwalającą na tworzenie dowolnych konfiguracji w zależności od potrzeb na poziomie operacyjnym?

Czy poszukiwania w zakresie tworzenia grup zadaniowych, grup bojowych nie postrzegać jako procesu poszukiwania uniwersalnej (bazowej) struktury organizacyjnej umożliwiającej tworzenie zgrupowań zadaniowych. Jeżeli tak, to na jakim szczeblu organizacyjnym?

Wszelkie siły zadaniowe wymagają czasu na zgranie, utworzenie systemu dowodzenia, *ale czy taka sama metodologia postępowania będzie realizowana w działaniach bojowych prowadzonych na terenie kraju?* Raczej nie. W działaniach „klasycznych” często były tworzone np. wzmocnione bataliony, gdzie było przydzielone wzmocnienie do określonych struktur.

Zwraca uwagę fakt doboru odpowiedniego szczebla dowodzenia, zdolnego do kierowania tak złożoną strukturą, w skład której oprócz różnych rodzajów wojsk i sił zbrojnych miałyby wchodzić inne elementy wykonujące specyficzne zadania. Wątpliwości może budzić zasadność tworzenia skomplikowanych struktur na stosunkowo niskich szczeblach dowodzenia (kompania, batalion), zdolnych do dowodzenia elementami z pogranicza działań operacyjnych i strategicznych. Stąd też rodzi się pytanie: *czy należy poszukiwać nowej struktury batalionu, którego sztab zdolny będzie do kierowania tak różnorodnymi elementami zadaniowymi?*

Bliski konsensusu był pogląd określający zgrupowania taktyczne jako siły tworzone przede wszystkim w oparciu o wzmocniony batalion (bz, bcz), o podwyższonych możliwościach bojowych i przygotowaniu do działań autonomicznych. Akcentowano także potrzebę łączenia wysiłków i koordynacji działań różnych komponentów wydzielanych ze składu rodzajów wojsk, z zamiarem osiągnięcia zamierzonych celów.

Dokonując podsumowania Kierownik Katedry Sztuki Operacyjnej i Taktyki Wojsk Lądowych płk dr hab. Witold Lidwa podkreślił, że najważniejszym aspektem tego naukowego spotkania była wymiana doświadczeń i opinii, niekiedy kontrowersyjnych. Podziękował uczestnikom seminarium za rzeczowe podejście do problematyki oraz wyraził nadzieję, że będą kontynuowane prace w obszarze nakreślonym w temacie seminarium, czyli potrzeb i możliwości tworzenia sił zadaniowych w działaniach taktycznych.